

Grondwettelijk Hof

**Arrest nr. 89/2026
van 16 juli 2026
Rolnummers : 8411 en 8412**

In zake : de beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de wet van 12 mei 2024 « tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen inzake het aanklappend terugkeerbeleid », ingesteld door de vzw « Ligue des droits humains » en door de vzw « Coordination et Initiatives pour et avec les Réfugiés et Étrangers » en anderen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters Pierre Nihoul en Joséphine Moerman, en de rechters Thierry Giet, Michel Pâques, Yasmine Kherbach, Danny Pieters, Sabine de Bethune, Emmanuelle Bribosia, Willem Verrijdt, Katrin Jadin, Magali Plovie en Frank Flerackers, bijgestaan door griffier Nicolas Dupont, onder voorzitterschap van voorzitter Pierre Nihoul,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. Onderwerp van de beroepen en rechtspleging

Bij twee verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 8 en 9 januari 2025 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 10 januari 2025, zijn beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de wet van 12 mei 2024 « tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen inzake het aanklappend terugkeerbeleid » (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 10 juli 2024) ingesteld respectievelijk door de vzw « Ligue des droits humains », bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Ronald Fonteyn, advocaat bij de balie te Brussel, en door de vzw « Coordination et Initiatives pour et avec les Réfugiés et Étrangers », de vzw « Vluchtelingenwerk Vlaanderen », de vzw « Caritas Internationaal België », de vzw « Jesuit Refugee Service-Belgium », de vzw « Nansen », de vzw « Dokters van de Wereld » en de vzw « Medimmigrant », bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Pierre Robert en mr. Tristan Wibault, advocaten bij de balie te Brussel.

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 8411 en 8412 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Memories en memories van wederantwoord zijn ingediend door :

- de vzw « Artsen Zonder Grenzen », bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Pierre Robert en mr. Tristan Wibault (tussenkommende partij in de zaak nr. 8412);
- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Elisabeth Derriks, advocate bij de balie te Brussel (in beide zaken).

De verzoekende partijen hebben memories van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 22 april 2026 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers Thierry Giet en Sabine de Bethune te hebben gehoord, beslist dat de zaken in staat van wijzen waren, dat geen terechtzitting zou worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek om te worden gehoord, zou hebben ingediend, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten na die termijn zouden worden gesloten en de zaken in beraad zouden worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, zijn de zaken in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep

A.1.1. De verzoekende partij in de zaak nr. 8411 is een vereniging zonder winstoogmerk met als statutair doel « het bestrijden van onrecht en van elke willekeurige inbreuk op de rechten van een individu of een gemeenschap. Zij verdedigt de beginselen van gelijkheid, vrijheid, solidariteit en humanisme waarop de democratische samenlevingen zijn gegrondvest en die zijn afgekondigd onder meer door de Belgische Grondwet [en] het Europees Verdrag voor de rechten van de mens [...] ». Zij zet uiteen dat haar belang om in rechte te treden meermaals door het Hof en door andere rechtscolleges is erkend.

A.1.2. De verzoekende partijen in de zaak nr. 8412 zijn verenigingen zonder winstoogmerk met als statutair doel de mensenrechten te bevorderen, de rechten van vluchtelingen en migranten te verdedigen, migranten te beschermen of universele toegang tot de gezondheidszorg te bevorderen, met name voor kwetsbare personen. Zij zetten uiteen dat zij allen belang erbij hebben wetsbepalingen te bestrijden die afbreuk doen aan de grondrechten van de personen van wie zij de belangen verdedigen.

A.1.3. De ontvankelijkheid van het beroep wordt niet betwist.

Ten aanzien van het verplichte medisch onderzoek (eerste en tweede middel in de zaak nr. 8411 en derde middel in de zaak nr. 8412)

A.2. Het eerste middel in de zaak nr. 8411 en het derde middel in de zaak nr. 8412 zijn gericht tegen artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980 « betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen » (hierna : de wet van 15 december 1980), zoals ingevoegd bij artikel 26 van de wet van 12 mei 2024 « tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen inzake het aanklampend terugkeerbeleid » (hierna : de wet van 12 mei 2024). Het tweede middel in de zaak nr. 8411 is gericht tegen artikel 74/22 van de wet van 15 december 1980, zoals ingevoegd bij artikel 25 van de wet van 12 mei 2024.

Het eerste middel in de zaak nr. 8411 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11, 12, eerste en derde lid, 13, 22, 23, eerste en derde lid, 2°, en 191 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met diverse Europeesrechtelijke en internationale bepalingen, alsook met diverse beginselen.

Dat middel bevat meerdere grieven, die zijn onderverdeeld. De grieven van het eerste onderdeel zijn afgeleid uit de schending van artikel 288, tweede lid, van het VWEU, van de artikelen 1, 3, leden 1 en 2, a), 4, 6, 7, 8, 20, 21, 35, 41, 47, 51, lid 1, 52, lid 5, van het Handvest, van de artikelen 1 en 8, lid 5, van de richtlijn 2008/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 « over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven » (hierna : de richtlijn 2008/115/EG) en van de artikelen 1.1.2, 3.2 en 3.3 van de bijlage bij de beschikking 2004/573/EG van de Raad van 29 april 2004 “ inzake het organiseren van gezamenlijke vluchten voor de verwijdering van onderdanen van derde landen tegen wie individuele verwijderingsmaatregelen zijn genomen van het grondgebied van twee of meer lidstaten » (hierna : de beschikking 2004/573/EG), in zoverre die richtlijn en die bijlage niet voorzien in de mogelijkheid van een medisch onderzoek onder dwang (1ste grief) en in zoverre de bestreden bepaling vreemdelingen die zich in essentieel verschillende situaties bevinden op dezelfde wijze behandelt naargelang zij al dan niet worden verwijderd middels een gezamenlijke vlucht, in de zin van de beschikking 2004/573/EG (2^e grief).

De grieven van het tweede onderdeel zijn afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11, 22 en 23 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de bestreden bepaling de vreemdelingen die gedwongen worden om het grondgebied te verlaten verschillend behandelt naargelang er al dan niet een noodsituatie op het gebied van de volksgezondheid bestaat, terwijl dat criterium niet pertinent is (3^e grief), in zoverre het voormelde criterium, aangezien het steunt op de beslissing van de Wereldgezondheidsorganisatie (hierna : de WGO), niet voldoet aan de vereisten van wettigheid en voorzienbaarheid die in de voormelde toetsingsnormen zijn vervat (4^e grief), in zoverre dat criterium een verschil in behandeling onder vreemdelingen doet ontstaan naargelang de noodsituatie op het gebied van de volksgezondheid nationaal of internationaal is (5^e grief), in zoverre de bij de bestreden bepaling aan de Koning toegekende machtiging onvoldoende nauwkeurig is om te voldoen aan de vereisten inzake wettigheid, voorzienbaarheid en rechtszekerheid die zijn vervat in de voormelde toetsingsnormen (6^e grief) en in zoverre die machtiging discriminerend is aangezien zij de aan de bestreden bepaling onderworpen vreemdelingen de waarborg van het optreden van een democratisch verkozen beraadslagende vergadering ontzegt, terwijl die waarborg niet wordt ontzegd aan andere vreemdelingen die verwijderd kunnen worden (7^e grief).

De grieven van het derde onderdeel voeren de schending aan van de artikelen 22 en 23 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de bestreden bepaling niet voldoet aan de in die bepaling vervatte vereisten van wettigheid en voorzienbaarheid, aangezien zij het aan het land van bestemming of doorreis of door aan de verantwoordelijke vervoerder laat om de noodzaak van het medisch onderzoek te bepalen (8^e grief), in zoverre dat een discriminatie veroorzaakt onder de beoogde vreemdelingen, op wie naargelang het geval andere regels van toepassing zijn (9^e grief), in zoverre de bestreden bepaling het aan de personen belast met de gedwongen uitvoering van de verwijderingsmaatregel laat om te beoordelen of de door het land van bestemming of doorreis en door de verantwoordelijke vervoerder opgelegde voorwaarden gegrond zijn en om na te gaan of de betrokken vreemdelingen die naleven (10^e en 11^e grief), in zoverre de beoordeling van de naleving, door de vreemdeling, van die voorwaarden niet het voorwerp uitmaakt van een formele en gemotiveerde administratieve beslissing (12^e grief) en in zoverre voorafgaand aan het gedwongen medisch onderzoek geen alternatieven daarvoor dienen te worden onderzocht (13^e grief).

De grieven van het vierde onderdeel hebben betrekking op het criterium van de aanvaarding of de weigering, door het land van bestemming of doorreis of door de verantwoordelijke vervoerder, van de beschikbare medische attesten. Volgens de verzoekende partij voldoet de bestreden bepaling, doordat zij het verplichte medisch onderzoek doet afhangen van dat criterium (14^e grief), niet aan de vereisten inzake wettigheid, voorzienbaarheid en rechtszekerheid. In zoverre zij het verplichte medisch onderzoek niet doet afhangen van het voorafgaand onderzoeken van alternatieven daarvoor, doet de bestreden bepaling bovendien op onevenredige wijze afbreuk aan de in het geding zijnde grondrechten (15^e grief).

De grieven van het vijfde onderdeel betreffen de schending van de artikelen 10, 11 en 191 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 3, lid 2, van het Handvest, met de artikelen 2 en 5 van het Verdrag van Oviedo van 4 april 1997 « tot bescherming van de rechten van de mens en de waardigheid van het menselijk wezen met betrekking tot de toepassing van de biologie en de geneeskunde : Verdrag inzake de rechten van de mens en de biogeneeskunde » (hierna : het Verdrag van Oviedo) en met de artikelen 2 tot 11 van de wet van 22 augustus 2002 « betreffende de rechten van de patiënt » (hierna : de wet van 22 augustus 2002), in zoverre de bestreden bepaling, door onder dwang en onder dreiging de ondertekening af te dwingen van een verklaring waarin men zich ertoe verbindt mee te werken aan een medisch onderzoek, die verklaring volledig uitholt en de vrijheid van het individu, zijn recht op zelfbeschikking, zijn recht op een privéleven en zijn patiëntenrechten schendt (16e grief), en het begrip van vrije en weloverwogen instemming schendt dat wordt afgeleid uit artikel 3, lid 2, van het Handvest, in samenhang gelezen met de andere voormelde toetsingsnormen (17e grief), temeer daar zij niet erin voorziet dat de vreemdeling kan worden bijgestaan door een vertrouwenspersoon, zijn advocaat of zijn arts (20^e grief), noch dat de verklaring moet worden opgesteld in een taal die de vreemdeling begrijpt (18^e grief) en in zoverre zij de vreemdelingen die de taal van de verklaring kunnen lezen op dezelfde manier behandelt als diegenen die dat niet kunnen (19^e grief).

De grieven van het zesde onderdeel betreffen de onduidelijkheid van de criteria voor de dwang, in zoverre de bestreden bepaling de fysieke aansporing, de houdgreep en de boeien vermeldt, zonder de meer problematische dwangmaatregelen om tot het eigenlijke medisch onderzoek over te gaan te regelen, zoals de ontkleding, de injectie, het inbrengen van om het even welk instrument, het gedwongen toedienen van medicatie via orale of anale weg of via het bloed, enz. Volgens de verzoekende partij is de bestreden bepaling ongrondwettig omdat zij niet preciseert welke dwangmaatregelen die zouden kunnen worden aangewend door het medisch personeel zelf en die zijn verbonden aan het gedwongen karakter van het medisch onderzoek, toegelaten zijn en welke verboden zijn (22^e grief). Die bepaling is ook ongrondwettig omdat zij alle vreemdelingen die worden onderworpen aan een gedwongen medisch onderzoek waarbij dwangmaatregelen worden aangewend op dezelfde wijze behandelt, ongeacht of die maatregelen door gemachtigden van de minister worden uitgevoerd en uitdrukkelijk bij de wet zijn toegelaten, of door medisch personeel worden uitgevoerd (21^e grief).

De grieven van het zevende onderdeel betreffen de behandeling van kwetsbare personen. Volgens de verzoekende partij is de bestreden bepaling discriminerend in zoverre zij minderjarige vreemdelingen en onbekwame of bijzonder kwetsbare meerderjarige vreemdelingen verschillend behandelt (23^e grief) en in zoverre zij niet in een specifieke behandeling voorziet voor zwangere personen (24^e grief).

De 25^e grief, die het achtste onderdeel vormt, betreft de onduidelijkheid van het verplichte medisch onderzoek. Volgens de verzoekende partij is de machtiging aan de Koning om de medische onderzoeken te bepalen die aan de vreemdeling kunnen worden opgelegd in strijd met het recht van die vreemdeling op de bescherming van zijn persoon en op zijn fysieke integriteit, zijn waardigheid, zijn vrijheid, zijn recht op eerbiediging van het privéleven en zijn recht op gezondheid.

De grieven van het negende onderdeel betreffen de *habeas corpus*. De verzoekende partij doet gelden dat het onderwerpen van een persoon aan een medisch onderzoek tegen diens wil en daarbij gebruik te maken van fysieke dwangmaatregelen, een maatregel van vrijheidsberoving vormt in de zin van artikel 12, derde lid, van de Grondwet en van artikel 5, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, zodat die bepalingen worden geschonden in zoverre de bestreden wet toelaat dat verplichte medisch onderzoek op te leggen aan een persoon die op onrechtmatige wijze wordt gedetineerd en die niet voorafgaand werd aangehouden (26^e grief) en in zoverre zij de vreemdelingen die voorafgaand zijn gedetineerd of aangehouden en diegenen die dat niet zijn geweest op dezelfde wijze behandelt (27^e grief).

De 28^e grief, die het tiende onderdeel vormt, betreft de ontstentenis van juridische bijstand. De verzoekende partij voert aan dat de bestreden bepaling in strijd is met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 47 van het Handvest, in zoverre zij de betrokken vreemdeling niet toelaat juridische bijstand te vragen om de wettigheid van de maatregel en van de uitvoeringsvoorwaarden ervan na te gaan.

De 29^e grief, die het elfde onderdeel vormt, betreft de ontstentenis van een daadwerkelijk rechtsmiddel. De verzoekende partij voert aan dat de bestreden bepaling in strijd is met artikel 23 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 5, lid 4, 6, lid 1, en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 47 van het Handvest, in zoverre zij niet voorziet in een beroepsmechanisme dat aan de uitvoering van de maatregel voorafgaat.

Met de 30^e grief, die het twaalfde onderdeel vormt, voert de verzoekende partij aan dat uit de voorgaande grieven volgt dat de aantasting van de persoon, van de fysieke integriteit en van de bescherming van de gezondheid van de vreemdeling niet in overeenstemming is met de in het middel beoogde bepalingen en beginselen.

Met de 31^e grief, die het dertiende onderdeel vormt, voert de verzoekende partij aan dat uit de voorgaande grieven volgt dat de schending van de vrijheid van de vreemdeling niet in overeenstemming is met de in het middel beoogde bepalingen en beginselen.

Met de 32e grief, die het veertiende onderdeel vormt, voert de verzoekende partij aan dat uit de voorgaande grieven volgt dat de schending van het recht op eerbiediging van het privéleven en op de bescherming van persoonsgegevens van de vreemdeling niet in overeenstemming is met de in het middel beoogde bepalingen en beginselen.

Met de 33e grief, die het vijftiende onderdeel vormt, voert de verzoekende partij aan dat uit de voorgaande grieven volgt dat de schending van het recht van de vreemdeling op waardigheid niet in overeenstemming is met de in het middel beoogde bepalingen en beginselen.

Met de 34^e grief, die het zestiende en laatste onderdeel vormt, voert de verzoekende partij aan dat uit de voorgaande grieven volgt dat het gedwongen medisch onderzoek van de vreemdeling, onder de specifieke voorwaarden van de bestreden wet, een onmenselijke en vernederende behandeling vormt.

A.3. Het tweede middel in de zaak nr. 8411 is gericht tegen artikel 74/22 van de wet van 15 december 1980, zoals ingevoegd bij artikel 25 van de wet van 12 mei 2024, in zoverre het onder de bij artikel 74/23 voorziene dreiging van dwang, in paragraaf 1, tweede lid, 8° en 9° ervan, aan de vreemdeling oplegt om mee te werken aan de medische onderzoeken die vereist zijn met het oog op de uitvoering van de overdrachts-, terugdrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel en om aan de bevoegde autoriteiten de medische attesten over te zenden die vereist zijn met het oog op de uitvoering van die maatregel. Volgens de verzoekende partij neemt artikel 74/22, § 1, tweede lid, 8° en 9°, zo de in het eerste middel aangevoerde onregelmatigheden over.

De verzoekende partij doet dus gelden dat artikel 74/22, § 1, tweede lid, 8° en 9°, van de wet van 15 december 1980 in strijd is met dezelfde referentienormen als die waarvan de schending in het eerste middel wordt aangevoerd, om dezelfde redenen als die welke in het eerste middel zijn uiteengezet.

A.4. Het derde middel in de zaak nr. 8412 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11, 13 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6, lid 1, 8 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. De verzoekende partijen doen gelden dat een gedwongen medische interventie enkel als zijnde verenigbaar met artikel 22 van de Grondwet, zoals het wordt geïnterpreteerd door het Hof, kan worden beschouwd, indien de therapeutische noodzaak ervan is aangetoond en er geen alternatieve maatregel bestaat, maar de bestreden bepaling voorziet in een gedwongen medisch onderzoek om niet-therapeutische redenen en voorziet niet in alternatieve maatregelen zoals het in quarantaine plaatsen of een subsidiariteitsbeginsel. Die schending wordt versterkt door : (1) het gewelddadige karakter van de bij de bestreden bepaling toegelaten dwang, (2) de risico's ervan voor de fysieke en mentale gezondheid van de patiënten, (3) het eveneens daaruit voortvloeiende verlies van vertrouwen in het medisch personeel dat zij ook met zich, (4) de ontstentenis van een definitie van het « medisch geschoold personeel » dat de medische onderzoeken mag uitvoeren, (5) de ontstentenis van een precieze definitie van het medisch onderzoek en, ten slotte, (6) de schending van de geheimhoudingsplicht van de beoefenaar van een gezondheidszorgberoep die de resultaten van het medisch onderzoek moet meedelen. De bestreden bepaling is ook discriminerend in zoverre de vreemdelingen die met toepassing van die bepaling aan een verplicht medisch onderzoek worden onderworpen, in tegenstelling tot andere patiënten, niet de rechten genieten waarin is voorzien in de artikelen 8, § 1, 8/1 en 10 van de wet van 22 augustus 2002, namelijk het recht om, middels voorafgaande inlichting, vrij te kiezen om al dan niet in te stemmen met elke medische interventie en het recht op bescherming van het privéleven bij elke medische interventie, met name wat gezondheidsgerelateerde informatie betreft. De verzoekende partijen doen ook gelden dat de bestreden bepaling in strijd is met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, zoals geïnterpreteerd door het Europees Hof voor de rechten

van de mens, dat enkel toelaat gebruik te maken van een gedwongen medisch onderzoek omwille van de bescherming van de gezondheid en de bescherming van personen tegen een reëel en imminent gevaar. Daarbij komen (1) het feit dat de bestreden bepaling niet oplegt om alternatieven voor het gedwongen medisch onderzoek te onderzoeken, (2) het gewelddadige karakter van de bestreden bepaling toegelaten dwang vormt, (3) de risico's ervan voor de fysieke en mentale gezondheid van de patiënten (4) het eveneens daaruit voortvloeiende verlies van vertrouwen in het medisch personeel, en (5) de voormelde schending van de beroepsgeheimhoudingsplicht. Die elementen maken de maatregel op zijn minst onevenredig met de nagestreefde doelstelling.

De verzoekende partijen voeren ook aan dat de bestreden bepaling in strijd is met artikel 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre zij een aantasting van de fysieke integriteit van de betrokken personen toelaat, maar zonder evenwel de toegang tot een rechter, noch een daadwerkelijk rechtsmiddel te organiseren.

Ten slotte doen de verzoekende partijen gelden dat de bestreden bepaling in strijd is met de aanbevelingen van het *United Nations Network on Migration* en van het *United Nations Committee on the Protection of the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families* die, tijdens de door de COVID-19-pandemie veroorzaakte gezondheidscrisis, waarin de aandacht van de Staten werd gevestigd op de toegenomen risico's op schending van de grondrechten van migranten, eens zij terug zijn in hun land van oorsprong in het kader van een pandemie, en waarin de Staten ertoe werden aangespoord om de uitzettingen en gedwongen terugkeer op te schorten.

A.5. De vzw « Artsen Zonder Grenzen », tussenkommende partij, verwijst naar het derde middel in de zaak nr. 8412.

A.6. De Ministerraad werpt een reeks excepties van niet-ontvankelijkheid op. Hij voert aan dat de middelen in de zaak nr. 8411 onontvankelijk zijn in zoverre zij zijn afgeleid uit de schending van artikel 191 van de Grondwet, aangezien die grondwetsbepaling enkel de verschillen in behandeling betreft tussen bepaalde vreemdelingen en Belgen, terwijl de in die middelen aangevoerde discriminaties uitsluitend betrekking hebben op de vergelijking van categorieën van vreemdelingen onder elkaar. Hij voert ook aan dat de eerste, tweede en vierendertigste grief in de zaak nr. 8411 onontvankelijk zijn omdat ze zijn afgeleid uit de rechtstreekse schending van Unierechtelijke normen, die geen deel uitmaken van de toetsingsnormen die onder de bevoegdheid van het Hof vallen. Hij doet voorts gelden dat de tweede grief in de zaak nr. 8411 onontvankelijk is omdat hij hypothetisch is en dat de eenendertigste grief in dezelfde zaak onontvankelijk is doordat de verzoekende partij nalaat te preciseren in welk opzicht de bestreden bepaling botst met het recht op bescherming van persoonsgegevens. Vervolgens voert hij aan dat de grieven, in de twee zaken, onontvankelijk zijn in zoverre zij zijn afgeleid uit de schending van de wet van 22 augustus 2002 en van artikel 3, lid 2, a), van het Handvest, aangezien die instrumenten de rechten van de patiënt in zijn specifieke relatie met de beroepsbeoefenaar beschermen, zodat zij niet hetzelfde voorwerp hebben als de bestreden bepaling en die laatste niet daarmee in strijd kan zijn. Ten slotte doet de Ministerraad gelden dat, aangezien België het Verdrag van Oviedo niet heeft geratificeerd, dat Verdrag niet kan worden aangevoerd voor het Hof.

De Ministerraad doet ook gelden dat de verzoekende partijen in de zaak nr. 8412 niet uiteenzetten in welk opzicht de bestreden bepaling ongrondwettig zou zijn wat betreft het feit dat de resultaten van het medisch onderzoek worden meegedeeld door een beoefenaar van een gezondheidszorgberoep. De verzoekende partijen verwijzen naar het recht op beroepsgeheim dat wordt beschermd bij artikel 10 van de wet van 22 augustus 2002, maar hun zeer korte uitleg is onbegrijpelijk.

A.7.1. Ten gronde voert de Ministerraad in ondergeschikte orde aan dat de eerste en tweede grief in de zaak nr. 8411 niet gegrond zijn want de richtlijn 2008/115/EG en de gemeenschappelijk richtsnoeren in de beschikking 2004/573/EG maken van geen enkele regeling gewag waarvan de bestreden bepaling zou moeten van afwijken. Die bepaling regelt een kwestie die tot de bevoegdheid van de lidstaten behoort.

A.7.2. Wat betreft het criterium van de internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake volksgezondheid, voert de Ministerraad aan dat België, als lid van de WGO, de Internationale Gezondheidsregeling moet naleven, krachtens welke het land moet bijdragen tot de uitvoering van de beslissingen van de WGO. Aangezien het doel van die Regeling erin bestaat de verspreiding van ziektes in het kader van het internationaal verkeer te voorkomen, is de verwijzing naar een internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake volksgezondheid een pertinent criterium om te bepalen of voorafgaand aan de verwijdering dient te worden overgegaan tot een medisch onderzoek, in voorkomend geval onder dwang, aangezien de verwijdering tot het internationaal verkeer behoort. Aangezien de bestreden bepaling in overeenstemming is met de vereisten van de voormelde Regeling, leeft zij dus de beginselen van wettigheid en voorzienbaarheid na. Daarin wordt bovendien geen beslissingsbevoegdheid aan

de WGO gedelegeerd. Ten slotte is het voormelde criterium niet discriminerend, aangezien de vreemdelingen ten aanzien van wie een maatregel tot verwijdering zal worden genomen tijdens een internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake volksgezondheid zich in een situatie bevinden die verschilt van die van de vreemdelingen ten aanzien van wie een maatregel tot verwijdering zal worden genomen buiten een dergelijke periode. Volgens de Ministerraad zijn de derde, vierde en vijfde grief in de zaak nr. 8411 niet gegrond.

A.7.3. Wat betreft de machtiging aan de Koning en de beschrijving van het medisch onderzoek, verhindert het formeel wettigheidsbeginsel niet dat de wet de uitvoerende macht ertoe machtigt de voorwaarden van de toepassing ervan te bepalen, in zoverre die machtiging voldoende afgebakend is. Wanneer er sprake is van de openbare ordehandhaving, is het bovendien aanvaardbaar dat de machtiging algemeen is en dat zij een ruime beoordelingsvrijheid laat aan de uitvoerende macht. De materiële wettigheidsvereiste legt op haar beurt niet op dat de normen met een absolute zekerheid voorzienbaar zijn en zij verzet zich niet ertegen dat de betrokken personen, in het bijzonder de beroepsbeoefenaars, een beroep kunnen doen op gepast advies om, in redelijke mate en onder de in het geding zijnde omstandigheden, de gevolgen te beoordelen die uit een bepaalde handeling kunnen voortvloeien. Te dezen preciseert de bestreden bepaling dat de door de Koning te bepalen medische onderzoeken vereist moeten zijn om vast te stellen of de vreemdeling kan reizen zonder zijn eigen gezondheid, die van de andere reizigers of die van de bevolking van het land van bestemming in gevaar te brengen, hetgeen de beoordelingsvrijheid van de Koning voldoende afbakt. Het feit dat de invoering van die beoordelingsvrijheid veronderstelt dat een internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake volksgezondheid wordt uitgeroepen, verantwoordt dat aan de Koning een marge wordt gelaten die Hem toelaat efficiënt op de gebeurtenissen van een crisis van dat type te reageren, rekening houdend met de middelen die door de WGO worden aanbevolen. De parlementaire voorbereiding preciseert bovendien dat, indien een volledig niet-invasieve test kan volstaan onder de voorwaarden die door de vervoerder of door het land van bestemming of doorreis zijn opgelegd, het aanwenden van een invasieve test niet kan worden verantwoord, en dat de Koning zal moeten nagaan of de onderzoeken noodzakelijk zijn voor de bescherming van de gezondheid van de betrokken persoon, van de andere reizigers of van de bevolking van het land van bestemming of doorreis. De bestreden bepaling bakent de machtiging van de Koning dus voldoende af. Zij is dus evenmin discriminerend op dat vlak. Volgens de Ministerraad zijn de zesde, zevende en vijftiende grief in de zaak nr. 8411 dus niet gegrond.

A.7.4. Wat betreft het criterium van de binnenkomst-, doorreis- en reisvoorwaarden en het criterium van de weigering van de beschikbare medische attesten, doet de Ministerraad gelden dat de Belgische Staat niet de bevoegdheid van vreemde Staten kan inperken om de voorwaarden voor toegang tot hun grondgebied te beperken, dat dat criterium voldoende duidelijk is en dat de toepassing ervan is ondergeschikt aan de uitzonderlijke omstandigheid van een internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake volksgezondheid die door de WGO is uitgeroepen. De achtste, negende, tiende, elfde, twaalfde, dertiende, veertiende en vijftiende grief in de zaak nr. 8411 zijn niet gegrond.

A.7.5. Wat betreft de verklaring en het gebrek aan instemming, merkt de Ministerraad op dat de artikelen 74/22 en 74/23 van de wet van 15 december 1980 ertoe strekken de verwijderingsprocedure efficiënter te maken, en daarbij voorrang te geven aan de vrijwillige uitvoering ervan : artikel 74/22, § 1, 8°, van de voormelde wet legt een verplichting op om mee te werken aan het medisch onderzoek en artikel 74/22, § 2, van die wet voorziet erin dat de vreemdeling geïnformeerd wordt over die medewerkingsplicht. Het recht op eerbiediging van de fysieke integriteit is niet absoluut en er kan in inmengingen worden voorzien om, zoals te dezen, de volksgezondheid, de economische welvaart van het land, de openbare orde en de rechten van anderen te beschermen. In het licht van die legitieme doelstellingen is het evenredig om een medisch onderzoek op te leggen wanneer dat noodzakelijk is om te bepalen of de vreemdeling kan reizen zonder zijn eigen gezondheid of die van de andere reizigers of van de bevolking van het land van bestemming of doorreis in gevaar te brengen en wanneer de vervoerder of die landen geen alternatieven aanvaarden die minder afbreuk doen aan het recht op eerbiediging van het privéleven, aangezien het medisch onderzoek niet wordt uitgevoerd indien het een risico vormt voor de gezondheid van de betrokken persoon. In dat opzicht voorziet de wet in een medisch onderzoek omwille van screening, en niet in een medisch onderzoek bedoeld om de persoon tegen zijn wil in te verzorgen. De wet bepaalt bovendien dat het gedwongen medisch onderzoek en de verplichting om ermee in te stemmen ultieme maatregelen zijn, die slechts kunnen worden gebruikt in geval van dwingende noodzaak die te wijten is aan een van internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake volksgezondheid en aan het gebrek van een alternatief, en enkel op de minst invasieve manier mogelijk, met eerbiediging van de waardigheid van de persoon. Er is dus geen sprake van schending van het recht op bescherming van het privéleven, noch van discriminatie. De zestiende en zeventiende grief in de zaak nr. 8411 en het derde middel in de zaak nr. 8412, in zoverre het is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, zijn niet gegrond.

Wat betreft het feit dat de vrijheid om in te stemmen wordt aangetast doordat een waarborg ontbreekt dat de verklaring van medewerking zal worden opgesteld in een taal die de vreemdeling begrijpt, doordat geen bijstand wordt ingevoerd aan de personen die niet kunnen lezen en doordat het onmogelijk is te worden bijgestaan door een arts, een advocaat of een vertrouwenspersoon, dient de wet in die zin te worden geïnterpreteerd dat zij vereist dat de betrokken persoon, in voorkomend geval, een vertaling of bijstand bij het lezen kan genieten. De bestreden wet wijkt niet af van de artikelen 37, 53 en 64 van het koninklijk besluit van 2 augustus 2002 « houdende vaststelling van het regime en de werkingsmaatregelen, toepasbaar op de plaatsen gelegen op het Belgisch grondgebied, beheerd door de Dienst Vreemdelingenzaken, waar een vreemdeling wordt opgesloten, ter beschikking gesteld van de regering of vastgehouden, overeenkomstig de bepalingen vermeld in artikel 74/8, § 1, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen », krachtens welke respectievelijk bezoekers worden toegelaten tot de centra van de Dienst Vreemdelingenzaken na een voorafgaande machtiging, de bewoner van het centrum een beroep mag doen op een door hem gekozen arts en de advocaten en de tolken die hen bijstaan dagelijks toegang hebben tot het centrum. De achttiende, negentiende en twintigste grief in de zaak nr. 8411 zijn dus niet gegrond.

A.7.6. Wat betreft de dwang, merkt de Ministerraad op dat de machtiging aan de Koning om te bepalen welke medische onderzoeken kunnen worden opgelegd impliceert dat Hij nagaat of het onderzoek het verbod op marteling en onmenselijke of vernederende behandelingen niet schendt. Voor het overige staat het aan de Raad van State en aan de hoven en rechtbanken om de eerbiediging, door de Koning, van de grondrechten na te gaan. De Ministerraad preciseert voorts dat het gedwongen medisch onderzoek moet worden uitgevoerd door medisch geschoold personeel. Het blijkt niet dat de wetgever een andere beroepscategorie heeft willen beogen dan die welke ertoe is gemachtigd om gezondheidszorg in de zin van artikel 2, 3°, van de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, gecoördineerd op 10 mei 2015 te verstrekken. Dat personeel zorgt ervoor de gezondheid van de vreemdeling niet in gevaar te brengen, zo min mogelijk invasief te zijn en diens waardigheid niet aan te tasten, zoals blijkt uit de parlementaire voorbereiding. Het onderzoek kan enkel gedwongen worden uitgevoerd in geval van dwingende noodzakelijkheid, hetgeen betekent dat de verzoekende partijen de bestreden bepaling ten onrechte verwijten dat ze niet de verplichting opleggen op naar andere oplossingen te zoeken. De eenentwintigste, tweeëntwintigste, drieëntwintigste en vierentwintigste grief in de zaak nr. 8411 en het derde middel in de zaak nr. 8412, in zoverre het de machtiging aan de Koning beoogt alsook het feit dat niet wordt gepreciseerd welk personeel ertoe gemachtigd is om het medisch onderzoek uit te voeren beoogt, zijn niet gegrond.

A.7.7. Wat betreft de aanbevelingen van het *United Nations Network on Migration* en van het *United Nations Committee on the Protection of the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families*, beklemtoont de Ministerraad dat het koninklijk besluit dient te worden aangenomen op gezamenlijk voorstel van de minister tot wiens bevoegdheid de toegang, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen behoren en van de minister van Volksgezondheid, die de vertegenwoordiger van België bij de WGO is.

De dwang is strikt afgebakend bij de wet, subsidiair en evenredig, en bedoeld om te bepalen of de verwijdering of de overdracht kunnen worden uitgevoerd in omstandigheden die de gezondheid van de betrokken persoon en die van derden respecteren aangezien dat gebruik is onderworpen aan artikel 37 van de wet van 5 augustus 1992 « op het politieambt » (hierna : de wet van 5 augustus 1992) en in dat opzicht rekening dient te houden met de risico's die de dwang inhoudt, een legitieme doelstelling moet nastreven en redelijk en evenredig moet zijn.

Volgens de Ministerraad is het derde middel in de zaak nr. 8412, in zoverre het op die punten betrekking heeft, dus niet gegrond.

A.7.8. Wat de vrijheidsberoving betreft die, volgens de verzoekende partij in de zaak nr. 8411, impliceert dat een gedwongen medisch onderzoek wordt uitgevoerd, doet de Ministerraad gelden dat dat onderzoek enkel kan worden uitgevoerd met het oog op de gedwongen uitvoering van een overdrachts-, teruggedrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel, zodat het enkel betrekking kan hebben op een persoon die reeds gedetineerd is, met het oog op zijn verwijdering of opdat die persoon niet op onregelmatige wijze het land binnenkomt. Bovendien kan de fysieke dwang enkel worden gebruikt voor de duur van het medisch onderzoek, dat zelf slechts de absoluut noodzakelijke tijd mag duren, in de parlementaire voorbereiding wordt gesteld. Het aldus beperkte gebruik van dwang vormt een vrijheidsbeperking in de zin van artikel 2 van het Vierde Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en kan niet worden beschouwd als een vrijheidsberoving in de zin van artikel 5 van dat Verdrag. De zesentwintigste en zevenentwintigste grief in de zaak nr. 8411 zijn dus niet gegrond.

A.7.9. Wat betreft de ontstentenis van een rechtsmiddel dat aan het gedwongen medisch onderzoek voorafgaat, zet de Ministerraad uiteen dat die verantwoord is door het feit dat een dergelijke procedure de

uitvoering van de overdrachts-, teruggedrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel dermate zou bemoeilijken dat de verplichting om zich aan een medisch onderzoek te onderwerpen geen nut meer zou hebben, zoals wordt gesteld in de parlementaire voorbereiding. Hij doet bovendien gelden dat artikel 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens geen recht op een schorsend beroep waarborgt ingeval het recht op het privéleven wordt geschonden. Ten slotte merkt hij op dat de vreemdeling de zaak aanhangig kan maken bij de kortgedingrechter. De Ministerraad beklemtoont bovendien dat in tegenstelling tot hetgeen de verzoekende partij in de zaak nr. 8411 aanvoert, de bestreden wet geen beperking inhoudt van de juridische bijstand die aan de vreemdeling toekomt krachtens artikel 508/13/1, § 2, 9°, van het Gerechtelijk Wetboek, « wat de indiening van het verzoek tot machtiging van verblijf betreft, of van een administratief of rechterlijk beroep tegen een beslissing die werd genomen met toepassing van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, op overlegging van bewijsstukken ».

Wat betreft de ontstentenis van een formele en gemotiveerde administratieve beslissing wat betreft de beoordeeling van de gegrondheid of van de niet-naleving, door de vreemdeling, van de toegangs-, doorreis- of reisvoorwaarden, voert de Ministerraad aan dat het feit dat wordt overgegaan tot het verplichte medisch onderzoek en fysieke dwang wordt aangewend voor dat strikte doel geen beslissingen zijn in de zin van artikel 62, § 2, van de wet van 15 december 1980, maar wel uitvoeringshandelingen, die niet formeel gemotiveerd moeten worden.

Volgens de Ministerraad zijn het derde middel in de zaak nr. 8412 en de twaalfde, achtentwintigste en negenentwintigste grief in de zaak nr. 8411 niet gegrond.

A.7.10. De Ministerraad doet gelden dat de dertigste, eenendertigste, tweeëndertigste, drieëndertigste en vierendertigste grief, alsook het tweede aangevoerde middel in de zaak nr. 8411 niet te onderscheiden vallen van de andere grieven waarop hij reeds heeft geantwoord, en hij verwijst naar zijn antwoorden op die andere grieven.

A.8.1. De verzoekende partij in de zaak nr. 8411 antwoordt wat betreft de excepties van niet-ontvankelijkheid die door de Ministerraad zijn aangevoerd dat een vraag dient te worden gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie over de kwestie of artikel 3, lid 2, a), van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie in die zin dient te worden geïnterpreteerd dat daarin het medisch onderzoek is vervat dat aan een vreemdeling wordt opgelegd met het oog op zijn verwijdering, en dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens reeds meermaals de artikelen 2, 3 en 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens ten aanzien van het Verdrag van Oviedo heeft geïnterpreteerd.

A.8.2. Ten gronde antwoordt de verzoekende partij in de zaak nr. 8411 dat, wat betreft de regels van het Unierecht, de gemeenschappelijke richtsnoeren in de bijlage bij de beschikking 2004/573/EG voorzien in een exhaustieve lijst van toelaatbare dwangmaatregelen, waartoe de mogelijkheid van een medisch onderzoek niet behoort. In ondergeschikte orde dient aan het Hof van Justitie van de Europese Unie te worden gevraagd of artikel 8 van de richtlijn 2008/115/EG alsook de beschikking 2004/573/EG en de bijlage ervan in die zin dienen te worden geïnterpreteerd dat zij de mogelijkheid uitsluiten voor een Lidstaat om een medisch onderzoek onder dwang te organiseren voorafgaand aan de verwijdering en of, als dat niet het geval is, een dergelijk onderzoek kan worden georganiseerd bij de wetgeving van één enkele lidstaat, buiten een voorafgaand akkoord onder de lidstaten om.

A.8.3. Wat betreft het criterium van de internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake de volksgezondheid, betwist de verzoekende partij de pertinentie van de Internationale Gezondheidsregeling die door de Ministerraad wordt aangevoerd, omdat het doel van die Regeling erin bestaat de internationale verspreiding van ziektes te voorkomen en niet om de verwijdering van vreemdelingen te faciliteren, zodat de bestreden bepalingen geen verband daarmee hebben.

A.8.4. Wat betreft de ontstentenis van een formele en gemotiveerde administratieve beslissing waarin wordt gewezen op de noodzaak om over te gaan tot een medisch onderzoek, merkt de verzoekende partij op dat de Ministerraad niet preciseert aan welke administratieve beslissing een medisch onderzoek uitvoering zou geven. De door de Ministerraad aangevoerde subsidiariteit betreft enkel het medisch onderzoek zelf, en niet de reisvoorwaarden, zodat de wet niet oplegt voor die vervoerder te kiezen die niet vereist dat een medisch onderzoek wordt uitgevoerd.

A.8.5. Wat betreft het ontbreken van instemming, voert de verzoekende partij aan dat de bestreden wet, in tegenstelling tot hetgeen de Ministerraad stelt, geen doelstelling van volksgezondheid nastreeft maar enkel een doelstelling van migratiebeleid, zoals wordt aangetoond door het feit dat de vasthouding op het grondgebied van de potentieel besmettelijke vreemdeling zelfs niet wordt beoogd. De door de wetgever nagestreefde doelstelling

heeft evenwel invloed op de beoordeling van de instemming van de betrokken persoon. Het argument van de Ministerraad dat het gedwongen medisch onderzoek geen behandeling is om de betrokken persoon te verzorgen, is niet doorslaggevend. Zo is de wet van 22 augustus 2002 van toepassing op de verstrekkingen van gezondheidszorg die ertoe dienen de gezondheidstoestand van een natuurlijk persoon te bepalen, al dan niet op vraag van die persoon.

A.8.6. Wat betreft de vrijheidsberoving ten gevolge van de uitvoering van een gedwongen medisch onderzoek, voert de verzoekende partij aan dat de Ministerraad ten onrechte beweert dat de vreemdeling die krachtens de bestreden bepalingen aan een gedwongen medisch onderzoek wordt onderworpen noodzakelijkerwijs een reeds gedetineerd persoon is : de bestreden bepalingen kunnen betrekking hebben op een vreemdeling voor wie een terugkeerprocedure werd gestart, die niet gedetineerd is, of dat nog niet is. Niets in de bestreden wet belet dat een vreemdeling wordt aangehouden en wordt onderworpen aan een medisch onderzoek vlak voor hij formeel in hechtenis wordt geplaatst met het oog op zijn repatriëring, in welk geval de zaak niet bij de raadkamer van de correctionele rechtbank aanhangig kan worden gemaakt, en de bepalingen van de wet betreffende de voorlopige hechtenis, waarnaar artikel 72, vierde lid, van de wet van 15 december 1980 verwijst, niet van toepassing zullen zijn. De mogelijkheid voor de vreemdeling om zich op het gepaste moment te laten bijstaan door een advocaat is dus niet gewaarborgd.

A.8.7. Wat betreft de ontstentenis van een voorafgaand beroep, doet de verzoekende partij gelden dat de door de Ministerraad aangevoerde mogelijkheid om de zaak in kortgeding aanhangig te maken voor de burgerlijke rechtscolleges louter hypothetisch is en niet dezelfde waarborg biedt als een georganiseerd beroep.

A.9.1. De verzoekende partijen in de zaak nr. 8412 zijn, wat betreft het criterium van de internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake volksgezondheid, van mening dat artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980, in tegenstelling tot hetgeen de Ministerraad aanvoert, geen uitvoering geeft aan de Internationale Gezondheidsregeling. Artikel 32, lid 2, van die regeling, dat toelaat een medisch onderzoek onder dwang op te leggen, betreft enkel de voorwaarden voor toegang tot het grondgebied die de Staten kunnen stellen. Bovendien heeft de omstandigheid dat het aan te passen koninklijk besluit moet worden aangepast op gezamenlijk voorstel van de minister die bevoegd is van de toegang, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en van de minister van Volksgezondheid geen invloed op het onevenredige karakter van de maatregel. In voorkomend geval vragen de verzoekende partijen aan het Hof om aan het Hof van Justitie van de Europese Unie te vragen in welke mate de in de richtlijn 2008/115/EG opgelegde verplichting van gedwongen terugkeer die opgelegde moet worden afgezwakt of geschorst in het kader van een internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake de volksgezondheid die door de WGO is uitgeroepen, in het bijzonder indien een of meerdere organen van de Verenigde Naties de tijdelijke opschorting van de gedwongen terugkeer aanbevelen teneinde bij het alomvattende antwoord op een dergelijke noodsituatie rekening te houden met de migranten.

A.9.2. Wat betreft het door de wetgever nagestreefde doel, betwisten de verzoekende partijen in de zaak nr. 8412 de bewering dat het een doelstelling van volksgezondheid betreft : de wetgever heeft de betreden bepalingen alleen aangenomen om gedwongen terugkeer mogelijk te maken. Het staat aan de Ministerraad om uiteen te zetten in welk opzicht, in het kader van een internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake de volksgezondheid die door de WGO is uitgeroepen, de uitvoering van medische onderzoeken onder dwang als middel om een gedwongen terugkeer mogelijk te maken in een democratische samenleving noodzakelijk is voor een van de doeleinden bedoeld in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.9.3. De verzoekende partijen in de zaak nr. 8412 antwoorden op het argument van de Ministerraad volgens hetwelk de bestreden wet voorziet in een beginsel van subsidiariteit van het medisch onderzoek onder dwang, dat de subsidiariteit niet volstaat om de eerbiediging te waarborgen van de rechten waarvan de schending wordt aangevoerd in het middel, aangezien zij niet belet dat een zeer invasief medisch onderzoek wordt uitgevoerd onder dwang, wanneer dat de enige mogelijke maatregel is. Bovendien vermeldt de wet als alternatief voor het medisch onderzoek enkel de beschikbare medische attesten, zonder op te leggen dat wordt nagegaan of profylactische maatregelen onvoldoende zouden zijn.

Zij merken ook op dat de bestreden wet niet preciseert dat, zoals de Ministerraad aanvoert, het medisch onderzoek onder dwang enkel kan plaatsvinden in geval van dwingende noodzakelijkheid, noch dat het personeel dat ertoe gemachtigd is om die medische onderzoeken uit te voeren het personeel is dat wordt beoogd in artikel 2, 3°, van de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, gecoördineerd op 10 mei 2015.

Bovendien volstaat het niet te preciseren dat de administratie, overeenkomstig artikel 37 van de wet van 5 augustus 1992 de administratie, op redelijke en evenredige wijze gebruik moet maken van de dwang opdat aan

de voorwaarde van evenredigheidsvereiste zou zijn voldaan. Te dezen heeft het middel betrekking op het feit dat voorbij wordt gegaan aan de vereiste van instemming van de betrokken persoon, maar dat die persoon, voor het overige, een potentieel zeer gewelddadige fysieke dwang kan moeten ondergaan. De evenredigheid van die dwang wordt evenwel niet verantwoord door de Ministerraad, die overigens niet ingaat op de kwestie van de risico's voor de fysieke en mentale gezondheid van de betrokken vreemdelingen en voor het vertrouwen in het medisch personeel.

A.9.4. De verzoekende partijen in de zaak nr. 8412 doen voorts gelden dat, in tegenstelling tot hetgeen de Ministerraad aanvoert, de wet van 22 augustus 2002 van toepassing is op de bij de bestreden bepaling voorziene medische onderzoeken, op zijn minst in zoverre artikel 8 ervan een bijna letterlijke omzetting is van artikel 3, lid 2, van het Handvest, dat ongetwijfeld van toepassing is, aangezien de aangelegenheid wordt geregeld bij het Unierecht, te dezen door de richtlijn 2008/115/EG. In dat opzicht verzoeken zij het Hof om, in voorkomend geval, aan het Hof van Justitie van de Europese Unie te vragen of dat artikel van het Handvest toelaat dat een nationale wetgeving, teneinde de gedwongen terugkeer van een vreemdeling mogelijk te maken, een medisch onderzoek onder dwang oplegt, en als dat het geval is, of dat artikel toelaat dat de nationale wet waarbij dat medisch onderzoek wordt opgelegd aan de uitvoerende macht de zorg toekent om het opgelegde medisch onderzoek nauwkeurig te omschrijven, niet precies het personeel omschrijft dat gemachtigd is om het uit te voeren, niet oplegt om te onderzoeken of er alternatieven voor het gedwongen medisch onderzoek bestaan, en het gebruik van geweld, in het bijzonder de houdgreep, toelaat voor de uitvoering van het onderzoek.

A.9.5. Wat betreft de ontstentenis van een voorafgaand rechtsmiddel ten slotte, doen de verzoekende partijen in de zaak nr. 8412 gelden dat, onder de bij de bestreden wet voorziene voorwaarden, namelijk wanneer er geen schriftelijke en gemotiveerde beslissing bestaat met betrekking tot de uitvoering van een medisch onderzoek onder dwang, het voor de betrokken persoon onmogelijk is om de zaak aanhangig te maken bij de kortgedingrechter. In dat opzicht verzoeken zij het Hof om, in voorkomend geval, aan het Hof van Justitie van de Europese Unie te vragen of artikel 47 van het Handvest vereist dat het nationale recht bepaalt dat de beslissing om een medisch onderzoek op te leggen schriftelijk wordt gemotiveerd en dat daarentegen een beroep kan worden ingesteld waarover een rechtbank uitspraak zal doen vooraleer dat medisch onderzoek wordt uitgevoerd.

A.10.1. In zijn memorie van wederantwoord voert de Ministerraad aan dat, aangezien de mogelijkheid om in een medisch onderzoek onder dwang te voorzien niet geregeld wordt bij de richtlijn 2008/115/EG, die in dat opzicht geen enkele specifieke verplichting aan de lidstaten oplegt, de bestreden bepalingen geen uitvoering geven aan het Unierecht en dat het Handvest niet van toepassing is, zodat de door de verzoekende partijen in de zaken nrs. 8411 en 8412 gesuggereerde prejudiciële vragen niet aan het Hof van Justitie van de Europese Unie dienen te worden gesteld.

A.10.2. Wat betreft de vijfde grief in de zaak nr. 8411, betwist de Ministerraad de pertinentie van een vergelijking tussen een Belgische zorgwekkende noodsituatie inzake de volksgezondheid en een internationaal zorgwekkende noodsituatie inzake de volksgezondheid, aangezien de bestreden wet net tot doel heeft de verwijderingsprocedures aan te passen aan de vereisten van het internationaal vervoer.

Wat betreft de eenentwintigste, tweeëntwintigste en vijfentwintigste grief in de zaak nr. 8411, beklemtoont de Ministerraad dat uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat « medische onderzoeken onder dwang » onder de deontologie van het gezondheidszorgberoep vallen, met name onder de nieuwe code van medische deontologie van 3 mei 2018 en de deontologische code voor Belgische verpleegkundigen van 14 november 2017, zodat de bestreden wet niet meer preciseringen moet bevatten.

Wat betreft de drieëntwintigste en vierentwintigste grief in die zaak, doet de Ministerraad gelden dat het begrip minderjarig persoon ruim dient te worden opgevat en ook betrekking heeft op de onbekwaam verklaarde meerderjarige personen.

Ten aanzien van het vermoeden van onderduiken (eerste middel in de zaak nr. 8412)

A.11. Het eerste middel in de zaak nr. 8412 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 29, lid 2, van de verordening (EU) nr. 604/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 « tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat door een onderdaan van een derde land of een staatloze bij een van de lidstaten wordt ingediend (herschikking) » (hierna : de verordening (EU) 604/2013) en met artikel 47 van het Handvest, in zoverre de artikelen 51/5, § 6, 1°,

3° en 4° en 74/25, § 2, van de wet van 15 december 1980, zoals ingevoegd bij de artikelen 12 en 29 van de wet van 12 mei 2024, een vermoeden van onderduiken invoeren voor vreemdelingen van wie de afwezigheid op hun verblijfplaats niet vooraf werd vastgesteld, terwijl zij zich in een situatie bevinden die verschilt van die van diegenen van wie de afwezigheid op hun verblijfplaats vooraf werd vastgesteld. De verzoekende partijen doen gelden dat het woord « onderduiking » in die zin dient te worden begrepen dat het de intentie van de betrokken persoon impliceert om zich aan de bevoegde autoriteiten en aan zijn overplaatsing te onttrekken, en dat die intentie enkel kan worden vermoed indien de betrokken persoon, die op de hoogte werd gebracht van zijn verplichtingen in dat verband, de hem toegewezen verblijfplaats heeft verlaten zonder de bevoegde autoriteiten daarvan op de hoogte te brengen.

De verzoekende partijen doen gelden dat de termijn van drie werkdagen waarin is voorzien bij artikel 51/5, § 6, derde lid, 1°, van de wet van 15 december 1980 te kort is en van dien aard is de werkelijkheid van de feiten te verdraaien, aangezien de vertraging waarmee de betrokken persoon zijn adres aan de Dienst Vreemdelingenzaken heeft meegedeeld aan tal van oorzaken te wijten kan zijn, zoals kwetsbaarheid en taalproblemen.

Zij doen ook gelden dat de punten 3° en 4° van die bepaling en artikel 74/25, § 2, van de wet van 15 december 1980 geen betrekking hebben op gevallen waarin de vreemdeling is ondergedoken, maar in werkelijkheid ertoe strekken een gebrek aan medewerking van zijn kant te bestraffen.

A.12.1. De Ministerraad voert aan dat het middel onontvankelijk is in zoverre het is afgeleid uit de schending van artikel 47 van het Handvest want de verzoekende partijen zetten niet uiteen in welk opzicht die bepaling geschonden zou zijn.

A.12.2. Ten gronde doet de Ministerraad gelden dat de bestreden bepalingen, door een vermoeden van onderduiking in te voeren ten aanzien van gedragingen die objectief gezien het goede verloop kunnen belemmeren van de overdracht van de betrokken persoon binnen de bij de verordening (EU) 604/2013 opgelegde termijn, in overeenstemming zijn met artikel 29, lid 2, van die verordening en met de rechtspraak van het Hof van Justitie. Het begrip onderduiking in het Europese recht valt samen met de verplichte medewerking die wordt opgelegd aan de verzoeker om internationale bescherming.

Voor de vreemdeling die het bewijs zou willen aanvoeren dat hij niet de intentie had zich aan de bevoegde autoriteiten te onttrekken, staat er bovendien een beroep open voor de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, waarbij een beroep kan worden ingesteld tegen de beslissingen om de termijn voor de overdracht uit te breiden.

De bestreden bepaling is ook in overeenstemming met de bepalingen van de verordening (EU) 2024/1351 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 « betreffende asiel- en migratiebeheer, tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2021/1147 en (EU) 2021/1060 en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 604/2013 » (hierna : de verordening (EU) 2024/1351), die vanaf 1 juli 2026 de verordening (EU) 604/2013 zal vervangen.

De Ministerraad betwist dat de in het middel beoogde vreemdelingen zich in essentieel verschillende situaties bevinden. Integendeel, zij vormen eenzelfde categorie van personen, aangezien zij verzoekers om internationale bescherming zijn die een gedrag hebben gesteld waaruit, rekening houdend met de verplichtingen die zij hebben en waarvan zij op de hoogte zijn gebracht, redelijkerwijs kan worden afgeleid, dat zij de intentie hebben om zich aan de bevoegde autoriteiten te onttrekken om hun overdracht te laten mislukken.

A.13. De verzoekende partijen antwoorden dat het ten aanzien van het geldende Europese recht, en niet van de verordening (EU) 2024/1351 is dat de conformiteit van de bestreden bepaling moet worden onderzocht. In ondergeschikte orde merken zij op dat de verordening (EU) 2024/1351 het begrip onderduiking ook baseert op de vaststelling van een afwezigheid. Bovendien volstaat het bestaan van een beroep tegen de beslissingen waarbij het in de bestreden bepaling bedoelde vermoeden wordt toegepast, niet om die bepaling in overeenstemming te brengen met de in het middel aangevoerde referentienormen.

A.14. De Ministerraad repliceert dat de verordening (EU) 2024/1351 reeds in werking is getreden, ook al is ze nog niet van toepassing.

Ten aanzien van de verplichting om mee te werken aan de uitvoering van een overdrachts-, terugdrijvings-, terugkeer- of verwijderingsprocedure (tweede middel in de zaak nr. 8412)

A.15. Het tweede middel in de zaak nr. 8412 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 29, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013 en met artikel 47 van het Handvest, in zoverre de artikelen 74/22, 74/24 en 74/25 van de wet van 15 december 1980, zoals ingevoegd bij de artikelen 25, 28 en 29 van de wet van 12 mei 2024, alle vreemdelingen verplichten om mee te werken aan de uitvoering van een beslissing tot terugkeer, verwijdering of overdracht, terwijl, voor diegenen onder hen die een beroep hebben ingesteld tegen een overdrachtsbeslissing met toepassing van de verordening (EU) 604/2013 en diegenen onder hen die een beroep hebben ingesteld tegen een terugkeerbeslissing door artikel 19 van het Handvest aan te voeren, de uitvoering van een dergelijke beslissing dient te worden geschorst krachtens het recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel. Wat de eersten betreft, legt artikel 27 van de verordening de lidstaten immers op om in hun nationale recht te bepalen dat die vreemdelingen het recht hebben om in de betrokken lidstaat te blijven in afwachting van de uitkomst van het beroep, en wat de tweeden betreft, verzet het beginsel van non-refoulement zich tegen de uitvoering van een terugkeerbeslissing wanneer die terugkeer hen kan blootstellen aan een ernstig risico op ernstige en onomkeerbare verslechtering van hun gezondheidstoestand of aan onmenselijke en vernederende behandelingen.

De verzoekende partijen beklemtonen dat, wanneer een vreemdeling van een terugkeerbeslissing in kennis wordt gesteld, hij, met toepassing van artikel 39/2, § 2, van de wet van 15 december 1980, bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen een verzoekschrift tot nietigverklaring kan indienen, waaraan hij een vordering tot schorsing kan koppelen die hem het recht geeft verblijf te behouden op dat grondgebied.

De verzoekende partijen voeren aan dat aangezien de niet-naleving van de verplichting tot medewerking kan worden bestraft, de bestreden bepalingen ertoe strekken de betrokken vreemdelingen ertoe aan te zetten de terugkeer-, verwijderings- of overdrachtsbeslissingen uit te voeren, hetgeen in strijd is met hun recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel. Zij doen ook gelden dat de Dienst Vreemdelingenzaken, bij de uitvoering van de artikelen 74/22, 74/24 en 74/25 van de wet van 15 december 1980, geen rekening houdt met het feit dat de vreemdeling een vordering tot schorsing heeft ingesteld bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

A.16. De Ministerraad voert aan dat de verplichting voor de vreemdeling om te vertrekken niet voortvloeit uit de bestreden bepalingen maar uit het feit dat een terugkeer-, overdrachts- of verwijderingsbeslissing wordt genomen, die niet door die bepalingen wordt geregeld. De verplichting om mee te werken en de verplichting om te vertrekken zijn wel degelijk verschillend. De eerste heeft een progressief karakter en kan worden toegepast tijdens de voorbereidende fase van de uitvoering van een verwijderings-, overdrachts- of terugdrijvingsmaatregel, zonder te verhinderen dat de situatie van de betrokken vreemdeling wordt onderzocht om een einde te maken aan de onregelmatigheid van zijn verblijf, of dat een beroep tot nietigverklaring samen met een vordering tot schorsing, of een vordering tot het bevelen van voorlopige maatregelen bij uiterst dringende noodzakelijkheid wordt ingesteld. De niet-naleving van de verplichting om mee te werken kan immers enkel leiden tot het nemen van administratieve maatregelen zoals een maatregel tot uitzetting, een maatregel voor vasthouding, een niet-dwingende maatregel of een maatregel ter verlening van de overdrachtstermijn, waartegen beroep kan worden ingesteld. Bovendien wordt evenmin afbreuk gedaan aan de mogelijkheid om een beroep tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid in te stellen op grond van artikel 39/82, § 4, tweede lid, van de wet van 15 december 1980.

A.17. De verzoekende partijen antwoorden dat, zelfs al maakt de mogelijkheid om een beroep tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid in te stellen op grond van artikel 39/82, § 4, tweede lid, van de wet van 15 december 1980 het mogelijk het daadwerkelijke karakter van het rechtsmiddel te waarborgen, dat niets wijzigt aan de vaststelling dat de bestreden bepalingen discriminerend zijn door aan alle betrokken vreemdelingen een verplichting op te leggen om mee te werken aan de uitvoering van een terugkeer- of overdrachtsbeslissing, terwijl die verplichting voor sommigen onder hen voorbarig is. In ondergeschikte orde verzoeken zij dat hierover een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt gesteld.

Ten aanzien van minder dwingende maatregelen voor vasthouding (vierde middel in de zaak nr. 8412)

A.18. Het vierde middel in de zaak nr. 8412 is afgeleid uit de schending van artikel 12 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 5, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met artikel 6 van het Handvest, met het evenredigheidsbeginsel als algemeen beginsel van het recht van de Europese Unie, met artikel 15, lid 1, van de richtlijn 2008/115/EG, met artikel 8, leden 2 en 4, van de richtlijn 2013/33/EU

van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 « tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming (herschikking) » (hierna : de richtlijn 2013/33/EU) en met artikel 28, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013, in zoverre artikel 74/28 van de wet van 15 december 1980, zoals ingevoegd bij artikel 33 van de wet van 12 mei 2024, bepaalt dat de detentie de regel is en de minder dwingende maatregelen de uitzondering zijn (1ste grief), voorziet in te ruime vermoedens van niet-doeltreffendheid van de minder dwingende maatregelen (2^e grief), en voorziet in een beperkte lijst van minder dwingende maatregelen (3^e grief), waarbij die laatste twee punten het uitzonderlijke karakter van die maatregelen versterken.

In de eerste grief verwijten de verzoekende partijen de bestreden bepaling in te ruime voorwaarden te voorzien voor de toepassing van minder dwingende maatregelen voor vasthouding, hetgeen in strijd is met het evenredigheidsbeginsel. In de tweede grief bekritiseren zij het feit dat niet wordt gepreciseerd dat het vermoeden weerlegbaar is, de lijst van vermoedens niet-exhaustief is en de begrippen gebrek aan medewerking en gebrek de nodige stappen te hebben ondernomen om de verblijfssituatie van de betrokken persoon te regulariseren te ruim zijn geformuleerd. In de derde grief verwijten de verzoekende partijen de bestreden bepaling dat ze enkel voorziet in twee minder dwingende maatregelen voor vasthouding, terwijl met name de Europese rechtsinstrumenten in drie dergelijke maatregelen voorzien.

A.19. De Ministerraad betwist de toepassing van het subsidiariteitsbeginsel, aangezien artikel 5, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens niet een detentie vereist in het kader van een uitzettingsprocedure, bijvoorbeeld om de betrokkene te beletten een misdrijf te plegen of te vluchten, aangezien de maatregel niet op een onverantwoorde wijze kan worden verlengd en voor zover hij niet arbitrair is. Hij voert bovendien aan dat de bestreden bepaling niet de subsidiariteitsregel wijzigt waarin reeds is voorzien, met name in artikel 7, derde lid, van de wet van 15 december 1980. Hij doet gelden dat de door de verzoekende partijen aangevoerde Europeesrechtelijke bepalingen geen lijst van maatregelen opleggen die in de nationale wetgeving moeten worden vermeld en dat het aan de wetgever staat om te bepalen welke alternatieven hem geschikt lijken om de verwijdering of de overdracht van de betrokken vreemdeling te waarborgen.

Hij voert aan dat, behoudens aanwijzingen in tegenovergestelde zin, de in de bestreden bepaling bedoelde vermoedens weerlegbaar zijn. De niet-naleving van de medewerkingsplicht is voldoende duidelijk gedefinieerd en uit de wetsbepalingen volgt noodzakelijkerwijs dat het aan de gemachtigde van de minister die bevoegd is om een maatregel voor vasthouding te nemen staat om die niet-naleving bij een gemotiveerde beslissing vast te stellen. De hypothese van de vreemdeling die niet de nodige stappen heeft ondernomen om zijn verblijfssituatie te regelen beoogt duidelijk het geval van de vreemdeling die het grondgebied heeft betreden en zich er clandestien heeft opgehouden.

A.20. De verzoekende partijen betwisten de wijze waarop de Ministerraad van de Europeesrechtelijke bepalingen interpreteert die in het middel worden aangevoerd met betrekking tot de vereiste dat in de drie minder dwingende maatregelen voor vasthouding in het interne recht wordt voorzien, en zij verzoeken dat, in voorkomend geval, hierover een vraag aan het Hof van Justitie wordt gesteld. Zij verzoeken ook dat aan het Hof van Justitie een vraag wordt gesteld over de mogelijkheid, voor de lidstaten, om te voorzien in vermoedens van niet-doeltreffendheid van minder dwingende maatregelen voor vasthouding.

A.21. De Ministerraad antwoordt dat het illustratieve karakter van de alternatieve maatregelen voor detentie waarin is voorzien in het Europees recht voldoende blijkt uit het woord « zoals » gebruikt in artikel 8, lid 4, van de richtlijn 2013/33/EU, en uit het ontbreken van preciseringen daaromtrent in de verordening (EU) 604/2013 en in de richtlijn 2008/115/EG, en hij voert aan dat de tweede door de verzoekende partijen gesuggereerde prejudiciële vraag op een onjuiste lezing van de bestreden bepaling berust.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen en de context ervan

B.1. De beroepen tot vernietiging zijn gericht tegen meerdere bepalingen van de wet van 12 mei 2024 « tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het

grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen inzake het aanklappend terugkeerbeleid » (hierna : de wet van 12 mei 2024).

Het beroep tot vernietiging in de zaak nr. 8411 heeft betrekking op het medisch onderzoek waaraan een vreemdeling kan worden onderworpen krachtens artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980 « betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen » (hierna : de wet van 15 december 1980), zoals ingevoegd bij de wet van 12 mei 2024, alsook op de verplichting om mee te werken aan dat onderzoek, waarin artikel 74/22 van de wet van 15 december 1980, zoals ingevoegd bij de wet van 12 mei 2024, voorziet.

Het beroep tot vernietiging in de zaak nr. 8412 betreft (i) het voormelde medisch onderzoek, (ii) het vermoeden van onderduiken dat is ingevoerd bij artikel 51/5, § 6, van de wet van 15 december 1980, (iii) de verplichting voor de vreemdeling om mee te werken aan de uitvoering van de overdrachts-, teruggedrijvings-, terugkeer- of verwijderingsprocedure waarvan hij het voorwerp uitmaakt, bedoeld in de artikelen 74/22, 74/24 en 74/25 van de wet van 15 december 1980, en (iv) de maatregelen voor vasthouding die minder dwingend zijn dan een detentie, bedoeld in artikel 74/28 van de wet van 15 december 1980, waarbij die artikelen werden vervangen of in die wet ingevoegd bij de wet van 12 mei 2024.

In haar memorie van tussenkomst verzoekt de vzw « Artsen Zonder Grenzen » eveneens om de vernietiging van artikel 74/22 van de wet van 15 december 1980, dat betrekking heeft op het voormelde medisch onderzoek.

B.2.1. Artikel 12 van de wet van 12 mei 2024 voegt in artikel 51/5 van de wet van 15 december 1980 een nieuwe paragraaf 6 in waarvan het tweede lid een vermoeden van onderduiken invoert in zes gevallen. Het aldus gewijzigde artikel 51/5 van de wet van 15 december 1980 bepaalt :

« § 1. Zodra de vreemdeling aan de grens of in het Rijk een eerste of een volgend verzoek om internationale bescherming bij één van de door de Koning ter uitvoering van artikel 50, § 3, tweede lid, aangewezen overheden heeft ingediend, gaat de minister of zijn gemachtigde, met

toepassing van de Europese regelgeving die België bindt, over tot het vaststellen van de staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van het verzoek.

Te dien einde, wanneer er op basis van een individuele beoordeling een significant risico op onderduiken van de persoon bestaat, en enkel voor zover de vasthouding evenredig is en er geen andere, minder dwingende maatregelen effectief kunnen worden toegepast, kan de vreemdeling in een welbepaalde plaats vastgehouden worden voor de tijd die noodzakelijk is voor het vaststellen van de staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van het verzoek om internationale bescherming, zonder dat de duur van de vasthouding zes weken te boven mag gaan.

[...]

§ 3. Wanneer België niet verantwoordelijk is voor de behandeling van het verzoek om internationale bescherming, richt de minister of zijn gemachtigde zich onder de voorwaarden bepaald bij de Europese regelgeving die België bindt, tot de verantwoordelijke Staat met het verzoek om de vreemdeling over te nemen of terug te nemen.

[...]

§ 4. Wanneer de verzoeker om internationale bescherming aan de verantwoordelijke lidstaat overgedragen dient te worden, weigert de minister of zijn gemachtigde hem de binnenkomst of het verblijf in het Rijk en gelast hem zich vóór een bepaalde datum bij de bevoegde overheden van deze staat aan te melden.

Wanneer de minister of zijn gemachtigde het voor het waarborgen van de effectieve overdracht nodig acht, kan hij de vreemdeling zonder verwijl naar de grens doen terugleiden.

Te dien einde, wanneer er op basis van een individuele beoordeling een significant risico op onderduiken van de persoon bestaat, en enkel voor zover de vasthouding evenredig is en er geen andere, minder dwingende maatregelen effectief kunnen worden toegepast, kan de vreemdeling in een welbepaalde plaats vastgehouden worden voor de tijd die noodzakelijk is voor de uitvoering van de overdracht naar de verantwoordelijke staat, zonder dat de duur van de vasthouding zes weken te boven mag gaan. Er wordt geen rekening gehouden met de duur van de in paragraaf 1, tweede lid, bedoelde vasthouding. Wanneer de overdracht niet binnen de termijn van zes weken plaatsvindt, kan de vreemdeling niet langer op deze grond worden vastgehouden. De vasthoudingstermijn wordt van rechtswege gestuit zolang het beroep ingediend tegen de in het eerste lid bedoelde beslissing opschortende werking heeft.

[...]

§ 6. Indien de vreemdeling, wegens zijn gevangenzetting of omdat hij is ondergedoken, niet binnen de termijn van zes maanden, zoals bepaald in de Europese regelgeving die België bindt, kan worden overgedragen aan de verantwoordelijke Staat, kan de minister of zijn gemachtigde de termijn voor de uitvoering van de overdracht verlengen in overeenstemming met deze Europese regelgeving.

Een vreemdeling is ondergedoken indien hij zich opzettelijk onttrekt aan de autoriteiten die belast zijn met de uitvoering van de overdracht, teneinde deze overdracht te voorkomen, op

voorwaarde dat hij over zijn verplichtingen en de gevolgen van het niet nakomen ervan werd geïnformeerd in een taal die hij begrijpt of waarvan men redelijkerwijs kan veronderstellen dat hij die begrijpt.

Een vreemdeling wordt geacht te zijn ondergedoken overeenkomstig het tweede lid, onder meer in de volgende gevallen :

1° indien de vreemdeling zich niet heeft begeven naar de opvangstructuur die hem is toegewezen overeenkomstig de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, of deze toegewezen opvangstructuur heeft verlaten, en hij binnen de drie werkdagen geen adres van effectieve verblijfplaats in België schriftelijk heeft meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken. Het Federaal Agentschap voor Opvang van Asielzoekers informeert zonder verwijl de Dienst Vreemdelingenzaken van het feit dat de vreemdeling zich niet naar de toegewezen opvangstructuur heeft begeven of deze heeft verlaten;

2° indien op basis van één of meerdere woonstcontroles omstandig kan worden vastgesteld dat de vreemdeling niet verblijft op het adres van effectieve verblijfplaats dat hij had meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken;

3° indien de vreemdeling zich niet heeft aangeboden op de gesprekken die voor het aanklappende begeleidingstraject in het kader van een overdrachtsprocedure in de zin van artikel 74/25 zijn gepland en daarvoor geen geldige reden schriftelijk heeft meegedeeld binnen de drie werkdagen;

4° indien de vreemdeling niet meewerkt aan zijn overdracht overeenkomstig artikel 74/23;

5° indien de vreemdeling de minder dwingende maatregel voor vasthouding die ten aanzien van hem is opgelegd overeenkomstig paragraaf 4, derde lid, niet heeft gerespecteerd;

6° indien de vreemdeling de welbepaalde plaats, zoals bedoeld in de artikelen 74/8 of 74/9, waar hij werd vastgehouden zonder de vereiste toestemming heeft verlaten en hij binnen de drie werkdagen geen adres van effectieve verblijfplaats in België schriftelijk heeft meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken ».

B.2.2. Artikel 29 van de wet van 12 mei 2024 voegt in de wet van 15 december 1980 artikel 74/25 in, waarvan paragraaf 2 eveneens een vermoeden van onderduiken invoert. Het aldus ingevoegde artikel 74/25, § 2, van de wet van 15 december 1980 bepaalt :

« Indien de vreemdeling niet meewerkt aan het aanklappende begeleidingstraject in het kader van de overdrachtsprocedure, wordt hij geacht te zijn ondergedoken, in toepassing van artikelen 51/5, § 6, of 51/5/1, § 4 ».

B.2.3. In de parlementaire voorbereiding wordt uiteengezet :

« Artikel 12 van dit wetsontwerp strekt tot wijziging van artikel 51/5 van de Vreemdelingenwet dat de Dublinprocedure instelt voor vreemdelingen die in België een verzoek om internationale bescherming hebben ingediend.

[...]

In het tweede lid van de nieuwe paragraaf 6 wordt het begrip onderduiken, als bedoeld in artikel 29, lid 2, van de Dublin III Verordening, in algemene bewoordingen omschreven als het blijkt geven van de wil zich te onttrekken aan de bevoegde autoriteiten die belast zijn met de uitvoering van de overdracht aan de verantwoordelijke lidstaat, teneinde deze overdracht te voorkomen. Het onderduiken kan alleen worden vastgesteld indien de betrokkene van tevoren in kennis is gesteld van zijn verplichtingen in het kader van de Dublinprocedure en van de gevolgen van niet-naleving daarvan.

In het derde lid van de nieuwe paragraaf 6 worden zes situaties opgesomd waarin een verzoeker om internationale bescherming wordt geacht te zijn ondergedoken in de zin van artikel 29, lid 2, van de Dublin III Verordening.

De eerste hypothese betreft de verzoeker om internationale bescherming die zich niet heeft begeven naar de opvangstructuur die hem door Fedasil is toegewezen, of die deze toegewezen structuur heeft verlaten, en die geen adres van effectieve verblijfplaats in België schriftelijk (vb. via gewone brief, via e-mail...) heeft meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken binnen de drie werkdagen. Deze termijn begint te lopen vanaf de vaststelling dat de persoon niet is aangekomen in de opvangstructuur of deze heeft verlaten. Er wordt bepaald dat Fedasil in alle gevallen de Dienst Vreemdelingenzaken onverwijld in kennis stelt van het feit dat de vreemdeling zich niet naar de toegewezen opvangstructuur heeft begeven of deze heeft verlaten. Aan de hand van deze informatie kan de Dienst Vreemdelingenzaken enerzijds zorgen voor een betere follow-up van de behandeling van het verzoek om internationale bescherming van de betrokkene en anderzijds, indien nodig, zo spoedig mogelijk de feitelijke overdracht van de betrokkene organiseren aan de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming.

De tweede hypothese betreft de situatie waaruit blijkt, op grond van een of meerdere woonstcontroles, dat de verzoeker om internationale bescherming, niet kan worden aangetroffen op het adres dat hij aan de Dienst Vreemdelingenzaken had meegedeeld. In bepaalde gevallen zal één woonstcontrole volstaan. Dit is met name in het geval van fictieve adressen, of indien de persoon klaarblijkelijk niet verblijft op het aangegeven adres of indien bewust stelselmatig nieuwe adressen worden doorgegeven waardoor een woonstcontrole uiterst moeilijk of onmogelijk wordt gemaakt. In bepaalde gevallen kunnen meerdere woonstcontroles noodzakelijk zijn. Deze noodzaak hangt mede af van het gegeven of op basis van andere elementen ook kan worden afgeleid dat de verzoeker is ondergedoken. Uit het uitvoeren van één woonstcontrole, waaruit louter blijkt dat een persoon niet aanwezig is op het moment van de woonstcontrole, zonder dat uit andere elementen (bijvoorbeeld buurtonderzoek) blijkt dat hij niet woont op het aangegeven adres, kan geen vermoeden van onderduiken worden afgeleid.

De derde hypothese betreft de verzoeker om internationale bescherming die zich niet aanbiedt op de gesprekken die in het kader van een aanklappende begeleiding met het oog op effectieve overdracht in de zin van artikel 74/25 zijn gepland, zonder dat hij daarvoor een geldige reden schriftelijk opgeeft binnen de drie werkdagen.

De vierde hypothese betreft de verzoeker om internationale bescherming die niet voldoet aan de in artikel 74/23 opgelegde medewerkingsplicht met het oog op de tenuitvoerlegging van de overdrachtsmaatregel. Deze hypothese betreft dus de verzoeker die weigert een medisch onderzoek te ondergaan indien een dergelijk onderzoek noodzakelijk is voor de uitvoering van de overdracht aan de verantwoordelijke lidstaat.

De vijfde hypothese betreft de verzoeker om internationale bescherming die een minder dwingende maatregel voor vasthouding die ten aanzien van hem werd opgelegd, niet heeft gerespecteerd.

De zesde hypothese betreft de verzoeker om internationale bescherming die de plaats waar hij wordt vastgehouden zonder de vereiste toestemming heeft verlaten en binnen de drie werkdagen geen adres van effectieve verblijfplaats in België schriftelijk heeft meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken.

De opsomming van deze zes situaties is niet limitatief en sluit niet uit dat de Dienst Vreemdelingenzaken in andere situaties van oordeel is dat de verzoeker om internationale bescherming blijkt geeft van een wil om zich te onttrekken aan de bevoegde autoriteiten die belast zijn met de uitvoering van zijn overdracht » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, pp. 47 tot 50).

B.3.1. Bij de artikelen 25 en 26 van de wet van 12 mei 2024 worden in de wet van 15 december 1980, in een hoofdstuk met als opschrift « De medewerkingsplicht », onder titel III *sexies* « Verplichtingen van de vreemdeling in het kader van de overdracht, de teruggedrijving, de terugkeer of de verwijdering », de volgende artikelen 74/22 en 74/23 ingevoegd :

« Art. 74/22. § 1. Elke vreemdeling die het voorwerp uitmaakt van een overdrachts-, teruggedrijvings-, terugkeer- of verwijderingsprocedure, werkt mee met de bevoegde autoriteiten aan de daadwerkelijke uitvoering ervan.

Deze medewerkingsplicht houdt in :

1° het meewerken aan zijn identificatie en die van zijn vergezellende familieleden door het verstrekken van de elementen die nodig zijn voor de vaststelling of de verificatie van de identiteit, onder meer de elementen betreffende de naam en voornaam, de nationaliteit, de geboorteplaats en -datum, de land(en) van herkomst en/of van eerder verblijf, de reisroutes, de reisdocumenten en de biometrische gegevens;

2° het meewerken aan het verkrijgen van de nodige reisdocumenten voor zichzelf en zijn vergezellende familieleden, in voorkomend geval door bij de bevoegde autoriteiten een verzoek om een geldig reisdocument te verkrijgen in te dienen, door alle informatie en verklaringen te verstrekken die nodig zijn om een dergelijk document te verkrijgen, door met deze autoriteiten samen te werken, door zich persoonlijk bij deze autoriteiten aan te bieden, en, wanneer daarom wordt verzocht, door het bewijs te leveren van de ondernomen stappen om de reisdocumenten te verkrijgen;

3° het meedelen van het adres van de effectieve verblijfplaats en de contactgegevens waarop de vreemdeling daadwerkelijk bereikt kan worden;

4° het in persoon verschijnen op de afspraken met de autoriteiten bevoegd voor de uitvoering van de maatregel;

5° het tijdig antwoorden op verzoeken om informatie van de autoriteiten bevoegd voor de uitvoering van de maatregel;

6° het bereikbaar en beschikbaar blijven gedurende de hele termijn nodig voor de uitvoering van de maatregel;

7° het voorleggen of in bewaring geven van identiteits- of reisdocumenten bij de bevoegde autoriteiten, indien daarom wordt verzocht;

8° het meewerken aan de medische onderzoeken die vereist zijn met het oog op het uitvoeren van de maatregel;

9° het verzenden aan de bevoegde autoriteiten van de medische attesten die vereist zijn met het oog op het uitvoeren van de maatregel.

§ 2. De vreemdeling wordt tijdig en ten laatste op het ogenblik van de kennisgeving van de overdrachts-, teruggedrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel, geïnformeerd over de medewerkingsplicht en de gevolgen van een weigering tot medewerking. Deze informatie wordt verstrekt in een taal die de vreemdeling begrijpt of waarvan men redelijkerwijs kan veronderstellen dat hij die begrijpt.

Telkens wanneer de vreemdeling uitdrukkelijk wordt gevraagd een specifieke actie te ondernemen in het kader van dit artikel, wordt hij opnieuw geïnformeerd over zijn medewerkingsplicht en de gevolgen van een weigering tot medewerking.

Art. 74/23. § 1. Met het oog op de gedwongen uitvoering van een overdrachts-, teruggedrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel kan een vreemdeling worden verplicht een medisch onderzoek te ondergaan, desgevallend met gebruik van dwang, indien het onderzoek noodzakelijk is om vast te stellen of de vreemdeling kan reizen zonder zijn eigen gezondheid, de gezondheid van zijn medereizigers of de gezondheid van de bevolking in het land van bestemming in gevaar te brengen. Het verplicht medisch onderzoek kan enkel worden uitgevoerd indien het noodzakelijk is omdat het is opgelegd als voorwaarde tot binnenkomst of doorreis door het land van bestemming of doorreis, of als reisvoorschrift door de vervoerder die instaat voor het vervoer van de vreemdeling, in het kader van een door de Wereldgezondheidsorganisatie uitgeroepen noodsituatie van internationaal belang op het gebied van de volksgezondheid, en voor zover de beschikbare medische attesten niet als toereikend worden aanvaard door het land van bestemming of doorreis of door de vervoerder.

De vreemdeling wordt vooraf geïnformeerd over het medisch onderzoek dat hem zal worden opgelegd, alsmede over de wijze waarop het zal worden uitgevoerd, het doel van het onderzoek, de mogelijke impact ervan op zijn gezondheid en over de mogelijkheid, bij weigering tot medewerking, tot het uitvoeren van het medisch onderzoek met gebruik van dwang overeenkomstig paragraaf 2. Deze informatie wordt verstrekt in een taal die de vreemdeling begrijpt of waarvan men redelijkerwijs kan veronderstellen dat hij die begrijpt.

De vreemdeling ondertekent een verklaring waarin hij zich ertoe verbindt mee te werken aan dit medisch onderzoek. Deze verklaring bevat de in het tweede lid vermelde informatie. De vreemdeling krijgt de mogelijkheid om, voorafgaand aan de ondertekening van de verklaring en afgezonderd van het personeel betrokken bij het onderzoek, de gegeven informatie door te nemen.

Op gezamenlijk voorstel van de minister en de minister bevoegd voor Volksgezondheid, bepaalt de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de medische onderzoeken die met toepassing van dit artikel verplicht kunnen worden opgelegd aan de vreemdeling.

§ 2. Indien de vreemdeling zich niet uit eigen beweging aan het in paragraaf 1 bedoelde medisch onderzoek onderwerpt en het doel niet met minder dwingende middelen kan worden bereikt, kan het medisch onderzoek met gebruik van dwang worden uitgevoerd.

Het gebruik van dwang bij het uitvoeren van het medisch onderzoek is uitgesloten voor minderjarige vreemdelingen. Het gebruik van dwang bij het uitvoeren van het medisch onderzoek gebeurt nooit in de aanwezigheid van minderjarige vreemdelingen.

Het gebruik van dwang wordt uitgevoerd door de gemachtigde van de minister die hiervoor een specifieke opleiding heeft genoten. De Koning bepaalt de inhoud van deze opleiding.

Het gebruik van dwang is onderworpen aan de voorwaarden bepaald bij artikel 37 van de wet op het politieambt. Het gebruik van dwang is aangepast aan de kwetsbaarheid van de persoon.

De toegelaten dwangmiddelen zijn de fysieke aansporing, de houdgreep en de hand- en/of voetboeien.

Elk gebruik van dwang bij het uitvoeren van een medisch onderzoek, moet onverwijld in een gedetailleerd verslag worden gerapporteerd. De gemachtigde van de minister vermeldt in het verslag de gebruikte dwangmiddelen, de duur van het gebruik van de dwang en de rechtvaardiging daarvoor.

§ 3. Het in paragraaf 1 bedoelde medisch onderzoek wordt uitgevoerd door daartoe medisch geschoold personeel.

Enkel het minst invasieve medisch onderzoek wordt toegepast, rekening houdend met de voorwaarden die door het land van bestemming of doorreis of door de vervoerder zijn opgelegd en voor zover het onderzoek beschikbaar is.

Het medisch onderzoek mag geen tergend karakter hebben en geschiedt met eerbiediging van de waardigheid van de vreemdeling. Indien het medisch personeel van oordeel is dat het onderzoek de gezondheid van de vreemdeling in gevaar kan brengen, voert zij deze niet uit ».

B.3.2. De parlementaire voorbereiding vermeldt :

« 1. Medewerkingsplicht

Er wordt een medewerkingsplicht ingeschreven die geldt ten aanzien van de vreemdelingen die niet of niet langer toegelaten of gemachtigd zijn op het grondgebied. Van hen kan immers worden verwacht dat zij meewerken aan de organisatie van hun overdracht, terugdrijving, terugkeer of verwijdering, teneinde deze te laten slagen.

[...]

De verplichting tot medewerking geldt voor alle vreemdelingen die aan een vertrekverplichting zijn onderworpen. Het betreft met name vreemdelingen die illegaal op het grondgebied verblijven, vreemdelingen die aan de grens worden vastgehouden met het oog op hun terugdrijving, vreemdelingen die moeten worden overgedragen aan de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van hun verzoek om internationale bescherming. Deze vreemdelingen dienen het grondgebied te verlaten. Er mag van hen verwacht worden dat zij ten volle hun medewerking verlenen aan de bevoegde autoriteit, om dit vertrek ook effectief voor te bereiden en mogelijk te maken. Het is de vreemdeling die in de eerste plaats de verplichting heeft om de maatregel uit te voeren en aan zijn verplichting tot vertrek te voldoen.

De medewerkingsplicht geldt gedurende alle fasen van de terugdrijvings-, overdrachts-, terugkeer- of verwijderingsprocedure, en kan dus ook gelden nog voordat de maatregel werd afgegeven. De medewerking kan immers ook noodzakelijk zijn om informatie te verzamelen teneinde de maatregel te kunnen nemen.

[...]

In het nieuwe artikel 74/22 van de Vreemdelingenwet wordt een lijst van acties opgesomd die van de vreemdeling kunnen worden verwacht, waaronder het meewerken aan zijn identificatie, de nodige stappen zetten om de noodzakelijke reisdocumenten te verkrijgen, het meewerken aan de organisatie van zijn terugkeer, het meewerken aan de noodzakelijke medische onderzoeken en het overmaken van medische attesten en certificaten.

De vervoerder of het land van bestemming of doorreis kunnen bepaalde medische informatie eisen, zoals tijdens de COVID-crisis waar reisbeperkingen worden opgelegd aan reizigers die geen negatieve PCR-test en/of geen vaccinatiebewijs of herstelcertificaat kunnen voorleggen. In dat kader valt het voorleggen van het bewijs van volledige vaccinatie of een uitgevoerde test onder de medewerkingsplicht.

Het voorleggen van de beschikbare medische informatie kan bovendien het uitvoeren van medische onderzoeken, zoals die waarin het nieuwe artikel 74/23 van de Vreemdelingenwet voorziet, overbodig maken. Dit toont dan ook het belang aan van een goede medewerking door de vreemdeling. Door zijn volle medewerking te verlenen kunnen dwangmaatregelen in het kader van een medisch onderzoek, zoals omschreven in het nieuwe artikel 74/23, vermeden worden, hetgeen in het belang is van zowel de vreemdeling als de bevoegde autoriteiten en de samenleving.

Als gevolg van de vaststelling dat een vreemdeling niet meewerkt aan de uitvoering van de maatregel, zal de minister of zijn gemachtigde dit bij de beoordeling van het risico op onderduiken in overweging nemen overeenkomstig artikel 1, § 2, 3° van de wet. Artikel 1, § 2, 3° van de Vreemdelingenwet verwijst immers expliciet naar een gebrek van medewerking als criterium voor de beoordeling van het risico op onderduiken [...].

— Medische onderzoeken met het oog op de gedwongen uitvoering van de overdrachts-, teruggrijpings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel.

Er wordt een specifiek artikel (nieuw artikel 74/23) gewijd aan de verplichting tot medewerking aan medische onderzoeken in het kader van de gedwongen uitvoering van de overdrachts-, teruggrijpings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel wanneer een dergelijk onderzoek wordt geëist door de vervoerder of het land van bestemming of doorreis.

[...]

De verplichting om een dergelijk onderzoek te ondergaan kan worden gerechtvaardigd door het gevaar voor de volksgezondheid, voor de gezondheid van medereizigers of de bevolking in het land van bestemming of doorreis. De vervoerders of het land van bestemming of doorreis kunnen om die reden eisen dat reizigers zich voor vertrek aan een medisch onderzoek onderwerpen.

Het meest actuele voorbeeld is de medische test om vast te stellen of de betrokkene besmet is met het SARS-CoV-2-virus, dat verantwoordelijk is voor een wereldwijde pandemie en waarbij verschillende landen in Europa en over de hele wereld van reizigers een bewijs eisen dat zij op het moment van de reis niet besmet zijn met het virus. Een besmet persoon vervoeren houdt een groot risico in voor de medereizigers en kan bijdragen aan een verdere verspreiding van het virus of een van de varianten. Het is daarom noodzakelijk om, op basis van de concrete omstandigheden, vast te stellen of een PCR-test of een andere, minder invasieve test noodzakelijk is alvorens de reis te laten aanvatten, niet alleen voor de gezondheid van de vreemdeling zelf, maar ook voor de gezondheid van de medereizigers en de bevolking van het land van bestemming of doorreis.

Het betreft daarom het onderzoek naar het risico dat de betrokkene kan vormen voor derden wegens zijn gezondheidstoestand wanneer dit onderzoek door de vervoerder of het land van bestemming of doorreis is opgelegd. Een persoon die passagiers op het vervoermiddel of de bevolking van het land van bestemming of doorreis kan besmetten met een (zeer) hoog epidemisch potentieel, zoals SARS-CoV-2, is niet geschikt om te reizen.

Het is dus een terechte verwachting dat een reiziger aantoonbaar geen bedreiging vormt voor zichzelf of zijn medereizigers in het kader van deze crisis. Er wordt echter vastgesteld dat sinds de start van de pandemie, het weigeren van het vereiste onderzoek gebruikt wordt door de vreemdeling om zijn effectief vertrek te verhinderen.

De weigering om een onderzoek naar de geschiktheid om te reizen te ondergaan, vormt een belemmering voor de uitvoering van de overdrachts-, teruggrijpings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel. Het feit dat de vreemdeling het grondgebied dient te verlaten, wordt niet betwist. Een geloofwaardig en coherent asiel- en migratiebeleid veronderstelt dat elke beslissing tot overdracht, teruggrijping, terugkeer of verwijdering effectief kan worden uitgevoerd. Het is niet aanvaardbaar dat het recht op fysieke vrijheid wordt misbruikt om een effectieve uitvoering van de maatregel onmogelijk te maken. Het is in deze context dat het voor de bevoegde autoriteiten mogelijk moet zijn om, indien zulks vereist is door de vervoerder of het land van bestemming of doorreis, de vreemdeling op te leggen een dergelijke test te ondergaan en, indien deze weigert, de test uit te voeren met gebruik van dwang.

Het jaar 2021 werd getekend door grenssluitingen en reisbeperkingen, wat onvermijdelijk grote gevolgen had voor overdrachten, terugnrijvingen en verwijderingen. Gedurende het jaar 2021 konden 306 van de 3091 geboekte vluchten niet worden uitgevoerd omdat de vreemdeling had geweigerd een PCR-test te ondergaan en bijgevolg niet aan de door het land van bestemming of doorreis of aan de vervoerder gestelde reisvoorwaarden kon voldoen. Dit betrof 27 % van alle boekingen die uiteindelijk niet konden worden uitgevoerd.

[...]

Indien de vreemdeling weigert de noodzakelijke onderzoeken te ondergaan, moet kunnen worden overgegaan tot het gebruik van dwang, voor zover het weigeren van het ondergaan van de test tot gevolg heeft dat de uitvoering van de overdrachts-, terugnrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel geblokkeerd wordt. Het weigeren om zich te onderwerpen aan noodzakelijke medische onderzoeken, staat een efficiënt terugkeerproces immers in de weg en leidt ertoe dat de vreemdeling zich *de facto* onttrekt aan de uitvoering van de overdracht, de terugnrijving of de verwijdering.

[...]

De maatregel is proportioneel, de test wordt enkel uitgevoerd indien deze noodzakelijk is om vast te stellen of de betrokken reiziger kan reizen zonder een gevaar te betekenen voor zijn eigen gezondheid of de gezondheid van medereizigers of de bevolking van het land van bestemming of doorreis, rekening houdend met de voorwaarden die zijn opgelegd door de vervoerder of het land van bestemming of doorreis. Een onderzoek mag dus in geen geval systematisch worden uitgevoerd bij alle vreemdelingen die het voorwerp uitmaken van de uitvoering van een overdrachts-, terugnrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel. Integendeel, er zal geval per geval worden beoordeeld of een medisch onderzoek noodzakelijk is voor het bereiken van het beoogde doel.

[...]

Bij deze beoordeling zal dus rekening moeten worden gehouden met alle elementen van de concrete omstandigheden, zowel de situatie van de vreemdeling zelf, zoals de vaccinatiestatus of een herstelcertificaat, als de vereisten die de vervoerder of het land van bestemming of doorreis stellen voor het vervoer of de binnenkomst, als de toestand betreffende het virus zelf, zoals bijvoorbeeld het ontstaan van (nieuwe) varianten waarvan de verspreiding voorkomen moet worden.

[...]

Bovendien wordt de Koning gemachtigd om, op gezamenlijk voorstel van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie en de minister van Volksgezondheid, de medische onderzoeken die in toepassing van dit nieuw artikel 74/23 verplicht kunnen worden opgelegd, te bepalen. Er zal moeten worden nagegaan welke tests beschikbaar zijn en welke tests volstaan om het beoogde doel te bereiken. Indien een volledig niet-invasieve test kan volstaan volgens de voorwaarden opgelegd door de vervoerder of het land van bestemming of doorreis, zal het gebruik van een invasieve test niet kunnen worden verantwoord [...].

[...]

De Koning zal bijgevolg moeten nagaan of de onderzoeken die hij verplicht wenst op te leggen aan de vreemdeling, verplicht worden opgelegd door de landen van bestemming of doorreis of door de vervoerders, of de onderzoeken noodzakelijk zijn voor het beschermen van de gezondheid van de betrokkene, zijn medereizigers of de bevolking van het land van bestemming of doorreis en of het onderzoek geen schending inhoudt van het verbod op foltering en onmenselijke of vernederende behandelingen » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, pp. 7 tot 17).

B.4.1. Artikel 27 van de wet van 12 mei 2024 voegt, in dezelfde titel III*sexies*, een hoofdstuk II in met als opschrift « Het aanklappende begeleidingstraject in het kader van een terugkeer- of overdrachtsprocedure ». Bij de artikelen 28 en 29 van de wet van 12 mei 2024 worden in dat hoofdstuk de artikelen 74/24 en 74/25 ingevoegd, die bepalen :

« Art. 74/24. § 1. De vreemdeling die het voorwerp uitmaakt van een bevel om het grondgebied te verlaten zonder dat een vasthoudingsmaatregel of een minder dwingende maatregel voor vasthouding is opgelegd, kan worden uitgenodigd om een aanklappend begeleidingstraject in het kader van een terugkeerprocedure op te starten.

Het aanklappende begeleidingstraject in het kader van een terugkeerprocedure beoogt een geïndividualiseerde opvolging van de vreemdeling in illegaal verblijf met het oog op het bereiken van een duurzaam toekomstperspectief hetzij in zijn land van herkomst of een ander land waar hij een verblijfsrecht heeft, hetzij in België, en het beëindigen van zijn illegaal verblijf in België.

Dit begeleidingstraject omvat de volgende stappen :

1° het analyseren van het verblijf van de vreemdeling in België op basis van zijn individuele situatie en, in voorkomend geval, op basis van zijn eerdere verblijfsaanvragen of verzoeken om internationale bescherming;

2° het informeren en adviseren van de vreemdeling over zijn verblijfssituatie in België en, in voorkomend geval, over de beschikbare administratieve en juridische procedures;

3° het beoordelen van de terugkeermogelijkheden van de vreemdeling;

4° het identificeren van de obstakels voor de terugkeer van de vreemdeling en het zoeken naar oplossingen om deze te verhelpen;

5° het plannen van opvolgingsgesprekken met de vreemdeling indien dit noodzakelijk is;

6° in voorkomend geval, het oproepen van de vreemdeling om hem te vragen dat hij de nodige stappen onderneemt om de voor zijn terugkeer of zijn effectieve verwijdering vereiste documenten te verkrijgen en voor te leggen.

Overeenkomstig artikel 74/22, § 2, tweede lid, wordt de vreemdeling tijdens de gesprekken in dit begeleidingstraject geïnformeerd over zijn medewerkingsplicht en de specifieke acties

die per stap in dit begeleidingstraject van hem worden gevraagd, alsook over de gevolgen van een weigering tot medewerking.

§ 2. Teneinde het in paragraaf 1 bedoelde aanklampende begeleidingstraject te verzekeren, werkt de minister of zijn gemachtigde samen met de overheden en middenveldorganisaties die bevoegd zijn of instaan voor de opvolging en begeleiding van vreemdelingen in illegaal verblijf.

§ 3. Indien de vreemdeling tijdens het in paragraaf 1 bedoelde aanklampende begeleidingstraject een verblijfsaanvraag of een verzoek om internationale bescherming indient en hij, overeenkomstig de bepalingen van deze wet, voorlopig op het grondgebied mag verblijven in afwachting van een beslissing inzake deze aanvraag of dit verzoek, wordt het aanklampende begeleidingstraject opgeschort. Niettemin kan de administratieve situatie van de vreemdeling verder worden opgevolgd.

Art. 74/25. § 1. De vreemdeling die het voorwerp uitmaakt van een overdrachtsmaatregel met toepassing van de artikelen 51/5, § 4, eerste lid, of 51/5/1, § 2, eerste lid, zonder dat een vasthoudingsmaatregel of een minder dwingende maatregel voor vasthouding is opgelegd, kan worden uitgenodigd om een aanklampend begeleidingstraject in het kader van een overdrachtsprocedure op te starten.

Het aanklampende begeleidingstraject in het kader van een overdrachtsprocedure beoogt een geïndividualiseerde opvolging van de vreemdeling met het oog op zijn effectieve overdracht aan de Staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming.

Dit begeleidingstraject omvat de volgende stappen :

1° het informeren en adviseren van de vreemdeling over zijn verblijfssituatie in België en, in voorkomend geval, over de beschikbare administratieve en juridische procedures;

2° het identificeren van de obstakels voor overdracht van de vreemdeling en het zoeken naar oplossingen om deze te verhelpen;

3° het plannen van opvolgingsgesprekken met de vreemdeling indien dit noodzakelijk is;

4° in voorkomend geval, het oproepen van de vreemdeling om hem te vragen dat hij de nodige stappen onderneemt om de voor zijn effectieve overdracht vereiste documenten te verkrijgen en voor te leggen.

Overeenkomstig artikel 74/22, § 2, tweede lid, wordt de vreemdeling tijdens de gesprekken in dit begeleidingstraject geïnformeerd over zijn medewerkingsplicht en de specifieke acties die per stap in dit begeleidingstraject van hem worden gevraagd, alsook over de gevolgen van een weigering tot medewerking.

§ 2. Indien de vreemdeling niet meewerkt aan het aanklampende begeleidingstraject in het kader van de overdrachtsprocedure, wordt hij geacht te zijn ondergedoken, in toepassing van artikelen 51/5, § 6, of 51/5/1, § 4 ».

B.4.2. In de parlementaire voorbereiding wordt uiteengezet :

« In de Vreemdelingenwet worden enkele nieuwe alternatieven voor detentie ingeschreven, waaronder de verplicht te volgen aanklappende begeleiding in het kader van een terugkeer- of overdrachtsprocedure voor vreemdelingen die illegaal in België verblijven en het grondgebied dienen te verlaten.

Het begrip ‘ alternatieven voor detentie ’ wordt nergens juridisch gedefinieerd en kan zeer ruim worden ingevuld. [...]

De Aanbeveling 2017/2338 van de Commissie tot vaststelling van een gemeenschappelijk ‘ terugkeerhandboek ’ voor gebruik door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten bij de uitvoering van terugkeergerelateerde taken (hierna : het Terugkeerhandboek) duidt op de noodzaak tot het vaststellen van alternatieven voor detentie [...].

[...]

In de Vreemdelingenwet en de Opvangwet werden reeds alternatieven voor detentie ingeschreven, waaronder de mogelijkheid tot verlenging van de termijn die wordt verleend om het grondgebied te verlaten (art. 74/14 van de Vreemdelingenwet), de specifieke opvolging van gezinnen (art. 74/9 van de Vreemdelingenwet) en het geïndividualiseerd terugkeertraject in een opvangstructuur (artikel 6/1 van de Opvangwet). Met dit wetsontwerp wordt tegemoet gekomen aan deze aanbeveling van het Terugkeerhandboek, door het inschrijven van de aanklappende begeleiding als alternatief voor detentie. Er wordt ingezet op de oriëntatie en stimulering van de vreemdeling om een oplossing te zoeken voor zijn situatie. Deze begeleiding is dan ook het middel bij uitstek om vasthouding te vermijden.

[...]

De filosofie van deze aanklappende begeleiding is dat het in ieders belang is dat er voor deze vreemdeling een duurzaam toekomstperspectief wordt gevonden, hetzij in het land van herkomst, hetzij in België (indien de vreemdeling voldoet aan de voorwaarden voor een verblijf), hetzij in een ander land waar de vreemdeling een recht op verblijf heeft. Er moet vermeden worden dat vreemdelingen in illegaal verblijf in België blijven nadat de termijn die hen werd toegekend om het grondgebied te verlaten, verstreken is.

Voor het faciliteren en bevorderen van de vrijwillige terugkeer, voegt het huidig wetsontwerp de mogelijkheid in voor de Dienst Vreemdelingenzaken om vreemdelingen die een bevel om het grondgebied te verlaten hebben ontvangen, individueel en intensief op te volgen en te begeleiden via een aanklappende begeleiding. Deze aanklappende begeleiding beoogt een geïndividualiseerde en intensieve opvolging van deze vreemdelingen met het oog op het bereiken van een duurzame oplossing voor de vreemdeling en het beëindigen van zijn illegaal verblijf.

Ook de Commissie Bossuyt kwam tot de vaststelling dat de coaching noodzakelijk is om vasthouding te vermijden : ‘ Als alternatief voor vasthouding lijkt coaching het meest effectief te zijn » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, pp. 18 tot 20).

B.5.1. Artikel 33 van de wet van 12 mei 2024 voegt in een hoofdstuk III met als opschrift « De preventieve maatregelen en de minder dwingende maatregelen voor vasthouding » een artikel 74/28 in, dat bepaalt :

« § 1. De minder dwingende maatregelen voor vasthouding die de minister of zijn gemachtigde op grond van deze wet kan opleggen, zijn de volgende :

1° de verplichting zich te melden op bepaalde tijdstippen bij politiediensten of bij de Dienst Vreemdelingenzaken;

2° het aanwijzen van een verplichte verblijfplaats.

§ 2. De in paragraaf 1 bedoelde minder dwingende maatregelen voor vasthouding kunnen slechts worden opgelegd, naargelang het geval, voor de tijd die noodzakelijk is voor het vaststellen van de Staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van het verzoek om internationale bescherming, voor de tijd die noodzakelijk is voor het onderzoek van het verzoek om internationale bescherming of voor de tijd die noodzakelijk is om de verwijderings- of overdrachtsmaatregel uit te voeren.

§ 3. Onverminderd de andere bepalingen van deze wet kunnen de in paragraaf 1 bedoelde minder dwingende maatregelen voor vasthouding slechts worden opgelegd indien de minister of zijn gemachtigde, op grond van een individuele beoordeling van het geheel van omstandigheden, van oordeel is dat een dergelijke maatregel nog doeltreffend is om, naargelang het geval, de doelstelling beoogd in de artikelen 51/5 § 1, 51/5/1, § 1 of 74/6, § 1 te verwezenlijken of om de effectieve verwijdering of overdracht van de vreemdeling te bewerkstelligen.

De beoordeling van de doeltreffendheid van de minder dwingende maatregel voor vasthouding gebeurt op basis van de feitelijke omstandigheden, waaronder het gebrek aan medewerking van de vreemdeling. Een vasthoudingsmaatregel kan alleen worden genomen wanneer wordt geoordeeld dat geen andere afdoende maar minder dwingende maatregel doeltreffend kan worden toegepast.

Een minder dwingende maatregel voor vasthouding wordt geacht niet doeltreffend te zijn, onder meer in de volgende gevallen :

1° indien de vreemdeling een eerder opgelegde preventieve maatregel of minder dwingende maatregel voor vasthouding niet heeft gerespecteerd;

2° indien de vreemdeling niet heeft voldaan aan zijn medewerkingsplicht zoals voorzien in de artikelen 74/22 en 74/23, of geen medewerking heeft verleend aan het aanklappende begeleidingstraject in het kader van een terugkeer- of overdrachtsprocedure, zoals voorzien in de artikelen 74/24 en 74/25;

3° indien de vreemdeling een bedreiging vormt voor de openbare orde of de nationale veiligheid;

4° indien de vreemdeling illegaal op het grondgebied verblijft en zich nooit bij de bevoegde overheden heeft aangeboden of de nodige handelingen heeft gesteld om zijn verblijfssituatie in orde te brengen ».

B.5.2. In de parlementaire voorbereiding wordt uiteengezet :

« Naast de aanklappende begeleiding worden nog twee vormen van alternatieven voor detentie uitgewerkt in de Vreemdelingenwet : enerzijds, de preventieve maatregelen en, anderzijds, de minder dwingende maatregelen voor vasthouding. In afwijking van het advies van de Raad van State hanteert dit wetsontwerp een zeer ruime definitie van alternatieven voor detentie. Een alternatief voor detentie is elke actie die een persoon in illegaal verblijf aanzet om gevolg te geven aan de terugkeerbeslissing, zonder dat daarbij dwang en vasthouding moet worden gebruikt.

De situaties waarin een preventieve maatregel of een minder dwingende maatregel voor vasthouding kunnen worden opgelegd, worden reeds bepaald in de Vreemdelingenwet.

Preventieve maatregelen kunnen worden opgelegd om elk risico op onderduiken te vermijden tijdens de termijn die de vreemdeling krijgt om het grondgebied te verlaten of tijdens de termijn van een tijdelijk uitgestelde verwijdering (artikelen 44^{quater}, tweede lid, 44^{sexies}, tweede lid, 74/14, § 2, tweede lid, 74/17, § 2, derde lid Vreemdelingenwet).

Minder dwingende maatregelen voor vasthouding kunnen worden opgelegd in de gevallen waarin een vreemdeling moet worden verwijderd naar zijn land van herkomst of moet worden overgedragen naar de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming of tijdens de procedure tot vaststelling van de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming of tijdens de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming in België (artikelen 7, 8bis, 27, 44^{septies}, 51/5, 51/5/1, 74/6, 74/9 Vreemdelingenwet).

Huidig wetsontwerp beoogt dan ook enkel de opsomming van de preventieve maatregelen of de minder dwingende maatregelen voor vasthouding die kunnen worden opgelegd.

[...]

De preventieve maatregelen zijn de omzetting van de artikelen 7, lid 3, en 9, lid 3, van de TerugkeerRichtlijn.

De minder dwingende maatregelen voor vasthouding zijn de omzetting van artikel 15, lid 1, van de TerugkeerRichtlijn, artikel 8, leden 2 en 4, van de OpvangRichtlijn en van artikel 28, lid 2, van de Dublin III Verordening.

Minder dwingende maatregelen voor vasthouding kunnen niet worden opgelegd aan vreemdelingen die wegens het niet voldoen aan de binnenkomstvoorwaarden worden tegengehouden aan de grens. Dit wordt verantwoord door het feit dat zij geen toegang hebben tot het grondgebied en de maatregelen die bij dit wetsontwerp worden voorzien, in de praktijk daardoor niet toepasbaar zijn (zie ook arrest Grondwettelijk Hof, nr. 23/2021, van 25 februari 2021, B.119-B.122.12).

Een preventieve maatregel of een minder dwingende maatregel voor vasthouding kan enkel dienen als alternatief voor detentie indien deze doeltreffend kan worden opgelegd. In dat verband zal de inspanning van de administratie in overeenstemming moeten zijn met het resultaat dat behaald kan worden » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, pp. 24-26).

Ten aanzien van het verplichte medisch onderzoek (eerste en tweede middel in de zaak nr. 8411 en derde middel in de zaak nr. 8412)

B.6. Het eerste middel in de zaak nr. 8411 en het derde middel in de zaak nr. 8412 zijn gericht tegen artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij artikel 26 van de wet van 12 mei 2024. Het tweede middel in de zaak nr. 8411 is gericht tegen artikel 74/22, § 1, tweede lid, 8° en 9°, van de wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij artikel 25 van de wet van 12 mei 2024.

B.7.1. Het eerste middel in de zaak nr. 8411 bevat 34 grieven, die zijn onderverdeeld.

In het eerste onderdeel, met als opschrift « schending van het Europees normatief kader », zijn de eerste en de tweede grief afgeleid uit de schending van artikel 288, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna : het VWEU), van de artikelen 1, 3, leden 1 en 2, *a*), 4, 6, 7, 8, 20, 21, 35, 41, 47, 51, lid 1, 52, lid 5, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna : het Handvest), van de artikelen 1 en 8 van de richtlijn 2008/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 « over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven » (hierna : de richtlijn 2008/115/EG) en van de artikelen 1.1.2, 3.2 en 3.3 van de bijlage bij de beschikking 2004/573/EG van de Raad van 29 april 2004 « inzake het organiseren van gezamenlijke vluchten voor de verwijdering van onderdanen van derde landen tegen wie individuele verwijderingsmaatregelen zijn genomen van het grondgebied van twee of meer lidstaten » (hierna : de beschikking 2004/573/EG).

B.7.2. In het tweede onderdeel, met als titel « onsamenhangende verwijzing naar de noodsituatie van internationaal belang op het gebied van de volksgezondheid », zijn de derde tot de zevende grief afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11, 22 en 23 van de

Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met de in die bepalingen vervatte beginselen van wettigheid, voorzienbaarheid en rechtszekerheid.

B.7.3. In het derde onderdeel, met als titel « ontoelaatbaarheid van de toegangsvoorwaarden en reisvoorschriften », zijn de achtste tot de dertiende grief afgeleid uit de schending van de artikelen 22 en 23 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met de in die bepalingen vervatte beginselen van wettigheid, voorzienbaarheid en rechtszekerheid.

B.7.4. In het vierde onderdeel, met als titel « ontoelaatbaarheid van het criterium van weigering van de beschikbare medische attesten » en die de veertiende en de vijftiende grief bevat, beroept de verzoekende partij zich op de beginselen van wettigheid, voorzienbaarheid en rechtszekerheid, alsook op « de in het geding zijnde grondrechten ». Zij geeft niet aan welke grondwetsbepalingen volgens haar worden geschonden. Uit de formulering van die door haar aangevoerde grieven kan evenwel met voldoende zekerheid worden afgeleid, zoals voor de vorige groep grieven, dat de artikelen 22 en 23 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, zijn geschonden.

B.7.5. In het vijfde onderdeel, met als titel « verklaring en het niet-verlenen van toestemming », zijn de zestiende tot de twintigste grief afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 191 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 3, lid 2, van het Handvest, met de artikelen 2 en 5 van het Verdrag van Oviedo van 4 april 1997 « tot bescherming van de rechten van de mens en de waardigheid van het menselijk wezen met betrekking tot de toepassing van de biologie en de geneeskunde : Verdrag inzake de rechten van de mens en de biogeneeskunde » (hierna : het Verdrag van Oviedo) en met de artikelen 2 tot 11 van de wet van 22 augustus 2002 « betreffende de rechten van de patiënt » (hierna : de wet van 22 augustus 2002).

B.7.6. In het zesde onderdeel, met als titel « onduidelijkheid van de criteria van dwang » en dat de 21ste en de 22ste grief bevat, geeft de verzoekende partij niet aan welke toetsingsnormen volgens haar worden geschonden. Zij voert evenwel een discriminerende identieke behandeling aan alsook een schending van het recht van de vreemdeling op bescherming en op lichamelijke integriteit, van zijn recht op waardigheid, zijn recht op vrijheid,

zijn recht op eerbiediging van het privéleven en zijn recht op gezondheid, zodat daaruit kan worden afgeleid dat zij de schending aanvoert van de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 3 en 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met de artikelen 3, 4, 7 en 35 van het Handvest.

B.7.7. In het zevende onderdeel, met als titel « behandeling van kwetsbare personen » en die de 23ste en de 24ste grief bevat, geeft de verzoekende partij niet aan welke toetsingsnormen volgens haar worden geschonden. Zij voert evenwel een discriminerend verschil in behandeling alsook een discriminerende identieke behandeling aan, zodat daaruit kan worden afgeleid dat zij de schending aanvoert van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.7.8. In het achtste onderdeel, met als titel « onduidelijkheid omtrent het medisch onderzoek » en die de 25ste grief bevat, geeft de verzoekende partij niet aan welke toetsingsnormen volgens haar worden geschonden. Zij voert evenwel het recht van de vreemdeling op bescherming van zijn persoon en op lichamelijke integriteit aan, zijn recht op waardigheid, zijn recht op vrijheid, zijn recht op eerbiediging van het privéleven en zijn recht op gezondheid, zodat daaruit kan worden afgeleid dat zij de schending aanvoert van de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 3 en 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met de artikelen 3, 4, 7 en 35 van het Handvest.

B.7.9. In het negende onderdeel, met als titel « habeas corpus », zijn de 26ste en de 27ste grief afgeleid uit de schending van artikel 12 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 5 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 6 van het Handvest.

B.7.10. In het tiende onderdeel, met als titel « het ontbreken van juridische bijstand », is de 28ste grief afgeleid uit de schending van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en van artikel 47 van het Handvest.

B.7.11. In het elfde onderdeel, met als titel « ontstentenis van een daadwerkelijk rechtsmiddel », is de 29ste grief afgeleid uit de schending van artikel 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 5, lid 4, 6, lid 1, en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 47 van het Handvest.

B.7.12. In het twaalfde tot het zestiende onderdeel, die respectievelijk de 30ste tot de 34ste grief bevatten, voert de verzoekende partij aan dat uit de voorafgaande grieven voortvloeit dat het recht van de vreemdelingen op bescherming van hun persoon, op lichamelijke integriteit en op bescherming van hun gezondheid, hun recht op vrijheid, hun recht op eerbiediging van het privéleven en op bescherming van persoonsgegevens, hun recht op waardigheid en hun recht om niet te worden onderworpen aan een onmenselijke of vernederende behandeling, worden geschonden. De verzoekende partij geeft niet aan welke toetsingsnormen volgens haar worden geschonden, maar uit die opsomming kan worden afgeleid dat zij de schending aanvoert van de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 3 en 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met de artikelen 3, 4, 7 en 35 van het Handvest.

B.8. Het tweede middel in de zaak nr. 8411 is gericht tegen artikel 74/22, § 1, tweede lid, 8° en 9°, van de wet van 15 december 1980, in zoverre het de in het eerste middel aangevoerde onregelmatigheden « erkent ».

B.9. Het derde middel in de zaak nr. 8412 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11, 13 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6, lid 1, 8 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.10.1. Om te voldoen aan de vereisten van artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, moeten de middelen van het verzoekschrift te kennen geven welke van de regels waarvan het Hof de naleving waarborgt, zouden zijn geschonden, alsook welke de bepalingen zijn die deze regels zouden schenden, en uiteenzetten in welk opzicht die regels door de bedoelde bepalingen zouden zijn geschonden.

B.10.2. Voorafgaand aan de uiteenzettingen over elk van beide middelen, somt de verzoekende partij in de zaak nr. 8411, in haar verzoekschrift in de vorm van een lijst een reeks grondwettelijke normen, andere nationale normen, internationale normen en beginselen op, waarvan zij de schending aanvoert.

Sommige van die toetsingsnormen worden vervolgens aangevoerd in de uiteenzettingen over de verschillende grieven van het eerste middel en in de uiteenzetting van het tweede middel. Andere komen niet meer voor.

Het staat niet aan het Hof om te bepalen naar welke in de voormelde lijsten opgenomen toetsingsnormen de verschillende in beide middelen opgeworpen grieven en argumenten verwijzen.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot de toetsingsnormen die worden aangevoerd in de uiteenzettingen over de verschillende grieven van het eerste middel en in de uiteenzetting van het tweede middel.

B.10.3. Zoals de Ministerraad aanvoert, zet de verzoekende partij in de zaak nr. 8411 niet uiteen in welk opzicht de bestreden bepaling afbreuk zou doen, zoals zij aanvoert in de 32ste grief, aan het recht op bescherming van persoonsgegevens.

Het eerste middel in de zaak nr. 8411 is onontvankelijk in zoverre het is afgeleid uit de schending van het recht op bescherming van persoonsgegevens.

B.10.4. De Ministerraad voert tevens aan dat de middelen in de zaak nr. 8411 onontvankelijk zijn in zoverre zij zijn afgeleid uit de schending van artikel 191 van de Grondwet.

Artikel 191 van de Grondwet kan enkel zijn geschonden in zoverre een bepaling een verschil in behandeling of een gelijke behandeling doet ontstaan tussen bepaalde vreemdelingen en de Belgen.

De verzoekende partij voert geen discriminatie aan tussen bepaalde vreemdelingen en Belgen, en zet niet uiteen in welk opzicht artikel 191 van de Grondwet geschonden zou zijn.

De twee middelen in de zaak nr. 8411 zijn onontvankelijk in zoverre zij zijn afgeleid uit de schending van artikel 191 van de Grondwet.

B.10.5. Artikel 41 van het Handvest voorziet onder meer erin dat eenieder er recht op heeft dat zijn zaken onpartijdig door de instellingen en organen van de Europese Unie worden behandeld.

Volgens het Hof van Justitie « [is] dit artikel [...] gericht tot de instellingen, organen en instanties van de Unie en niet tot de organen of entiteiten van de lidstaten, zodat een particulier zich jegens de nationale autoriteiten niet op dat artikel kan beroepen. Wanneer een lidstaat het Unierecht ten uitvoer brengt, zijn de vereisten die voortvloeien uit het beginsel van behoorlijk bestuur als algemeen beginsel van Unierecht, in het bijzonder het recht van eenieder op onpartijdige behandeling van zijn zaken binnen een redelijke termijn, evenwel van toepassing in het kader van de door de bevoegde nationale autoriteit gevoerde procedure » (HvJ, 6 maart 2025, C-471/23 en C-477/23, *Obshtina Veliko Tarnovo en Obshtina Belovo*, ECLI:EU:C:2025:155, punt 73).

Artikel 51, lid 1, van het Handvest definieert het toepassingsgebied van dat Handvest.

Artikel 1 van de richtlijn 2008/115/EG bepaalt het toepassingsgebied van die richtlijn.

Het verzoekschrift in de zaak nr. 8411 laat niet toe te begrijpen in welk opzicht die bepalingen zouden kunnen zijn geschonden.

De twee middelen in de zaak nr. 8411 zijn onontvankelijk in zoverre ze zijn afgeleid uit de schending van die bepalingen.

B.10.6. Zoals de Ministerraad aanvoert, zetten de verzoekende partijen in de zaak nr. 8412 niet uiteen in welk opzicht de mededeling van de resultaten van het medisch onderzoek door de gezondheidswerker ongrondwettig zou zijn.

Het derde middel in de zaak nr. 8412 is onontvankelijk in zoverre het betrekking heeft op de mededeling van de resultaten van het medisch onderzoek.

B.10.7. De Ministerraad voert ook aan dat de middelen in de zaak nr. 8411 onontvankelijk zijn in zoverre zij zijn afgeleid uit de schending van het Verdrag van Oviedo.

Daar het Verdrag van Oviedo niet door België is bekrachtigd, kan het Hof niet toezien op de naleving van de bepalingen van dat Verdrag, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.10.8. De Ministerraad voert aan dat de eerste, de tweede en de 34ste grief in de zaak nr. 8411 onontvankelijk zijn omdat zij zijn afgeleid uit de rechtstreekse schending van normen van het Unierecht die geen deel uitmaken van de toetsingsnormen die tot de bevoegdheid van het Hof behoren.

In haar verzoekschrift gaf de verzoekende partij aan dat zij het Hof verzocht om de inachtneming van de normen van het Europees recht en van het internationaal recht te toetsen in samenhang met de aangevoerde grondwetsbepalingen.

De door de Ministerraad aangevoerde exceptie wordt verworpen.

B.10.9. Het onderzoek van de door de Ministerraad opgeworpen exceptie volgens welke de in beide zaken geformuleerde grieven onontvankelijk zijn in zoverre zij zijn afgeleid uit de schending van de wet van 22 augustus 2002 en van artikel 3, lid 2, *a*), van het Handvest – aangezien die instrumenten de rechten van de patiënt in zijn bijzondere band met de beroepsbeoefenaar beschermen –, valt samen met het onderzoek naar de grond van de zaak.

B.11. De verzoekende partij in de zaak nr. 8411 voert aan dat artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980, in zoverre het, zo nodig met gebruik van dwang, toelaat dat de betrokken vreemdelingen worden verplicht om een medisch onderzoek te ondergaan voor niet-therapeutische doeleinden, strijdig is met artikel 288 van het VWEU alsook met artikel 8 van de richtlijn 2008/115/EG en met de artikelen 1.1.2, 3.2 en 3.3 van de bijlage bij de beschikking 2004/573/EG.

B.12.1. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet hebben een algemene draagwijdte. Zij verbieden elke discriminatie, ongeacht de oorsprong ervan : de grondwettelijke regels van de gelijkheid en van de niet-discriminatie zijn toepasselijk ten aanzien van alle rechten en alle vrijheden, met inbegrip van die welke voortvloeien uit internationale verdragen die België binden.

B.12.2. Artikel 288 van het VWEU bepaalt :

« Teneinde de bevoegdheden van de Unie te kunnen uitoefenen, stellen de instellingen verordeningen, richtlijnen, besluiten, aanbevelingen en adviezen vast.

[...]

Een richtlijn is verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd is, doch aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middelen te kiezen.

[...] ».

B.12.3. Artikel 8 van de richtlijn 2008/115/EG bepaalt :

« 1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om het terugkeerbesluit uit te voeren indien er geen termijn voor vrijwillig vertrek overeenkomstig artikel 7, lid 4, is toegekend of indien de betrokkene niet binnen de volgens artikel 7 toegestane termijn voor vrijwillig vertrek aan de terugkeerverplichting heeft voldaan.

2. Indien een lidstaat overeenkomstig artikel 7 een termijn voor vrijwillig vertrek heeft toegekend, kan het terugkeerbesluit pas na het verstrijken van die termijn worden uitgevoerd, tenzij tijdens die termijn een van de risico's bedoeld in artikel 7, lid 4, ontstaat.

3. De lidstaten kunnen een afzonderlijk administratief of rechterlijk besluit of administratieve handeling aannemen waarbij de verwijdering wordt gelast.

4. De dwangmaatregelen waarvan een lidstaat als laatste middel gebruikmaakt bij de verwijdering van een onderdaan van een derde land die zich hiertegen verzet, zijn proportioneel en blijven binnen redelijke grenzen. Zij worden toegepast zoals voorgeschreven in de nationale wetgeving, met inachtneming van de grondrechten en met eerbiediging van de waardigheid en fysieke integriteit van de betrokken onderdaan van een derde land.

5. In geval van verwijdering door de lucht houden de lidstaten rekening met de aan Beschikking 2004/573/EG gehechte gemeenschappelijke richtsnoeren voor veiligheidsvoorzieningen voor gezamenlijke verwijdering door de lucht.

6. De lidstaten zetten een doeltreffend systeem op voor het toezicht op de verplichte terugkeer ».

B.12.4. De punten 1.1.2, 3.2 en 3.3 van de bijlage bij de beschikking 2004/573/EG bepalen :

« 1.1.2. Medische conditie en medisch dossier

De organiserende lidstaat en iedere deelnemende lidstaat zorgt ervoor dat de repatrianten in een geschikte gezondheidstoestand zijn om legaal en feitelijk veilig door de lucht te kunnen worden verwijderd. Er moet een medisch dossier worden verstrekt voor die repatrianten van wie bekend is dat zij een medische aandoening hebben of van wie medische behandeling vereist is. In dit medische dossier zijn de resultaten van medische onderzoeken, een diagnose en de specificatie van eventueel benodigde geneesmiddelen opgenomen om noodzakelijke medische maatregelen te kunnen nemen. Er worden meertalige versies van medische dossiers verstrekt, indien de medische begeleiders niet in staat zijn de oorspronkelijke taal goed te begrijpen. Organiserende en deelnemende lidstaten worden aangemoedigd gemeenschappelijke standaardformulieren voor medische dossiers of gezondheidsverklaringen te gebruiken. Deelnemende lidstaten stellen de organiserende lidstaat voor de verwijderingsoperatie op de hoogte van elke medische aandoening die van invloed kan zijn op de verwijderbaarheid van een repatriant. De organiserende lidstaat behoudt zich het recht voor elke repatriant met een medische aandoening die zou inhouden dat zijn terugkeer niet verenigbaar is met de beginselen van veiligheid en waardigheid, toegang tot de gezamenlijke vlucht te weigeren ».

« 3.2. Toepassing van dwangmaatregelen

a) Dwangmaatregelen worden uitgevoerd met inachtneming van de individuele rechten van de repatrianten.

b) Dwang mag worden uitgeoefend op personen die verwijdering weigeren of zich ertegen verzetten. Alle dwangmaatregelen zijn evenredig en overschrijden de grens van aanvaardbaar geweld niet. De waardigheid en fysieke integriteit van de repatriant worden gewaarborgd. Dientengevolge wordt in geval van twijfel een einde gemaakt aan de verwijdering, met inbegrip van de toepassing van wettelijke dwang op basis van het verzet en de gevaarlijkheid van de repatriant, volgens het principe ‘ geen verwijdering tot elke prijs ’.

c) Dwangmaatregelen mogen het vermogen van de repatriant om normaal adem te halen niet in gevaar brengen. In geval van gebruik van dwingend geweld wordt ervoor gezorgd dat de borstkas van de repatriant in verticale positie blijft en dat niets op zijn of haar borstkas drukt, zodat hij of zij normaal kan blijven ademhalen.

d) Zich verzettende repatrianten mogen worden geïmmobiliseerd met behulp van dwangmiddelen die hun waardigheid en fysieke integriteit niet in gevaar brengen.

e) De organiserende lidstaat en alle deelnemende lidstaten komen vóór de verwijderingsoperatie een lijst overeen van toegestane dwangmiddelen. Het gebruik van kalmerende middelen om verwijdering te vergemakkelijken is verboden behoudens noodmaatregelen om de veiligheid van de vlucht te waarborgen.

f) Alle begeleiders worden geïnformeerd over en zijn op de hoogte van de toegestane en verboden dwangmiddelen.

g) Onder dwang gehouden repatrianten blijven gedurende de vlucht onder permanent toezicht.

h) Het besluit om de dwangmiddelen tijdelijk te verwijderen wordt door de leider of de plaatsvervangend leider van de verwijderingsoperatie genomen.

3.3. Medisch personeel en tolken

a) Tijdens een gezamenlijke vlucht moet ten minste één arts aanwezig zijn.

b) De arts heeft toegang tot alle relevante medische dossiers van de repatrianten en wordt vóór vertrek op de hoogte gebracht van repatrianten met specifieke medische aandoeningen. Tot dus verre onbekende medische aandoeningen die direct voor vertrek worden ontdekt en van invloed kunnen zijn op de uitvoering van de verwijdering, moeten worden beoordeeld in overleg met de verantwoordelijke autoriteiten.

c) Alleen de arts mag, nadat een nauwkeurige medische diagnose is gesteld, de repatrianten medicamenten toedienen. Geneesmiddelen die een repatriant gedurende de vlucht nodig heeft, zijn aan boord aanwezig.

d) Elke repatriant moet in staat zijn zich rechtstreeks, of via een tolk, tot de arts of de begeleiders te richten in een taal waarin hij of zij zich kan uitdrukken.

e) De organiserende lidstaten zorgen ervoor dat het passende medische en taalkundige personeel voor de verwijderingsoperatie beschikbaar is ».

B.13.1. Artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij de wet van 12 mei 2024, voorziet in de mogelijkheid om vreemdelingen, zo nodig met gebruik van dwang, te onderwerpen aan een verplicht medisch onderzoek met het oog op de uitvoering van een overdrachts-, teruggedrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel, indien dat onderzoek « noodzakelijk is om vast te stellen of de vreemdeling kan reizen zonder zijn eigen gezondheid, de gezondheid van zijn medereizigers of de gezondheid van de bevolking in het land van bestemming in gevaar te brengen » en enkel indien dat onderzoek is « opgelegd als voorwaarde tot binnenkomst of doorreis door het land van bestemming of doorreis, of als reisvoorschrift door de vervoerder die instaat voor het vervoer van de vreemdeling, in het kader van een door de Wereldgezondheidsorganisatie uitgeroepen noodsituatie van internationaal belang op het gebied van de volksgezondheid, en voor zover de beschikbare medische attesten niet als toereikend worden aanvaard door het land van bestemming of doorreis of door de vervoerder ».

De wet van 15 december 1980 geeft geen definitie van het begrip « medisch onderzoek ». Artikel 74/23, § 1, vierde lid, bepaalt dat het de Koning is die bepaalt welke medische onderzoeken krachtens die bepaling kunnen worden opgelegd.

Artikel 74/23, § 2, vijfde lid, preciseert dat « de toegelaten dwangmiddelen [...] de fysieke aansporing, de houdgreep en de hand- en/of voetboeien [zijn] ». Artikel 74/23, § 2, tweede lid, van de wet van 15 december 1980 bepaalt dat het gebruik van dwang is uitgesloten voor minderjarige vreemdelingen en dat geen dwang mag worden gebruikt in hun aanwezigheid. Artikel 74/23, § 2, vierde lid, preciseert ook dat het gebruik van dwang wordt aangepast aan de kwetsbaarheid van de persoon en dat het is onderworpen aan artikel 37 van de wet van 5 augustus 1992 « op het politieambt », dat bepaalt :

« Bij het vervullen van zijn opdrachten van bestuurlijke of gerechtelijke politie kan elk lid van het operationeel kader, rekening houdend met de risico's die zulks meebrengt, geweld gebruiken om een wettig doel na te streven dat niet op een andere wijze kan worden bereikt.

Elk gebruik van geweld moet redelijk zijn en in verhouding tot het nagestreefde doel.

Aan elk gebruik van geweld gaat een waarschuwing vooraf, tenzij dit gebruik daardoor onwerkzaam zou worden ».

Artikel 74/23, § 3, van de wet van 15 december 1980 bepaalt eveneens dat dit medisch onderzoek wordt uitgevoerd door daartoe medisch geschoold personeel en dat « enkel het minst invasieve medisch onderzoek wordt toegepast, rekening houdend met de voorwaarden die door het land van bestemming of doorreis of door de vervoerder zijn opgelegd en voor zover het onderzoek beschikbaar is ». « Het medisch onderzoek mag geen tergend karakter hebben en geschiedt met eerbiediging van de waardigheid van de vreemdeling. Indien het medisch personeel van oordeel is dat het onderzoek de gezondheid van de vreemdeling in gevaar kan brengen, voert zij [lees : het] deze [lees : dit] niet uit ».

B.13.2. Zoals blijkt uit de in B.3.2 geciteerde parlementaire voorbereiding, beoogde de wetgever, naar aanleiding van de COVID-19 pandemie en de « grote gevolgen » ervan voor overdrachten, terugnrijvingen en verwijderingen, de effectieve uitvoering van de overdrachten, terugnrijvingen en verwijderingen mogelijk te maken tijdens een pandemie.

De wetgever heeft dus voornamelijk de bedoeling het migratiebeleid ten uitvoer te leggen. Het doel inzake bescherming van de gezondheid van de reiziger en van de volksgezondheid waarnaar de parlementaire voorbereiding verwijst, wordt nagestreefd door het land van bestemming of doorreis en door de vervoerder wanneer zij toegangsvoorwaarden of

reisvoorschriften vaststellen. Ook al komt het, zoals vermeld in de parlementaire voorbereiding, de Koning toe om na te gaan of de door die landen of vervoerders vereiste medische onderzoeken wel noodzakelijk zijn voor het beschermen van de gezondheid van de vreemdeling, zijn medereizigers of de bevolking van die landen (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, p. 17), bestaat het doel van de Belgische wetgever erin de verwijderingen te kunnen voortzetten, rekening houdend met die door derden opgelegde voorwaarden.

In dat verband moet worden opgemerkt dat, in een verklaring van 14 mei 2020, het *United Nations Network On Migration*, vanuit de vaststelling dat « gedwongen terugkeer de ernstige risico's voor de volksgezondheid van eenieder - migranten, ambtenaren, gezondheidswerkers, maatschappelijk werkers en gast- en herkomstgemeenschappen - kan vergroten » en dat « gedwongen terugkeer extra druk legt op de landen van terugkeer », waarvan de gezondheidszorgsystemen vaak al overbelast zijn, de Staten heeft opgeroepen om « gedwongen terugkeer tijdens de pandemie op te schorten, teneinde de gezondheid van migranten en gemeenschappen te beschermen, en de eerbiediging van de grondrechten van alle migranten af te dwingen ». Evenzo hebben, in een « *Joint Guidance Note on the Impacts of the COVID-19 Pandemic on the Human Rights of Migrants* » van 26 mei 2020, het comité van de Verenigde Naties « voor de bescherming van de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinsleden [*Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families*] » en de speciale rapporteur van de Verenigde Naties voor mensenrechten van migranten de Staten aanbevolen om een tijdelijke opschorting van de uitzettingen of procedures van gedwongen terugkeer tijdens de pandemie te overwegen.

B.14.1. De wet van 12 mei 2024 betreft een gedeeltelijke omzetting van de richtlijn 2008/115/EG (artikel 2). Die richtlijn, die ertoe strekt een doeltreffend verwijderings- en terugkeerbeleid te ontwikkelen (overweging nr. 2), stelt de gemeenschappelijke normen en procedures vast die door de lidstaten moeten worden toegepast bij de terugkeer van illegaal op hun grondgebied verblijvende onderdanen van derde landen (artikel 1) en bepaalt dat, onverminderd de in artikel 6, leden 2 tot en met 5 vermelde uitzonderingen, de lidstaten een terugkeerbesluit moeten uitvaardigen tegen de onderdaan van een derde land die illegaal op hun grondgebied verblijft (artikel 6, lid 1), en de nodige maatregelen moeten nemen om het terugkeerbesluit uit te voeren indien er geen termijn voor vrijwillig vertrek is toegekend of indien de betrokkene niet binnen die termijn aan de terugkeerverplichting heeft voldaan (artikel 8, lid 1).

B.14.2. Artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij de wet van 12 mei 2024, vormt niet de omzetting van een bepaling van de richtlijn 2008/115/EG. Het heeft evenwel tot doel de effectieve uitvoering van terugkeerbesluiten in de zin van die richtlijn mogelijk te maken.

In dat verband oordeelde het Hof van Justitie van de Europese Unie dat « de lidstaten [...] zo spoedig mogelijk moeten voldoen aan de hun bij artikel 8 van die richtlijn opgelegde verplichting om bedoelde onderdaan in de in lid 1 van dat artikel genoemde gevallen te verwijderen ». Bijgevolg kan bijvoorbeeld « een lidstaat [...] niet een terugkeerbesluit tegen een niet-begeleide minderjarige uitvaardigen en vervolgens niet tot diens verwijdering overgaan totdat hij 18 jaar oud is » (HvJ, 14 januari 2021, C-441/19, *TQ t. Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*, ECLI:EU:C:2021:9, punten 80 en 81).

Artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980 maakt dus deel uit van de uitvoering van de verplichting die op grond van artikel 8 van de richtlijn 2008/115/EG aan de Belgische Staat wordt opgelegd om de nodige maatregelen te nemen ter uitvoering van terugkeerbesluiten.

B.14.3. Er dient dus te worden nagegaan of dat artikel verenigbaar is met artikel 8 van de richtlijn 2008/115/EG, en meer bepaald de leden 4 en 5 van die bepaling.

B.15.1. Krachtens artikel 8, lid 4, van de richtlijn 2008/115/EG, kan een lidstaat als laatste middel gebruikmaken van dwangmaatregelen bij de verwijdering van een onderdaan van een derde land die zich hiertegen verzet, op voorwaarde dat die maatregelen proportioneel zijn, binnen redelijke grenzen blijven en worden toegepast zoals voorgeschreven in de nationale wetgeving, met inachtneming van de grondrechten en met eerbiediging van de waardigheid en fysieke integriteit van de betrokken onderdaan van een derde land.

Daarnaast moeten de lidstaten, krachtens artikel 8, lid 5, van de richtlijn 2008/115/EG, in geval van verwijdering door de lucht, rekening houden met de aan beschikking 2004/573/EG gehechte gemeenschappelijke richtsnoeren voor veiligheidsvoorzieningen voor gezamenlijke verwijdering door de lucht. Die richtsnoeren leggen, in punt 1.1.2 ervan, regels vast betreffende de gezondheidstoestand van de repatrianten en de verplichting om een medisch dossier te

verstrekken voor die repatrianten van wie bekend is dat zij een medische aandoening hebben, en, in punt 3.2, regels betreffende de toepassing van dwangmaatregelen.

B.15.2. Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat « richtlijn 2008/115 weliswaar tot doel [heeft] een doeltreffend verwijderings- en terugkeerbeleid in te voeren, zodat de verwijdering van een illegaal verblijvende derdelander in beginsel een prioriteit voor de lidstaten moet zijn [...], doch [dat] dit niet [wegneemt] dat laatstgenoemden er tevens voor moeten zorgen dat wordt voldaan aan de materiële en procedurele vereisten die krachtens het Unierecht in acht moeten worden genomen, opdat deze derdelanders op een humane manier, met volledige eerbiediging van hun grondrechten en waardigheid, teruggezonden kunnen worden » (HvJ, grote kamer, 19 december 2024, C-244/24 en C-290/24, *Kaduna*, ECLI:EU:C:2024:1038, punt 156).

Het heeft eveneens geoordeeld dat « de lidstaten er volgens overweging 6 van richtlijn 2008/115 voor [dienen] te zorgen dat het beëindigen van illegaal verblijf van derdelanders volgens een billijke en transparante procedure geschiedt. Deze overweging vermeldt tevens dat, overeenkomstig de algemene rechtsbeginselen van de Unie, besluiten die krachtens die richtlijn worden genomen, per geval moeten worden vastgesteld en op objectieve criteria moeten berusten, die zich niet beperken tot het loutere feit van illegaal verblijf [...]. In het bijzonder moet, zoals het Hof reeds heeft geoordeeld, het evenredigheidsbeginsel tijdens alle stappen van de bij die richtlijn ingestelde terugkeerprocedure worden geëerbiedigd, daaronder begrepen de fase van het terugkeerbesluit, in het kader waarvan de betrokken lidstaat zich moet uitspreken over de toekenning van een termijn voor vrijwillig vertrek uit hoofde van artikel 7 van die richtlijn » (HvJ, 11 juni 2015, C-554/13, *Z.Zh. en I.O.*, ECLI:EU:C:2015:377, punt 49).

Het Hof van Justitie lijkt daarentegen nog niet de gelegenheid te hebben gehad om zich uitdrukkelijk uit te spreken over de mogelijkheid voor de lidstaten om aan onderdanen van een derde land tegen wie een terugkeerbesluit is uitgevaardigd een verplicht medisch onderzoek op te leggen in de omstandigheden bedoeld in artikel 74/23, teneinde dat besluit te kunnen uitvoeren.

B.15.3. Noch de richtlijn 2008/115/EG noch de beschikking 2004/573/EG en de eraan gehechte richtsnoeren regelen uitdrukkelijk die kwestie.

Noch de « nodige maatregelen » bedoeld in lid 1, noch de « dwangmaatregelen » bedoeld in lid 4 van artikel 8 van de richtlijn 2008/115/EG worden in de richtlijn gedefinieerd. Er wordt evenmin een limitatieve lijst gegeven van wat die maatregelen kunnen inhouden.

Wat betreft de richtsnoeren die aan de beschikking 2004/573/EG zijn gehecht, wijst, afgezien van het feit dat het voormelde artikel 8, lid 5, van de richtlijn de lidstaten enkel verplicht om ermee « rekening te houden », ook niets erop dat de daarin opgesomde veiligheidsvoorzieningen een limitatieve lijst vormen.

Bovendien, zoals in de in B.3.2 geciteerde parlementaire voorbereiding wordt opgemerkt, vormt de weigering van een vreemdeling om een onderzoek naar de geschiktheid om te reizen te ondergaan, een belemmering voor de uitvoering van de overdrachts-, teruggedrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel.

Die elementen zouden kunnen leiden tot de conclusie dat de lidstaten de mogelijkheid hebben om een verplicht medisch onderzoek op te leggen in de omstandigheden voorzien bij artikel 74/23 zodat zij voldoen aan hun verplichting om terugkeerbesluiten uit te voeren.

B.15.4. De veelheid en het gedetailleerde karakter van de maatregelen die zijn opgenomen in de aan de beschikking 2004/573/EG gehechte richtsnoeren, onder meer op het gebied van gezondheid, zouden kunnen laten vermoeden dat de Raad niet de mogelijkheid heeft overwogen om een medisch onderzoek op te leggen zoals bedoeld in de bestreden bepalingen.

Bovendien, in tegenstelling tot wat artikel 8, lid 4, van de richtlijn 2008/115/EG lijkt te bepalen, zou het opleggen, door de bestreden bepalingen, van het medisch onderzoek, zo nodig met gebruik van dwang, niet afhankelijk zijn van de voorafgaande vaststelling dat de betrokken onderdaan van een derde land zich tegen zijn verwijdering verzet, en zou het op systematische wijze kunnen gebeuren – en niet per geval – zodra dat onderzoek wordt opgelegd door het land van bestemming of doorreis of door de vervoerder.

B.15.5. Er kan ook rekening worden gehouden met het feit dat de Commissie, in haar mededeling 2020/C 126/02 « COVID-19 : Richtsnoeren betreffende de uitvoering van de relevante EU-bepalingen op het gebied van de asiel- en terugkeerprocedures en betreffende

hervestiging », aangaf dat, « om de continuïteit en de veiligheid van de procedures inzake de terugkeer van onderdanen van derde landen naar hun land van herkomst of doorreis te waarborgen in de context van de [...] COVID-19-pandemie », de lidstaten « met de autoriteiten van derde landen [moeten] samenwerken om ervoor te zorgen dat [de door die landen opgelegde] volksgezondheidsmaatregelen strikt in acht worden genomen wanneer irreguliere migranten terugkeren naar hun land van herkomst, zodat de terugkeeroperaties zoveel mogelijk doorgang kunnen vinden » (*Publicatieblad van de Europese Unie*, 17 april 2020, C-126/23).

De Commissie gaf aan dat de lidstaten, op grond van hun nationale wetgeving en met inachtneming van de grondrechten, irregulier verblijvende onderdanen van derde landen om redenen van volksgezondheid medisch konden onderzoeken, zonder te verduidelijken of, volgens haar, een dergelijke gezondheidscontrole kon worden opgelegd. Zij gaf daarentegen uitdrukkelijk aan dat een quarantaine van veertien dagen kon worden opgelegd aan nieuwkomers in een accommodatie voor bewaring of verblijf (*ibid.*, C-126/26).

Evenzo stelde de Commissie, in haar aanbeveling (EU) 2017/2338 van 16 november 2017 « tot vaststelling van een gemeenschappelijk ‘ terugkeerhandboek ’ voor gebruik door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten bij de uitvoering van terugkeergerelateerde taken » (hierna : de aanbeveling (EU) 2017/2338) :

« De lidstaten moeten bij de uitvoering van de terugkeerrichtlijn overeenkomstig artikel 5, onder c), naar behoren rekening [houden] met de gezondheidstoestand van onderdanen van derde landen; bij de tenuitvoerlegging van terugkeerbesluiten overeenkomstig artikel 8, lid 1, van de richtlijn moeten zij bovendien handelen met respect voor de waardigheid en fysieke integriteit van de onderdanen van derde landen. Met volledige inachtneming van het recht op gezondheid en rekening houdend met het feit dat de richtlijn geen verplichting oplegt om systematische medische controles uit te voeren of een ‘ fit to fly ’-verklaring af te geven met betrekking tot alle onderdanen van derde landen tegen wie een verwijderingsbesluit is uitgevaardigd, beveelt de Commissie de lidstaten aan maatregelen te nemen ter voorkoming van mogelijke misbruiken in verband met valse medische beweringen door onderdanen van derde landen die ertoe zouden leiden dat verwijdering om medische redenen ten onrechte wordt voorkomen of opgeschort (zie ook punt 12.4), bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat gekwalificeerd medisch personeel dat door de bevoegde nationale autoriteit is aangesteld beschikbaar is om een onafhankelijk en objectief medisch advies over het specifieke geval te geven » (*Publicatieblad van de Europese Unie*, 19 december 2017, L 339/114 en 115).

Zelfs wanneer het nagestreefde doel erin bestaat valse beweringen met betrekking tot terugkeer tegen te gaan, gaat de Commissie dus niet zo ver dat zij aanbeveelt om systematisch een medisch onderzoek op te leggen, zo nodig met gebruik van dwang.

B.15.6. In dezelfde geest wordt in de « Roadmap on improving the implementation of transfers under the Dublin III Regulation» die door de Commissie werd uitgewerkt en door de lidstaten werd goedgekeurd tijdens de vergadering van het Strategisch Comité immigratie, grenzen en asiel [*Strategic Committee for Immigration, Frontiers and Asylum*] op 29 november 2022, niet aanbevolen om vreemdelingen die moeten worden overgedragen, systematisch te screenen (Raad van de Europese Unie, Brussel, 19 april 2023, 8035/23, bijlage, p. 8).

B.15.7. Ook andere Europeesrechtelijke instrumenten betreffende van het vrije verkeer van personen kunnen pertinent zijn. Zo bepaalt artikel 29 van de richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 « betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de Richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG » :

« 1. Enkel potentieel epidemische ziekten zoals gedefinieerd in de relevante instrumenten van de Wereldgezondheidsorganisatie, en andere infectieziekten of besmettelijke parasitaire ziekten kunnen een beperking van vrijheid van verkeer rechtvaardigen, voor zover het gastland beschermende regelingen treft ten aanzien van de eigen onderdanen.

2. Het optreden van een ziekte later dan drie maanden na aankomst op het grondgebied vormt geen reden voor verwijdering van het grondgebied.

3. Indien ernstige aanwijzingen daartoe aanleiding geven, kan een lidstaat personen die het verblijfsrecht genieten binnen drie maanden na de datum van binnenkomst aan een kosteloos medisch onderzoek onderwerpen met het oog op het afgeven van een verklaring dat zij niet lijden aan de in lid 1 bedoelde ziekten. Deze medische onderzoeken mogen geen systematisch karakter dragen ».

Er is derhalve een ander instrument van het Unierecht dat de lidstaten de mogelijkheid biedt om inzake vrij verkeer van personen een verplichte medische test op te leggen. Het nagestreefde doel is evenwel hoofdzakelijk een doel van volksgezondheid, aangezien dat verplichte medisch onderzoek de lidstaten in staat moet stellen de gezondheid van hun onderdanen te beschermen, zoals kan worden afgeleid uit lid 1 van de voormelde bepaling, en het onderzoek mag geen systematisch karakter dragen maar moet worden verantwoord door ernstige aanwijzingen. Daarentegen dient het medisch onderzoek opgelegd bij artikel 74/23 van

de wet van 15 december 1980 voornamelijk de effectieve uitvoering van terugkeerbesluiten mogelijk te maken, zoals in B.13.2 is vermeld, en wordt bepaald dat alle vreemdelingen die voldoen aan de door de vervoerder of door het land van bestemming of doorreis opgelegde voorwaarde, aan dat onderzoek worden onderworpen, tenzij zij minderjarig zijn of het onderzoek hun gezondheid in gevaar zou kunnen brengen.

B.15.8. Het is dus niet zeker of het verplichte medisch onderzoek in strijd is met de voormelde richtlijn.

B.16.1. Artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verleent het Hof van Justitie de bevoegdheid om bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over zowel de uitlegging van de verdragen en van de handelingen van de instellingen van de Europese Unie als de geldigheid van die handelingen. Volgens de derde alinea ervan is een nationale rechterlijke instantie ertoe gehouden zich tot het Hof van Justitie te wenden, indien haar beslissingen – zoals die van het Grondwettelijk Hof – volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep. Wanneer er twijfel is over de interpretatie of de geldigheid van een bepaling van het recht van de Europese Unie die van belang is voor de oplossing van een voor een dergelijk nationaal rechtscollege hangend geschil, dient dat rechtscollege, zelfs ambtshalve, het Hof van Justitie prejudicieel te bevragen.

B.16.2. Gelet op hetgeen in B.15.1 tot B.15.7 is vermeld, is het antwoord op de vraag of een verplicht medisch onderzoek zoals dat waarin artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980 voorziet verenigbaar is met artikel 8 van de richtlijn 2008/115/EG, in het bijzonder met de leden 4 en 5 ervan, niet zo evident dat redelijkerwijs geen ruimte voor twijfel zou blijven bestaan.

Alvorens ten gronde uitspraak te doen over de eerste en de tweede grief die zijn opgeworpen in de zaak nr. 8411, dient derhalve de eerste in het dictum geformuleerde prejudiciële vraag te worden gesteld aan het Hof van Justitie.

B.17.1. De verzoekende partij in de zaak nr. 8411 voert eveneens aan dat artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980, doordat het toelaat aan de betrokken vreemdelingen, met gebruik van dwang, een medisch onderzoek voor niet-therapeutische doeleinden op te leggen, in strijd is met het recht op bescherming van de persoon en met het recht op lichamelijke integriteit, die

zijn gewaarborgd bij de artikelen 3 en 7 van het Handvest, met het beginsel van de vrije en geïnformeerde toestemming in het kader van de geneeskunde, gewaarborgd bij artikel 3, lid 2, van het Handvest, met het recht op gezondheid, gewaarborgd bij artikel 35 van het Handvest, met het recht op waardigheid, gewaarborgd bij artikel 1 van het Handvest, en met het recht om niet te worden onderworpen aan een onmenselijke of vernederende behandeling, gewaarborgd bij artikel 4 van het Handvest.

B.17.2. Aangezien, zoals in B.14.2 is vermeld, artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980 binnen het toepassingsgebied van het Unierecht valt, dient te worden nagegaan of het in overeenstemming is met die bepalingen van het Handvest.

B.18.1. Artikel 1 van het Handvest bepaalt :

« De menselijke waardigheid is onschendbaar. Zij moet worden geëerbiedigd en beschermd ».

B.18.2. Artikel 4 van het Handvest bepaalt :

« Niemand mag worden onderworpen aan folteringen of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of straffingen ».

B.19.1. Artikel 3 van het Handvest bepaalt :

« 1. Eenieder heeft recht op lichamelijke en geestelijke integriteit.

2. In het kader van de geneeskunde en de biologie moeten met name in acht worden genomen :

a) de vrije en geïnformeerde toestemming van de betrokkene, volgens de bij de wet bepaalde regels;

b) het verbod van eugenetische praktijken, met name die welke selectie van personen tot doel hebben;

c) het verbod om het menselijk lichaam en bestanddelen daarvan als zodanig als bron van financieel voordeel aan te wenden;

d) het verbod van het reproductief kloneren van mensen ».

B.19.2. Artikel 7 van het Handvest waarborgt het recht op eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven.

B.19.3. Het Hof van Justitie herinnert in dat verband eraan dat « artikel 7 van het Handvest, inzake de eerbiediging van het privéleven en van het familie en gezinsleven, rechten bevat die corresponderen met de rechten die worden gegarandeerd door artikel 8, lid 1, van het [Europees Verdrag voor de rechten van de mens] en dat, overeenkomstig artikel 52, lid 3, van het Handvest, aan dat artikel 7 dus dezelfde inhoud en reikwijdte moeten worden toegekend als die welke aan artikel 8, lid 1, EVRM worden toegekend, zoals uitgelegd in de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens » (HvJ, 17 december 2015, C-419/14, *WebMindLicenses Kft.*, ECLI:EU:C:2015:832, punt 70; 14 februari 2019, C-345/17, *Buivids*, ECLI:EU:C:2019:122, punt 65).

Het recht op fysieke en psychische integriteit vormt een fundamenteel aspect van het recht op eerbiediging van het privéleven. Zoals het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft geoordeeld, vormt iemands fysieke integriteit het meest intieme aspect van het privéleven (EHRM, 15 maart 2012, *Solomakhin t. Oekraïne*, ECLI:CE:ECHR:2012:0315JUD002442903, § 33). De vrijheid om over zijn eigen lichaam te beschikken is een fundamentele waarde die door het Verdrag wordt beschermd (EHRM, grote kamer, 8 april 2021, *Vavříčka e.a. t. Tsjechische Republiek*, ECLI:CE:ECHR:2021:0408JUD004762113, § 7) en een verplichte – zelfs geringe medische behandeling kan derhalve een inmenging vormen in het recht op eerbiediging van het privéleven, in de zin van artikel 8 van het Verdrag (EHRM, 22 juli 2003, *Y.F. t. Turkije*, ECLI:CE:ECHR:2003:0722JUD002420994, § 33; *Solomakhin t. Oekraïne*, voormeld, § 33; *Vavříčka e.a. t. Tsjechische Republiek*, voormeld, § 263).

B.19.4. Zoals wordt vermeld in de « Toelichtingen bij het Handvest van de grondrechten », « bevestigt [het Hof van Justitie], in zijn arrest van 9 oktober 2001 in Zaak C-377/98 - *Nederland tegen Europees Parlement en Raad*, Jurispr. 2001, blz. I-7079, r.o. 70, 78-80, dat een grondrecht op menselijke integriteit deel uitmaakt van het recht van de Unie en, op het gebied van de geneeskunde en de biologie, de vrije en geïnformeerde toestemming van de donor en de ontvanger omvat » (*Publicatieblad van de Europese Unie*, 14 december 2007, C-303/18).

B.19.5. Artikel 35 van het Handvest bepaalt :

« Eenieder heeft recht op toegang tot preventieve gezondheidszorg en op medische verzorging onder de door de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden. Bij de bepaling en de uitvoering van het beleid en het optreden van de Unie wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid verzekerd ».

B.20. Overeenkomstig artikel 52, lid 3, van het Handvest, voor zover het Handvest « rechten bevat die corresponderen met rechten welke zijn gegarandeerd door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zijn de inhoud en reikwijdte ervan dezelfde als die welke er door genoemd verdrag aan worden toegekend. Deze bepaling verhindert niet dat het recht van de Unie een ruimere bescherming biedt ».

B.21.1. Men kan zich afvragen of artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980 verenigbaar is met die bepalingen van het Handvest, in zoverre het een verplicht medisch onderzoek oplegt.

Het lijkt erop dat het Hof van Justitie nog geen gelegenheid heeft gehad om zich over dat punt uit te spreken.

B.21.2. Zoals in B.19.3 is vermeld, kan het verplichte medisch onderzoek bedoeld in artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980, de waardigheid aantasten van de personen die het moeten ondergaan, en vormt het op zich een inmenging in hun recht op lichamelijke integriteit.

B.21.3. Bij zijn arrest *Robert Roos e.a. t. Europees Parlement* van 27 april 2022 heeft het Gerecht van de Europese Unie geoordeeld dat het feit dat personen die toegang wilden krijgen tot de gebouwen van het Europees Parlement maar niet beschikten over een vaccinatie- of herstelcertificaat, om de twee dagen een nasofarynxswab moesten laten afnemen in het kader van de opsporing van een mogelijke besmetting met het SARS-CoV-2-virus, niet in strijd was met het recht op lichamelijke integriteit dat is verankerd in artikel 3, lid 1, van het Handvest. Het Gerecht hield er rekening mee dat de bestreden beslissing de toegang tot de gebouwen enkel afhankelijk stelde van het voorleggen van een COVID-certificaat zonder specifieke tests te eisen – aangezien het mogelijk was om een keelwab te laten afnemen voor een PCR-test of een TRA-test –, en dat het eveneens mogelijk was om, in naar behoren gemotiveerde gevallen,

een vrijstelling te vragen van de verplichting om een geldig COVID-certificaat voor te leggen (Gerecht, 27 april 2022, T- 710/21, T-722/21 en T-723/21, *Robert Roos t. Europees Parlement*, ECLI:EU:T:2022:262, punten 195 tot 198 en 204).

B.21.4. Volgens de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens kan het gebruik van dwangmiddelen tijdens een medisch onderzoek een aantasting van de menselijke waardigheid met zich meebrengen, zelfs wanneer de betrokken persoon heeft toegestemd in dat medisch onderzoek en dat onderzoek wordt uitgevoerd voor therapeutische doeleinden. Zo oordeelde het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, in zijn arrest *Duval t. Frankrijk* van 26 mei 2011, dat het gebruik van hand- en voetboeien en de bewaking door ten minste één begeleidende beambte tijdens delicate medische handelingen – waaronder een rectaal onderzoek –, zonder dat dit strikt noodzakelijk was voor de veiligheid, een vernederende behandeling vormden in de zin van artikel 3 van het Verdrag. Het Hof was van oordeel dat die omstandigheden bij de betrokken persoon – een gevangene – een gevoel van willekeur, minderwaardigheid en angst konden hebben veroorzaakt, dat kenmerkend is voor een mate van vernedering die verder gaat dan die welke onvermijdelijk gepaard gaat met medische onderzoeken van gedetineerden (EHRM, 26 mei 2011, *Duval t. Frankrijk*, ECLI:CE:ECHR:2011:0526JUD001986808, §§ 28, 52 en 53).

In de onderhavige zaak kunnen de dwangmaatregelen waarin de bestreden bepaling voorziet, daarentegen worden opgelegd aan een persoon die niet heeft toegestemd in het medisch onderzoek, terwijl dat onderzoek niet voor therapeutische doeleinden wordt uitgevoerd.

B.21.5. Wat betreft de mogelijkheid om over te gaan tot een behandeling of een medisch onderzoek zonder de toestemming van de betrokken persoon, heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geoordeeld dat, « aangezien er geen noodzaak bestond om derden te beschermen, de Staat zich moest onthouden van inmenging in de keuzevrijheid van personen op het gebied van gezondheidszorg » (EHRM, grote kamer, 17 september 2024, *Pindo Mulla t. Spanje*, ECLI:CE:ECHR:2024:0917JUD001554120, § 140; 7 juni 2022, *Taganrog LRO e.a. t. Rusland*, ECLI:CE:ECHR:2022:0607JUD003240110, § 162).

Zoals het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft geoordeeld :

« hebben de instellingen van het Verdrag herhaaldelijk geconcludeerd dat het afnemen van bloed of speeksel tegen de wil van een verdachte in het kader van een strafrechtelijk onderzoek, geen schending van die artikelen vormde in de omstandigheden van de onderzochte zaken [...].

Dat neemt niet weg dat de noodzaak van een medische ingreep onder dwang met het oog op het verkrijgen van bewijs van een strafbaar feit, op overtuigende wijze moet worden gerechtvaardigd in het licht van de omstandigheden van de zaak. Dat geldt in het bijzonder wanneer de ingreep erop gericht is om in het lichaam van de persoon het materiële bewijs te vinden van het strafbare feit waarvan hij of zij wordt verdacht. Het bijzonder ingrijpende karakter van een dergelijke handeling vereist een grondige afweging van alle omstandigheden. In dat verband moet naar behoren rekening worden gehouden met de ernst van het betrokken strafbare feit. De autoriteiten moeten ook aantonen dat zij andere methoden hebben overwogen om bewijs te verkrijgen » (EHRM, grote kamer, 11 juli 2006, *Jalloh t. Duitsland*, ECLI:CE:ECHR:2006:0711JUD005481000, §§ 70 en 71, eigen vertaling).

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft eveneens geoordeeld dat bepaalde medische onderzoeken of behandelingen die werden opgelegd met het oog op bescherming van de volksgezondheid of van de grondrechten van anderen een evenredige inmenging konden vormen in de uitoefening van het recht op eerbiediging van het privéleven, zelfs indien zij werden uitgevoerd zonder de toestemming van de patiënt (EHRM, *Solomakhin t. Oekraïne*, voormeld, §§ 33 tot 39; *Vavříčka en anderen t. Tsjechische Republiek*, voormeld, § 272).

Bij zijn arrest *F.B. t. België* (EHRM, 6 maart 2025, ECLI:CE:ECHR:2025:0306JUD004783621), dat betrekking had op een test bestaande uit een drievoudige radiografie ter beoordeling van de leeftijd van een migrant die beweerde minderjarig te zijn, wees het Europees Hof voor de Rechten van de Mens nogmaals op « het belang van de vrije en geïnformeerde toestemming van patiënten voor het verrichten van een medische handeling », en herinnerde het eraan dat « het ontbreken van die toestemming kan worden beschouwd als een aantasting van hun lichamelijke integriteit waardoor de door artikel 8 van het Verdrag beschermde rechten in het gedrang komen ». Het Hof merkte op dat het in die zaak ging om een onderzoek dat voor niet-medische doeleinden werd uitgevoerd, maar was van oordeel dat zulks geen invloed had « op de toepassing van de uit zijn rechtspraak voortvloeiende beginselen in zoverre ook het beginsel van persoonlijke autonomie, dat de kern vormt van artikel 8 van het Verdrag, in het geding is ». Het Hof wees op het invasieve karakter van de test en oordeelde dat het gepast was om « medische onderzoeken enkel als laatste middel uit te voeren, wanneer de andere middelen die de twijfel over de leeftijd van de betrokkene kunnen wegnemen, geen sluitende resultaten hebben opgeleverd ». Vanuit de vaststelling dat

de test niet als laatste middel was verricht, oordeelde het Hof dat het evenredigheidsbeginsel niet in acht was genomen en dat er sprake was van schending van artikel 8 van het Verdrag (§§ 90 tot 95).

Bij zijn voormelde arrest *Y.F. t. Turkije* van 22 juli 2003 oordeelde het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat een gynaecologisch onderzoek dat aan de verzoekster was opgelegd om vast te stellen of zij tijdens een politiebewaring het slachtoffer was geweest van seksueel geweld, in strijd was met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Het Hof oordeelde dat « elke aantasting van de lichamelijke integriteit van een persoon bij wet moet zijn geregeld en de toestemming van de betrokkene vereist. Anders zou een persoon in een kwetsbare situatie, zoals een gedetineerde, verstoken blijven van de wettelijke waarborgen tegen willekeurige handelingen » (§ 43).

In onderhavige zaak wordt het door de bestreden bepaling voorgeschreven verplichte medisch onderzoek opgelegd voor niet-therapeutische doeleinden en bestaat het doel van de wetgever, zoals in B.13.2 is vermeld, hoofdzakelijk erin de uitvoering van terugkeerbesluiten mogelijk te maken. Het in artikel 74/23 bedoelde onderzoek wordt dan systematisch opgelegd, en niet per geval. De wet verplicht de betrokken autoriteiten evenmin om andere alternatieven te overwegen. Het is dan ook niet zeker of het verplichte medisch onderzoek waarin de bestreden bepaling voorziet, verenigbaar is met de voormelde grondrechten die door het Handvest worden gewaarborgd.

B.22.1. Zoals in B.16.1 is vermeld, [wanneer een vraag die betrekking heeft op de uitlegging van het Unierecht wordt opgeworpen in een zaak aanhangig bij een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, is die instantie, overeenkomstig artikel 267, derde alinea, van het VWEU, gehouden die vraag te stellen aan het Hof van Justitie.]

B.22.2. Het antwoord op de vraag of het verplichte medisch onderzoek bedoeld in artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980, zoals ingevoegd bij de wet van 12 mei 2024 verenigbaar is met de artikelen 1, 3 en 7 van het Handvest, is niet zo evident dat redelijkerwijs geen ruimte voor twijfel zou blijven bestaan.

Alvorens ten gronde uitspraak te doen over de 16de, 17de, 18de, 20ste, 30ste, 32ste, 33ste en 34ste grief die zijn opgeworpen in de zaak nr. 8411, dient derhalve de tweede in het dictum geformuleerde prejudiciële vraag te worden gesteld aan het Hof van Justitie.

B.23. Er dient te worden gewacht op het antwoord van Hof van Justitie op voormelde prejudiciële vragen alvorens de andere grieven met betrekking tot het verplichte medisch onderzoek bedoeld in artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij de wet van 12 mei 2024, te onderzoeken, namelijk de 3de tot de 11de grief, de 13de tot de 15de grief, de 19de grief, de 21ste tot de 29ste grief en de 31ste grief die werden opgeworpen in het eerste middel in de zaak nr. 8411, de grieven van het tweede middel in de zaak nr. 8411 en de grieven van het derde middel in de zaak nr. 8412.

Ten aanzien van het vermoeden van onderduiken (eerste middel in de zaak nr. 8412)

B.24.1. Het eerste middel in de zaak nr. 8412 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 29, lid 2, van de verordening (EU) nr. 604/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 « tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat door een onderdaan van een derde land of een staatloze bij een van de lidstaten wordt ingediend (herschikking) » (hierna : de verordening (EU) 604/2013) en met artikel 47 van het Handvest, in zoverre het vermoeden van onderduiken dat werd ingevoerd bij de artikelen 12 en 29 van de wet van 12 mei 2024 van toepassing is op vreemdelingen, ongeacht of al dan niet vooraf is vastgesteld dat zij niet op hun verblijfplaats aanwezig zijn.

B.24.2. Zoals de Ministerraad doet gelden, zetten de verzoekende partijen niet uiteen in welk opzicht artikel 47 van het Handvest zou worden geschonden.

Het middel is onontvankelijk in zoverre het is afgeleid uit de schending van die bepaling.

B.24.3. Uit de uiteenzetting van de middelen blijkt overigens dat de verzoekende partijen de artikelen 12 en 29 van de wet van 12 mei 2024 niet volledig beogen, maar uitsluitend artikel 51/5, § 6, derde lid, 1°, 3° en 4°, van de wet van 15 december 1980 en artikel 74/25, § 2,

van dezelfde wet, in zoverre dit het vermoeden van onderduiken beoogt bedoeld in artikel 51/5, § 6, van dezelfde wet, zoals die artikelen werden ingevoegd bij de artikelen 12 en 29 van de wet van 12 mei 2024.

Het Hof beperkt bijgevolg het onderzoek van het middel tot die bepalingen.

B.25.1. Artikel 51/5 van de wet van 15 december 1980 heeft betrekking op de overdracht van vreemdelingen naar de lidstaat van de Europese Unie die verantwoordelijk is voor de behandeling van hun verzoek om internationale bescherming. Zoals blijkt uit de parlementaire voorbereiding, wordt bij het voormelde artikel 51/5 artikel 29, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013 ten uitvoer gelegd (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, pp. 5 en 130). In de zesde paragraaf, eerste lid, bepaalt dat artikel 51/5 dat, overeenkomstig het Europese recht, de termijn om de vreemdeling over te dragen aan de verantwoordelijke Staat kan worden verlengd wanneer de betrokken vreemdeling is ondergedoken. In de zesde paragraaf, derde lid, voert het een weerlegbaar vermoeden van onderduiken in voor vreemdelingen die zich in zes situaties bevinden.

Artikel 74/25, § 2, van de wet van 15 december 1980 betreft de verplichting voor de vreemdelingen om mee te werken aan het aanklappende begeleidingstraject waartoe zij werden uitgenodigd in het kader van een overdrachtsprocedure naar de Staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van hun verzoek om internationale bescherming. Het voert, ten aanzien van de vreemdelingen die niet meewerken aan het aanklappende begeleidingstraject waartoe zij werden uitgenodigd, een weerlegbaar vermoeden van onderduiken in, in de zin van het voormelde artikel 51/5, § 6.

B.25.2. Die bepalingen behandelen de twee in het middel beoogde categorieën van vreemdelingen op dezelfde manier, namelijk, enerzijds, vreemdelingen van wie de afwezigheid op hun verblijfplaats eerder is vastgesteld en, anderzijds, vreemdelingen van wie de afwezigheid op hun verblijfplaats niet eerder is vastgesteld. Tot de eerste categorie behoren vreemdelingen van wie omstandig kan worden vastgesteld, op basis van één of meerdere woonstcontroles, dat zij niet verblijven op het adres van effectieve verblijfplaats dat werd meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken (artikel 51/5, § 6, derde lid, 2°), vreemdelingen die een minder dwingende maatregel voor vasthouding niet hebben gerespecteerd (artikel 51/5, § 6, derde lid, 5°) en vreemdelingen die de plaats waar zij werden vastgehouden zonder de

vereiste toestemming hebben verlaten zonder dat zij binnen de drie werkdagen hun adres van effectieve verblijfplaats in België schriftelijk hebben meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken (artikel 51/5, § 6, derde lid, 6°). Tot de tweede categorie behoren vreemdelingen die zich niet hebben begeven naar de opvangstructuur die hun was toegewezen of die deze toegewezen opvangstructuur hebben verlaten zonder dat zij binnen de drie werkdagen hun adres van effectieve verblijfplaats in België schriftelijk hebben meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken (artikel 51/5, § 6, derde lid, 1°), vreemdelingen die zich niet hebben aangeboden op de gesprekken die voor het aanklappende begeleidingstraject in het kader van een overdrachtsprocedure zijn gepland, zonder daarvoor een geldige reden schriftelijk te hebben meegedeeld binnen de drie werkdagen (artikel 51/5, § 6, derde lid, 3°), vreemdelingen die niet meewerken aan hun overdracht overeenkomstig artikel 74/23 (artikel 51/5, § 6, derde lid, 4°), en vreemdelingen die niet meewerken aan hun aanklappende begeleidingstraject (artikel 74/25, § 2).

B.25.3. Met de aanneming van die bepalingen wilde de wetgever zich conformeren aan de rechtspraak van het Hof van Justitie en aan die van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen. Zo wordt in de parlementaire voorbereiding uiteengezet :

« Het begrip ‘ onderduiken ’ als bedoeld in artikel 29, lid 2, van de Dublin III Verordening wordt in de Verordening niet gedefinieerd. Niettemin is het uitgelegd door het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna : ‘ HvJ ’), naar aanleiding van het arrest van 19 maart 2019 in de zaak *Jawo v. Bundesrepublik Deutschland* (zie punt 4.1.). [...]

De in dit wetsontwerp beoogde wetswijzigingen volgen derhalve deze rechtspraak.

[...]

In *Jawo v. Bundesrepublik Deutschland*, herinnert het HvJ eraan dat het begrip ‘ onderduiken ’ in de zin van artikel 29, lid 2, van de Dublin III Verordening niet in het EU-recht is gedefinieerd. Het HvJ preciseert evenwel dat ‘ een verzoeker “ onderduikt ” in de zin van die bepaling wanneer deze persoon doelbewust ervoor zorgt dat hij buiten het bereik blijft van de nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de overdracht, teneinde deze overdracht te voorkomen. Aangenomen mag worden dat zulks het geval is wanneer die overdracht niet kan worden uitgevoerd omdat de verzoeker de hem toegekende woonplaats heeft verlaten zonder de bevoegde nationale autoriteiten van zijn afwezigheid op de hoogte te brengen, op voorwaarde dat hij werd geïnformeerd over zijn desbetreffende verplichtingen, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan. De betrokken verzoeker behoudt de mogelijkheid om aan te tonen dat er geldige redenen waren om de autoriteiten niet in te lichten over zijn afwezigheid en dat hij niet de bedoeling had om zich te onttrekken aan die autoriteiten ’ (HvJ, (Grote kamer), arrest *Jawo v. Bundesrepublik Deutschland*, 19 maart 2019, C-163/17, EU:C:2019:218, punt 70).

Het HvJ is van mening dat het opzettelijk element wordt vermoed wanneer de betrokkene de hem toegewezen verblijfplaats heeft verlaten zonder de bevoegde nationale autoriteiten daarvan in kennis te stellen, mits de betrokkene vooraf op deze verplichting was gewezen.

Met betrekking tot dit opzettelijk element merkt het HvJ ook nog op : ‘ Gelet op de aanzienlijke moeilijkheden die de bevoegde autoriteiten kunnen ondervinden om het bewijs te leveren van de bedoelingen van de betrokken persoon, zou het vereiste dat zij een dergelijk bewijs moeten leveren de personen die om internationale bescherming verzoeken die niet wensen te worden overgedragen aan de lidstaat die volgens de Dublin III Verordening verantwoordelijk is voor de behandeling van hun verzoek, in staat stellen om zich aan de autoriteiten van de verzoekende lidstaat te onttrekken totdat de termijn van zes maanden is verstreken, waardoor de verantwoordelijkheid voor die behandeling op grond van artikel 29, lid 2, eerste zin, van die Verordening overgaat op laatstgenoemde lidstaat. ’ (HvJ, (Grote kamer), arrest *Jawo v. Bundesrepublik Deutschland*, 19 maart 2019, C-163/17, EU:C:2019:218, punt 61).

Hieruit volgt dat wanneer de overdracht van de betrokken persoon niet kan worden uitgevoerd omdat hij de hem toegekende verblijfplaats heeft verlaten zonder de bevoegde nationale autoriteiten van zijn afwezigheid op de hoogte te brengen, het HvJ niet van de bevoegde nationale autoriteiten verlangt dat zij bewijzen dat de betrokkene daadwerkelijk de bedoeling had de autoriteiten te omzeilen om zijn of haar overdracht te belemmeren, mits de betrokkene naar behoren was geïnformeerd over zijn of haar verplichtingen in het kader van de Dublinprocedure en over de gevolgen van niet-nakoming daarvan, zoals de verlenging van de termijn voor overdracht in geval van onderduiken (zie in die zin HvJ (Grote kamer), arrest *Jawo v. Bundesrepublik*, 19 maart 2019, C-163/17, EU:C:2019:218, punten 63 en 64).

Ten slotte herinnert het HvJ eraan : ‘ Aangezien bovendien niet kan worden uitgesloten dat de verzoeker geldige redenen had om de bevoegde autoriteiten niet op de hoogte te brengen van zijn afwezigheid, dient hij de mogelijkheid te behouden om aan te tonen dat hij niet de bedoeling had zich aan die autoriteiten te onttrekken ’ (HvJ, (Grote kamer), arrest *Jawo v. Bundesrepublik*, 19 maart 2019, C-163/17, EU:C:2019:218, punt 65) » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, pp. 28-30).

B.26.1. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet hebben een algemene draagwijdte. Zij verbieden elke discriminatie, ongeacht de oorsprong ervan : de grondwettelijke regels van de gelijkheid en van de niet-discriminatie zijn toepasselijk ten aanzien van alle rechten en alle vrijheden.

Het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie sluit niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Dat beginsel verzet er zich overigens tegen dat categorieën van personen die zich ten aanzien van de betwiste maatregel in wezenlijk verschillende situaties bevinden, op identieke wijze worden behandeld zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.26.2. Artikel 29, leden 1 en 2, van de verordening (EU) 604/2013 bepaalt :

« 1. De verzoeker of andere persoon als bedoeld in artikel 18, lid 1, onder *c)* of *d)*, wordt overeenkomstig het nationale recht van de verzoekende lidstaat, na overleg tussen de betrokken lidstaten, overgedragen van de verzoekende lidstaat aan de verantwoordelijke lidstaat zodra dat praktisch mogelijk is, en uiterlijk binnen een termijn van zes maanden vanaf de aanvaarding van het verzoek van een andere lidstaat om de betrokkene over of terug te nemen of vanaf de definitieve beslissing op het beroep of het bezwaar wanneer dit overeenkomstig artikel 27, lid 3, opschortende werking heeft.

[...]

2. Indien de overdracht niet plaatsvindt binnen de gestelde termijn van zes maanden, komt de verplichting voor de verantwoordelijke lidstaat om de betrokkene over te nemen of terug te nemen, te vervallen, en gaat de verantwoordelijkheid over op de verzoekende lidstaat. Indien de overdracht wegens gevangenzetting van de betrokkene niet kon worden uitgevoerd, kan deze termijn tot maximaal één jaar worden verlengd of tot maximaal 18 maanden indien de betrokkene onderduikt ».

B.26.3. Die verordening is ingetrokken op 1 juli 2026, overeenkomstig artikel 83 van de verordening (EU) 2024/1351 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 « betreffende asiel- en migratiebeheer, tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2021/1147 en (EU) 2021/1060 en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 604/2013 » (hierna : de verordening (EU) 2024/1351). Artikel 46, leden 1 en 2, van de verordening (EU) 2024/1351, dat vanaf dezelfde datum van toepassing is, bepaalt :

« 1. Een verzoeker of andere persoon als bedoeld in artikel 36, lid 1, punten *b)* en *c)*, wordt overeenkomstig het nationale recht van de overdragende lidstaat, na overleg tussen de betrokken lidstaten, overgedragen van de overdragende lidstaat aan de verantwoordelijke lidstaat, zodra dat praktisch mogelijk is en binnen een termijn van zes maanden vanaf de aanvaarding van het overnameverzoek of de bevestiging van de kennisgeving inzake terugname door een andere lidstaat, of vanaf de definitieve beslissing op het beroep of het bezwaar tegen een overdrachtsbesluit met opschortende werking overeenkomstig artikel 43, lid 3.

[...]

2. Indien de overdracht niet plaatsvindt binnen de in lid 1, eerste alinea, gestelde termijn, komt de verplichting voor de verantwoordelijke lidstaat om de betrokken persoon over te nemen of terug te nemen, te vervallen, en gaat de verantwoordelijkheid over op de overdragende lidstaat. Die termijn kan, indien de overdracht niet kon worden uitgevoerd wegens de gevangenzetting van de betrokken persoon, worden verlengd tot ten hoogste één jaar, of, indien die betrokken persoon, of een gezinslid dat samen met de betrokken persoon moet worden overgedragen, is ondergedoken, zich fysiek tegen de overdracht verzet, er opzettelijk voor zorgt dat hij of zij niet in staat is te worden overgedragen, of niet aan de medische vereisten voor de overdracht voldoet, tot ten hoogste drie jaar vanaf het moment dat de verzoekende lidstaat de verantwoordelijke lidstaat daarvan in kennis stelt.

[...] »

Artikel 2, 17), van de verordening (EU) 2024/1351 definieert het begrip « onderduiken » als volgt :

« de handeling waarbij een betrokken persoon niet beschikbaar blijft voor de bevoegde administratieve of gerechtelijke autoriteiten, bijvoorbeeld door :

a) het grondgebied van een lidstaat te verlaten zonder toestemming van de bevoegde autoriteiten om redenen die niet buiten de controle van die persoon vallen;

b) te verzuimen melding te doen van afwezigheid in een bepaald opvangcentrum of aangewezen gebied van verblijf indien een lidstaat dat vereist, of

c) te verzuimen voor de bevoegde autoriteiten te verschijnen indien die autoriteiten dat vereisen; ».

B.26.4. In het licht van de bekritiseerde maatregel, namelijk de toepassing van een vermoeden van onderduiken op grond waarvan de termijn kan worden verlengd waarbinnen zij kunnen worden overgedragen naar de lidstaat van de Europese Unie die verantwoordelijk is voor de behandeling van hun verzoek, bevinden de vreemdelingen die zich niet hebben begeven naar de opvangstructuur die hun is toegewezen of die deze toegewezen opvangstructuur hebben verlaten zonder dat zij binnen de drie werkdagen hun adres van effectieve verblijfplaats in België schriftelijk hebben meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken (artikel 51/5, § 6, derde lid, 1°), zich in een situatie die vergelijkbaar is met die van de vreemdelingen van wie de afwezigheid op hun verblijfplaats is vastgesteld. In beide gevallen bevinden de betrokken vreemdelingen zich niet op hun verblijfplaats en berust het vermoeden op de vaststelling dat zij er afwezig zijn. Op vergelijkbare wijze als het Hof van Justitie bij zijn arrest *Jawo t. Bundesrepublik Deutschland* (HvJ, grote kamer, 19 maart 2019, C-163/17, ECLI:EU:C:2019:218, punt 61) heeft geoordeeld, dient dus ervan te worden uitgegaan dat het

in overeenstemming is met artikel 29, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013, aan te nemen dat vreemdelingen die zich niet hebben begeven naar de opvangstructuur die hun was toegewezen of die deze toegewezen opvangstructuur hebben verlaten zonder binnen de drie werkdagen hun adres van effectieve verblijfplaats in België schriftelijk te hebben meegedeeld aan de Dienst Vreemdelingenzaken, zijn ondergedoken in de zin van die verordening. Dat vermoeden is ook conform artikel 46, lid 2, van de verordening (EU) 2024/1351 aangezien het overeenstemt met het begrip « onderduiken » zoals gedefinieerd in artikel 2, 17), van die verordening.

B.26.5. In dat verband dient overigens de termijn van drie werkdagen die aan de vreemdeling wordt gelaten om een bewijs te leveren aan de betrokken autoriteiten, te worden geïnterpreteerd in die zin dat hij geen afbreuk doet aan de mogelijkheid, voor de vreemdeling, om achteraf aan te tonen dat hij niet de intentie had zich aan de autoriteiten te onttrekken, overeenkomstig artikel 29, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013, zoals die door het Hof van Justitie werd geïnterpreteerd in het genoemde arrest *Jawo t. Bundesrepublik Deutschland* (punt 65), en artikel 46, lid 2, van de verordening (EU) 2024/1351, dat op dat punt ook in het licht van het voormelde arrest *Jawo t. Bundesrepublik Deutschland* dient te worden geïnterpreteerd.

B.26.6. Onder voorbehoud van de in B.26.5 vermelde interpretatie, is het eerste middel in de zaak nr. 8412 niet gegrond in zoverre het artikel 51/5, § 6, derde lid, 1°, van de wet van 15 december 1980 beoogt.

B.26.7. Vreemdelingen die zich niet hebben aangeboden op de gesprekken die voor het aanklappende begeleidingstraject in het kader van een overdrachtsprocedure waren gepland en die daarvoor geen geldige reden schriftelijk hebben meegedeeld binnen de drie werkdagen (artikel 51/5, § 6, derde lid, 3°), vreemdelingen die niet meewerken aan het verplichte medisch onderzoek bedoeld in artikel 74/23 van dezelfde wet met het oog op hun overdracht (artikel 51/5, § 6, derde lid, 4°), en vreemdelingen die niet meewerken aan het aanklappende begeleidingstraject in het kader van hun overdracht (artikel 74/25, § 2), bevinden zich in een andere situatie dan vreemdelingen van wie is vastgesteld dat zij niet op hun verblijfplaats aanwezig zijn. Terwijl van laatstgenoemden alleen wordt verwacht dat zij zich ter beschikking van de bevoegde autoriteiten houden door te verblijven op de plaats waar zij geacht worden dat te doen, wordt immers van de eerstgenoemden verwacht dat zij maatregelen nemen om met de

bevoegde autoriteiten mee te werken. Hoewel, zoals kan worden afgeleid uit het voormelde arrest van het Hof van Justitie *Jawo t. Bundesrepublik Deutschland*, het gerechtvaardigd is aan te nemen dat een persoon die de hem toegewezen verblijfplaats heeft verlaten of zich daar niet heeft gemeld, de intentie heeft zich aan de autoriteiten te onttrekken teneinde zijn overdracht te voorkomen, duidt het gebrek aan medewerking van een persoon daarentegen niet noodzakelijk op een voornemen om zich aan de bevoegde autoriteiten te onttrekken. Aldus is het niet redelijk verantwoord om aan te nemen dat een persoon die niet de vereiste stappen onderneemt maar op de hem toegewezen verblijfplaats blijft, de intentie zou hebben om zich aan de bevoegde autoriteiten te onttrekken.

De toepassing, op die drie categorieën van vreemdelingen, van een vermoeden van onderduiken in de zin van artikel 29, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013 zou ingaan tegen de betekenis van de term « onderduiken » zoals hij in die bepaling wordt gebruikt en zoals hij door het Hof van Justitie werd geïnterpreteerd in het voormelde arrest *Jawo t. Bundesrepublik Deutschland*.

B.26.8. Wat betreft de verordening (EU) 2024/1351, die de verordening (EU) 604/2013 intrekt vanaf 1 juli 2026, behalve dat zij nog niet van toepassing was op het ogenblik dat de bestreden wet werd aangenomen – in tegenstelling tot wat de Ministerraad beweert –, valt het begrip « onderduiken » zoals het daarin wordt gedefinieerd, niet samen met de verplichting om actief mee te werken aan de overdracht. Zo beoogt het in B.26.3 geciteerde artikel 2, 17), van die verordening alleen de gevallen waarin de betrokken persoon « niet beschikbaar blijft » voor de bevoegde autoriteiten, en voorziet artikel 46, lid 2, van die verordening in een verlenging van de termijn voor de overdracht van de vreemdeling wanneer hij is ondergedoken, « zich fysiek tegen de overdracht verzet of er opzettelijk voor zorgt dat hij of zij niet in staat is te worden overgedragen ».

B.26.9. Artikel 51/5, § 6, derde lid, 3° en 4°, en artikel 74/25, § 2, van de wet van 15 december 1980, zoals zij werden ingevoegd bij de wet van 12 mei 2024, schenden artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 29, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013, of met de artikelen 2, 17), en 46, lid 2, van de verordening (EU) 2024/1351, in zoverre zij het vermoeden van onderduiken bedoeld in artikel 51/5, § 6, van dezelfde wet toepasselijk maken op vreemdelingen die zich niet hebben aangeboden op de gesprekken die zijn gepland voor het aanklappende begeleidingstraject

bedoeld in artikel 74/25 van dezelfde wet, op vreemdelingen die niet meewerken aan het verplichte medisch onderzoek bedoeld in artikel 74/23 van dezelfde wet met het oog op hun overdracht, en op vreemdelingen die niet meewerken aan het aanklappende begeleidingstraject bedoeld in artikel 74/25 van dezelfde wet.

B.26.10. Het eerste middel in de zaak nr. 8412 is in die mate gegrond.

Artikel 51/5, § 6, derde lid, 3° en 4°, van de wet van 15 december 1980, zoals ingevoegd bij artikel 12 van de wet van 12 mei 2024, en artikel 74/25, § 2, van de wet van 15 december 1980, zoals ingevoegd bij artikel 29 van de wet van 12 mei 2024, in zoverre het bepaalt dat, indien de vreemdeling niet meewerkt aan het aanklappende begeleidingstraject in het kader van een overdrachtsprocedure, hij wordt geacht te zijn ondergedoken, overeenkomstig artikel 51/5, § 6, van de wet van 15 december 1980, dienen te worden vernietigd.

Ten aanzien van de verplichting om mee te werken aan de uitvoering van een overdrachts-, terugnrijvings-, terugkeer- of verwijderingsprocedure (tweede middel in de zaak nr. 8412)

B.27. Het tweede middel in de zaak nr. 8412 is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 27 van de verordening (EU) 604/2013 en met artikel 47 van het Handvest, door de artikelen 74/22, 74/24 en 74/25, van de wet van 15 december 1980, zoals zij werden ingevoegd bij de artikelen 25, 28 en 29 van de wet van 12 mei 2024, in zoverre zij vreemdelingen ertoe aanzetten of verplichten om mee te werken aan hun terugkeer, verwijdering of overdracht, ongeacht of die al dan niet moet worden opgeschort op grond van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte.

B.28. Artikel 27 van de verordening (EU) 604/2013 bepaalt :

« 1. De verzoeker of een andere persoon als bedoeld in artikel 18, lid 1, onder *c)* of *d)*, heeft het recht tegen het overdrachtsbesluit bij een rechterlijke instantie een daadwerkelijk rechtsmiddel in te stellen, in de vorm van een beroep of een bezwaar ten aanzien van de feiten en het recht.

2. De lidstaten stellen een redelijke termijn vast waarbinnen de betrokkene zijn recht op het instellen van een daadwerkelijk rechtsmiddel overeenkomstig lid 1, kan uitoefenen.

3. Voor een beroep of een bezwaar tegen het overdrachtsbesluit bepalen de lidstaten in hun nationale recht dat :

a) het beroep of het bezwaar de betrokkene het recht verleent om in afwachting van de uitkomst van het beroep of het bezwaar in de betrokken lidstaat te blijven, of

b) de overdracht automatisch wordt opgeschort en dat dergelijke opschorting verstrijkt na een bepaalde redelijke termijn, binnen welke een rechterlijke instantie na nauwkeurige en zorgvuldige bestudering van het verzoek een beslissing heeft genomen of een beroep of bezwaar al dan niet opschortende werking heeft, of

c) de betrokkene de gelegenheid heeft om binnen een redelijke termijn een rechterlijke instantie te verzoeken de uitvoering van het overdrachtsbesluit op te schorten in afwachting van de uitkomst van het beroep of het bezwaar. De lidstaten zorgen ervoor dat er een daadwerkelijk rechtsmiddel beschikbaar is door de overdracht op te schorten totdat de beslissing over het eerste opschortingsverzoek wordt gegeven. Beslissingen over het al dan niet opschorten van de uitvoering van het overdrachtsbesluit worden gegeven binnen een redelijke termijn die evenwel een nauwkeurige en zorgvuldige bestudering van het opschortingsverzoek mogelijk maakt. Een beslissing om de uitvoering van het overdrachtsbesluit niet op te schorten wordt gemotiveerd.

4. De lidstaten kunnen bepalen dat de bevoegde autoriteiten ambtshalve kunnen besluiten de uitvoering van het overdrachtsbesluit op te schorten in afwachting van de uitkomst van het beroep of het bezwaar.

[...] ».

B.29.1. Artikel 74/22 van de wet van 15 december 1980 legt in, de vreemdelingen die het voorwerp uitmaken van een overdrachts-, teruggedrijvings-, terugkeer- of verwijderingsprocedure, de verplichting op om mee te werken met de bevoegde autoriteiten aan de daadwerkelijke uitvoering van die procedure.

B.29.2. De artikelen 74/24 en 74/25 van de wet van 15 december 1980 voeren respectievelijk « aanklampende begeleidingstrajecten » in voor vreemdelingen die het voorwerp uitmaken van een bevel om het grondgebied te verlaten en voor vreemdelingen die het voorwerp uitmaken van een overdrachtsmaatregel met toepassing van het Europese recht, indien zowel de eerstgenoemden als de laatstgenoemden niet het voorwerp uitmaken van een vasthoudingsmaatregel of een minder dwingende vasthoudingsmaatregel. Volgens artikel 74/22 van dezelfde wet zijn de betrokken vreemdelingen verplicht om mee te werken aan die aanklampende begeleidingstrajecten.

B.30.1. De bestreden bepalingen betreffen noch de beroepen die een vreemdeling die het voorwerp uitmaakt van een overdrachts-, terugnrijvings-, terugkeer- of verwijderingsprocedure kan instellen tegen de beslissing tot verwijdering of overdracht die op hen betrekking heeft, noch het al dan niet schorsende karakter van die beroepen in afwachting van een uitspraak erover. Zoals de verzoekende partijen erkennen, wijzigen de bestreden bepalingen immers niet de inhoud van de bepalingen tot regeling van de rechtsmiddelen in de wet van 15 december 1980. In het bijzonder verhindert de in die bepalingen bedoelde medewerkingsplicht de betrokken vreemdelingen niet om een schorsingsberoep in te stellen tegen de beslissing tot verwijdering of overdracht die op hen betrekking heeft, dat is gegrond op artikel 39/82 van de wet van 15 december 1980, en heeft zij geen invloed op het al dan niet schorsende karakter van dat beroep in afwachting van een uitspraak erover.

B.30.2. De verzoekende partijen doen evenwel gelden dat de bestreden bepalingen tot gevolg hebben dat vreemdelingen worden verplicht of ertoe aangezet de overdrachts-, terugnrijvings-, terugkeer- of verwijderingsbeslissing uit te voeren, ondanks het feit dat zij daartegen een schorsend beroep hebben ingesteld.

B.31. Volgens artikel 74/22, § 1, tweede lid, 4°, van de wet van 15 december 1980 houdt de medewerkingsplicht onder meer in dat de vreemdeling « in persoon [verschijnt] op de afspraken met de autoriteiten bevoegd voor de uitvoering van de maatregel ».

De medewerkingsplicht geldt dus niet alleen voor de voorbereidende fasen van de uitvoering van de overdrachts-, terugnrijvings-, terugkeer- of verwijderingsmaatregel, maar ook voor het daadwerkelijk verlaten van het grondgebied.

De parlementaire voorbereiding bevestigt die interpretatie van de voormelde bepaling, aangezien zij vermeldt dat « het [...] de vreemdeling [is] die in de eerste plaats de verplichting heeft om de maatregel uit te voeren en aan zijn verplichting tot vertrek te voldoen », en dat « de medewerkingsplicht geldt gedurende alle fasen van de terugnrijvings-, overdrachts-, terugkeer- of verwijderingsprocedure » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, p. 8).

B.32.1. Artikel 74/22 van de wet van 15 december 1980 dient evenwel in die zin te worden geïnterpreteerd dat de verplichting voor de vreemdeling om mee te werken aan de daadwerkelijke uitvoering van de ten aanzien van hem ingestelde overdrachts-, terugnrijvings-

, terugkeer- of verwijderingsprocedure – met inbegrip van de verplichting om mee te werken aan het aanklappend begeleidingstraject bedoeld in de artikelen 74/24 en 74/25 van dezelfde wet –, niet geldt voor een vreemdeling die, overeenkomstig de bepalingen van de wet en van de uitvoeringsbesluiten ervan, voorlopig op het grondgebied mag blijven.

B.32.2. Zo wordt in de parlementaire voorbereiding de medewerkingsplicht uitsluitend voorgesteld als zijnde van toepassing op vreemdelingen die niet op het grondgebied mogen verblijven :

« Er wordt een medewerkingsplicht ingeschreven die geldt ten aanzien van de vreemdelingen die niet of niet langer toegelaten of gemachtigd zijn op het grondgebied. [...]

[...]

De verplichting tot medewerking geldt voor alle vreemdelingen die aan een vertrekverplichting zijn onderworpen. Het betreft met name vreemdelingen die illegaal op het grondgebied verblijven, vreemdelingen die aan de grens worden vastgehouden met het oog op hun terughrijving, vreemdelingen die moeten worden overgedragen aan de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van hun verzoek om internationale bescherming. Deze vreemdelingen dienen het grondgebied te verlaten. [...]

[...]

De medewerkingsplicht geldt bijgevolg voor elke vreemdeling die het grondgebied dient te verlaten » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, pp. 7 en 8).

B.32.3. Die interpretatie wordt ook bevestigd door artikel 1/3 van de wet van 15 december 1980, gelezen in het licht van de parlementaire voorbereiding. Dat artikel bepaalt :

« De indiening van een verblijfsaanvraag of van een verzoek om internationale of tijdelijke bescherming door een vreemdeling die reeds het voorwerp is van een maatregel tot verwijdering of terughrijving, tast het bestaan van deze maatregel niet aan.

Indien de betrokkene overeenkomstig de bepalingen van deze wet en haar uitvoeringsbesluiten voorlopig op het grondgebied mag blijven, in afwachting van een beslissing inzake deze verblijfsaanvraag of dit verzoek om internationale of tijdelijke bescherming, wordt de uitvoerbaarheid van de maatregel tot verwijdering of terughrijving opgeschort ».

De parlementaire voorbereiding, waarin er een verband wordt gelegd tussen de opschorting van de uitvoerbaarheid van de verwijderings- of terughrijvingsmaatregel en de medewerkingsplicht, vermeldt :

« De medewerkingsplicht blijft bovendien gelden indien een nieuwe verblijfsaanvraag wordt ingediend. Overeenkomstig artikel 1/3 van de Vreemdelingenwet tast de indiening van een verblijfsaanvraag of een verzoek om internationale bescherming het bestaan van de maatregel tot verwijdering of teruggedrijving niet aan. De uitvoerbaarheid van de maatregel wordt wel opgeschort indien de betrokkene overeenkomstig de bepalingen van de wet en haar uitvoeringsbesluiten voorlopig op het grondgebied mag blijven, in afwachting van een beslissing inzake deze verblijfsaanvraag of dit verzoek om internationale bescherming » (*ibid*, p. 9).

Het zou discriminerend zijn dat de vreemdelingen bedoeld in het voormelde artikel 1/3, tweede lid, worden vrijgesteld van de medewerkingsplicht, en de in het middel beoogde vreemdelingen niet.

B.32.4. De tegenovergestelde interpretatie kan bovendien niet worden aangenomen, aangezien zij artikel 39/82 van de wet van 15 december 1980, dat betrekking heeft op het schorsingsberoep, elk nuttig effect zou ontnemen.

B.32.5. Tot slot zou het verplichten van vreemdelingen om mee te werken aan hun daadwerkelijke verwijdering van het grondgebied hoewel zij tegen de beslissing tot hun overdracht of hun verwijdering een schorsend beroep hebben ingesteld, strijdig zijn, zoals de verzoekende partijen doen gelden, met artikel 27 van de verordening (EU) 604/2013 wat betreft de vreemdelingen ten aanzien van wie met toepassing van die verordening een overdrachtsprocedure werd ingesteld, en zou het in bepaalde gevallen strijdig kunnen zijn met artikel 47 van het Handvest, zoals het werd geïnterpreteerd door het Hof van Justitie in het arrest *OCMW van Seraing* (HvJ, 30 september 2020, C-402/19, ECLI:EU:C:2020:759, punt 35), wat betreft de vreemdelingen die ten aanzien van wie van een terugkeerprocedure werd ingesteld die onder het toepassingsgebied van de richtlijn 2008/115/EG valt.

Zoals het Hof van Justitie immers oordeelde in dat arrest, « [moet,] om aan de betrokken derdelander de verzekering te geven dat er wordt voldaan aan de vereisten van het beginsel van non-refoulement en artikel 47 van het Handvest », « het beroep tegen een terugkeerbesluit van rechtswege schorsende werking [...] hebben [...], wanneer de uitvoering van dat besluit voor die onderdaan met name een ernstig risico inhoudt dat hij wordt onderworpen aan behandelingen die in strijd zijn met artikel 19, lid 2, van het Handvest ».

B.32.6. De bestreden bepalingen mogen dus niet worden geïnterpreteerd in die zin dat zij vreemdelingen ten aanzien van wie een overdrachts-, terugdrijvings-, terugkeer- of verwijderingsprocedure werd ingesteld, dwingen om mee te werken aan hun overdracht of verwijdering terwijl tegen de beslissing tot verwijdering of overdracht die op hen betrekking heeft, schorsend beroep is ingesteld.

In zoverre in het middel het tegendeel wordt aangevoerd, berust het op een verkeerd uitgangspunt.

B.32.7. De bestreden bepalingen mogen evenmin worden geïnterpreteerd in die zin dat zij ertoe strekken de in het middel beoogde vreemdelingen ertoe aan te zetten – zonder dwang – de beslissing tot verwijdering of overdracht die op hen betrekking heeft, vrijwillig uit te voeren. Niets in de tekst van die bepalingen noch in de parlementaire voorbereiding wijst erop, dat dit het doel van die bepalingen zou zijn.

In dat opzicht zou het middel, in zoverre het zou neerkomen op de bewering dat het de bevoegde autoriteiten zijn die de bestreden bepalingen zodanig toepassen dat zij vreemdelingen ertoe aanzetten de beslissing tot verwijdering of overdracht die op hen betrekking heeft uit te voeren terwijl tegen die beslissing het een schorsend beroep is ingesteld, niet ontvankelijk zijn, omdat het niet onder de bevoegdheid van het Hof zou vallen.

B.33. Onder voorbehoud van de in B.32.1 en B.32.7 vermelde interpretatie, is het middel niet gegrond.

Ten aanzien van de minder dwingende maatregelen voor vasthouding (vierde middel in de zaak nr. 8412)

B.34. Het vierde middel in de zaak nr. 8412 is afgeleid uit de schending van artikel 12 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 5, lid 1, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met artikel 6 van het Handvest, met het evenredigheidsbeginsel als algemeen beginsel van het Unierecht, met artikel 15, lid 1, van de richtlijn 2008/115/EG, met artikel 8, leden 2 en 4, van de richtlijn 2013/33/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 « tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om

internationale bescherming (herschikking) » (hierna : de richtlijn 2013/33/EU) en met artikel 28, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013, in zoverre artikel 74/28 van de wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij artikel 33 van de wet van 12 mei 2024, in te restrictieve minder dwingende maatregelen voor vasthouding voorziet en zo van de bewaring de regel en niet de uitzondering maakt.

B.35.1. Artikel 15, lid 1, van de richtlijn 2008/115/EG bepaalt :

« Tenzij in een bepaald geval andere afdoende maar minder dwingende maatregelen doeltreffend kunnen worden toegepast, kunnen de lidstaten de onderdaan van een derde land jegens wie een terugkeerprocedure loopt alleen in bewaring houden om zijn terugkeer voor te bereiden en/of om de verwijderingsprocedure uit te voeren, met name indien :

- a) er risico op onderduiken bestaat, of
- b) de betrokken onderdaan van een derde land de voorbereiding van de terugkeer of de verwijderingsprocedure ontwijkt of belemmert.

De bewaring is zo kort mogelijk en duurt niet langer dan de voortvarend uitgevoerde voorbereiding van de verwijdering ».

B.35.2. Artikel 8 van de richtlijn 2013/33/EU bepaalt :

« [...] »

2. In de gevallen waarin zulks nodig blijkt en op grond van een individuele beoordeling van elk geval, mogen de lidstaten een verzoeker in bewaring houden wanneer andere, minder dwingende maatregelen niet effectief kunnen worden toegepast.

[...] »

4. De lidstaten zorgen ervoor dat in het nationale recht regels worden vastgesteld over alternatieven voor bewaring, zoals het zich regelmatig melden bij de overheid, het stellen van een borgsom of een verplichting om op een bepaalde plaats te blijven ».

B.35.3. Artikel 28, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013 bepaalt :

« Wanneer er een significant risico op onderduiken van een persoon bestaat, mogen de lidstaten de betrokken persoon in bewaring houden om overdrachtsprocedures overeenkomstig deze verordening veilig te stellen, op basis van een individuele beoordeling en, enkel voor zover bewaring evenredig is, en wanneer andere, minder dwingende alternatieve maatregelen niet effectief kunnen worden toegepast ».

B.36. Zoals de verzoekende partijen doen gelden, stellen artikel 15, lid 1, van de richtlijn 2008/115/EG, artikel 8, leden 2 en 4, van de richtlijn 2013/33/EU en artikel 28, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013 de mogelijkheid voor de lidstaten om een vreemdeling in bewaring te houden voor de doeleinden waarin die instrumenten voorzien, afhankelijk van de voorwaarde dat de toepassing van minder dwingende maatregelen niet volstaat.

In dat verband gaf de Commissie, in haar aanbeveling (EU) 2017/2338, aan met betrekking tot de richtlijn 2008/115/EG :

« Artikel 15, lid 1, moet aldus worden uitgelegd dat elke lidstaat in zijn nationale wetgeving moet voorzien in alternatieven voor bewaring; dit is ook in overeenstemming met overweging 16 van de richtlijn (‘ [...] indien minder dwingende middelen niet afdoende zouden zijn ’). In het arrest in zaak C-61/11, El Dridi (punt 39) heeft het Europees Hof van Justitie bevestigd dat ‘ [...] uit punt 16 van de considerans van die richtlijn, alsmede uit de tekst van artikel 15, lid 1, ervan, voort[vloeit] dat de lidstaten de verwijdering dienen uit te voeren met de minst dwingende maatregelen. Enkel in het geval waarin de tenuitvoerlegging van het terugkeerbesluit — door middel van verwijdering — in gevaar dreigt te komen door het gedrag van de betrokkene, hetgeen per geval moet worden beoordeeld, kunnen de lidstaten laatstgenoemde zijn vrijheid ontnemen door hem in bewaring te stellen ’. Dit betekent echter niet dat het een voorwaarde voor bewaring is dat een onderdaan van een derde land reeds aan een minder dwingende maatregel werd onderworpen.

In artikel 15, lid 1, van de terugkeerrichtlijn wordt voorgeschreven dat minder dwingende maatregelen ‘ afdoende ’ moeten zijn en dat het mogelijk moet zijn deze ‘ doeltreffend ’ op de betrokken onderdaan van een derde land toe te passen. Dit houdt in dat de lidstaten, teneinde te voldoen aan de verplichting om in doeltreffende alternatieven voor bewaring te voorzien, in hun nationale wetgeving alternatieven voor bewaring moeten opnemen waarmee dezelfde doelstellingen kunnen worden bereikt als met bewaring (d.w.z. onderduiken voorkomen, vermijden dat de onderdaan van een derde land zijn terugkeer voorkomt of belemmert), waarbij middelen moeten worden gebruikt die minder inbreuk maken op het recht op vrijheid van het individu. De nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor het nemen van besluiten in verband met bewaring en alternatieven voor bewaring moeten in elk individueel geval beoordelen of dergelijke minder dwingende maatregelen afdoende en doeltreffend zouden zijn.

Voorbeelden van alternatieven voor bewaring zijn verblijfsbeperkingen, open huizen voor gezinnen, ondersteuning door een maatschappelijk werker, regelmatige meldplicht, inlevering van identiteits-/reisdocumenten, borgtocht en elektronisch toezicht » (*Publicatieblad van de Europese Unie*, 19 december 2017, L 339/140).

B.37. Het bestreden artikel 74/28 van de wet van 15 december 1980 betreft niet de gevallen waarin een vasthoudingsmaatregel kan worden opgelegd. Die gevallen zijn vastgelegd in andere bepalingen van die wet. Die andere bepalingen voorzien in een regel van subsidiariteit

van de vasthoudingsmaatregelen ten opzichte van andere minder dwingende maatregelen. Evenzo herhaalt de bestreden bepaling, in paragraaf 3, dat « een vasthoudingsmaatregel [...] alleen [kan] worden genomen wanneer wordt geoordeeld dat geen andere afdoende maar minder dwingende maatregel doeltreffend kan worden toegepast ».

Zoals overigens in de parlementaire voorbereiding wordt aangegeven, regelt de bestreden bepaling evenmin de juridische grondslag op basis waarvan minder dwingende maatregelen voor vasthouding kunnen worden opgelegd :

« De situaties waarin [...] een minder dwingende maatregel voor vasthouding [kan] worden opgelegd, worden reeds bepaald in de Vreemdelingenwet. [...]

[...]

Minder dwingende maatregelen voor vasthouding kunnen worden opgelegd in de gevallen waarin een vreemdeling moet worden verwijderd naar zijn land van herkomst of moet worden overgedragen naar de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming of tijdens de procedure tot vaststelling van de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming of tijdens de behandeling van zijn verzoek om internationale bescherming in België (artikelen 7, 8bis, 27, 44septies, 51/5, 51/5/1, 74/6, 74/9 Vreemdelingenwet).

Het [ontworpen artikel dat aanleiding heeft gegeven tot het bestreden artikel] beoogt dan ook enkel de opsomming van de [...] minder dwingende maatregelen voor vasthouding die kunnen worden opgelegd » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, pp. 24 en 25).

B.38.1. De verzoekende partijen doen, door middel van hun eerste grief, gelden dat de bestreden bepaling strijdig is met het evenredigheidsbeginsel en met de Europese regel van subsidiariteit van de bewaring, omdat zij te restrictieve toepassingsvoorwaarden vastlegt voor de minder dwingende maatregelen voor vasthouding. Zij bekritisieren in het bijzonder de vereiste van doeltreffendheid van die maatregelen en de formulering van die vereiste in paragraaf 3, eerste lid, van de bestreden bepaling, die van die maatregelen de uitzondering en niet de regel zouden maken.

B.38.2. De bestreden bepaling schrijft in paragraaf 3, eerste lid, voor dat de minder dwingende maatregelen voor vasthouding « slechts [kunnen] worden opgelegd indien de minister of zijn gemachtigde, op grond van een individuele beoordeling van het geheel van omstandigheden, van oordeel is dat een dergelijke maatregel nog doeltreffend is » om de doelstelling te verwezenlijken.

B.38.3. Zowel het evenredigheidsbeginsel als de subsidiariteitsregel inzake bewaring waarin de in het middel beoogde bepalingen van afgeleid Europees recht voorzien, impliceren dat de minder ingrijpende maatregelen die bij voorrang moeten worden aangewend, doeltreffend moeten zijn in het licht van het beoogde doel. Artikel 15, lid 1, van de richtlijn 2008/115/EG, artikel 8, lid 2, van de richtlijn 2013/33/EU en artikel 28, lid 2 van de verordening (EU) 604/2013 stellen overigens alledrie dat inbewaringhouding mogelijk is wanneer andere minder dwingende maatregelen niet doeltreffend zijn.

De formulering van die vereiste in paragraaf 3, eerste lid, beperkt de voorwaarden voor de toepassing van minder dwingende vasthoudingsmaatregelen niet méér dan het subsidiariteitsbeginsel voorschrijft.

In zoverre de bestreden bepaling de toepassing van minder dwingende vasthoudingsmaatregelen afhankelijk stelt van de doeltreffendheid ervan, schendt derhalve niet de in het middel beoogde bepalingen.

B.38.4. Het vierde middel in de zaak nr. 8412 is, wat de eerste grief betreft, niet gegrond.

B.39.1. Met hun tweede grief bekritiseren de verzoekende partijen het bijzonder ruime karakter van de vermoedens van ondoeltreffendheid die bij de bestreden bepaling worden ingevoerd.

B.39.2. De bestreden bepaling stelt dat de doeltreffendheid van de maatregel wordt beoordeeld, enerzijds, « op basis van de feitelijke omstandigheden, waaronder het gebrek aan medewerking van de vreemdeling » en, anderzijds, op basis van een vermoeden van ondoeltreffendheid, « onder meer in de volgende gevallen : 1° indien de vreemdeling een eerder opgelegde preventieve maatregel of minder dwingende maatregel voor vasthouding niet heeft gerespecteerd; 2° indien de vreemdeling niet heeft voldaan aan zijn medewerkingsplicht zoals voorzien in de artikelen 74/22 en 74/23, of geen medewerking heeft verleend aan het aanklappende begeleidingstraject in het kader van een terugkeer- of overdrachtsprocedure, zoals voorzien in de artikelen 74/24 en 74/25; 3° indien de vreemdeling een bedreiging vormt voor de openbare orde of de nationale veiligheid; 4° indien de vreemdeling illegaal op het

grondgebied verblijft en zich nooit bij de bevoegde overheden heeft aangeboden of de nodige handelingen heeft gesteld om zijn verblijfssituatie in orde te brengen ».

B.39.3. Bij zijn arrest *Landkreis Gifhorn* (HvJ, 10 maart 2022, C-519/20, ECLI:EU:C:2022:178), heeft het Hof van Justitie geoordeeld :

« uit artikel 15, lid 1, van richtlijn 2008/115 [blijkt uitdrukkelijk] dat de bewaring van een derdelander die illegaal op het grondgebied van een lidstaat verblijft, bij gebreke van andere afdoende maar minder dwingende maatregelen die doeltreffend kunnen worden toegepast, slechts gerechtvaardigd kan zijn om diens terugkeer voor te bereiden en/of om de verwijderingsprocedure uit te voeren, met name indien er risico op onderduiken bestaat of indien deze derdelander de voorbereiding van de terugkeer of de verwijderingsprocedure ontwijkt of belemmert. Dus enkel in het geval waarin de tenuitvoerlegging van het terugkeerbesluit – door middel van verwijdering – in gevaar dreigt te komen door het gedrag van de betrokkene, hetgeen per geval moet worden beoordeeld, kunnen de lidstaten laatstgenoemde zijn vrijheid ontnemen door hem in bewaring te stellen » (punt 37).

Evenzo heeft het Hof van Justitie, bij zijn arrest *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* (HvJ, grote kamer, 14 mei 2020, C-924/19 PPU en C-925/19 PPU, ECLI:EU:C:2020:367), geoordeeld :

« in artikel 8, lid 2, van [de richtlijn 2013/33/EU] [is] bepaald dat bewaring alleen is toegestaan in de gevallen waarin zulks nodig blijkt op grond van een individuele beoordeling van elk geval en wanneer andere, minder dwingende maatregelen niet effectief kunnen worden toegepast. Hieruit volgt dat de nationale autoriteiten een persoon die om internationale bescherming verzoekt alleen in bewaring kunnen houden nadat per geval is nagegaan of een dergelijke bewaring evenredig is aan de ermee nagestreefde doelen » (punt 258).

B.39.4. De toepassing van een vermoeden van ondoeltreffendheid van de minder dwingende maatregelen van vasthouding bedoeld in artikel 74/28, § 3, derde lid, van de wet van 15 december 1980 stelt de bevoegde autoriteit niet vrij van een specifieke beoordeling van elke situatie en van een individuele beoordeling van het geheel van omstandigheden, zoals bepaald bij het eerste en tweede lid van dezelfde bepaling, hetgeen moet blijken uit de gemotiveerde beslissing tot vasthouding. De loutere vaststelling van een van de in artikel 74/28, § 3, derde lid, 1° tot 4°, van de voormelde wet bedoelde hypotheses volstaat dus niet ter verantwoording van de keuze om een minder dwingende maatregel voor vasthouding uit te sluiten.

B.39.5. Onder voorbehoud van de interpretatie vermeld in B.39.4, is het vierde middel in de zaak nr. 8412, wat de tweede grief betreft, niet gegrond en dient hierover geen prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie te worden gesteld.

B.40.1. Met hun derde grief klagen de verzoekende partijen aan dat de bestreden bepaling in slechts twee minder dwingende maatregelen voor vasthouding voorziet.

B.40.2. Geen enkele van de in het middel beoogde bepalingen van afgeleid Europees recht verplicht de lidstaten om de drie alternatieve maatregelen voor bewaring die zijn vermeld in artikel 8, lid 4 van de richtlijn 2013/33/EU in hun interne recht op te nemen, noch voorziet in een minimumaantal soorten alternatieve maatregelen voor bewaring. Artikel 15, lid 1, van de richtlijn 2008/115/EG en artikel 28, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013 preciseren immers niet in welke minder dwingende maatregelen de lidstaten moeten voorzien. De lijst van drie maatregelen waarin het voormelde artikel 8, lid 4, van de richtlijn 2013/33/EU voorziet, is dan weer duidelijk geformuleerd als een niet-limitatieve lijst, zoals wordt aangegeven met de woorden « zoals » en « of ». Dat geldt zowel voor de Nederlandse versie en de Franse versie (« telles que », « ou ») van de richtlijn, als voor de Engelse versie ervan (« such as », « or »).

De lidstaten beschikken dus over een beoordelingsvrijheid wat betreft het aantal en de aard van de minder dwingende maatregelen waarvan zij het nuttig achten om ze in hun interne recht op te nemen.

B.40.3. In dat verband wordt de beslissing van de wetgever om de tweede maatregel bedoeld in het voormelde artikel 8, lid 4, van de richtlijn 2013/33/EU niet over te nemen, redelijk verantwoord in de parlementaire voorbereiding :

« Artikel 110^{quaterdecies} van het vreemdelingenbesluit voorziet naast de meldingsplicht en het overhandigen van identiteitsdocumenten nog een derde maatregel als alternatief voor detentie, met name het storten van een gepaste financiële waarborg. Uit de praktijk blijkt echter dat de vreemdelingen aan wie deze waarborg kan worden opgelegd, doorgaans niet over voldoende middelen beschikken. Bovendien botst deze mogelijkheid op verschillende praktische problemen, zoals de mogelijkheden tot het vrijgeven van de waarborg eenmaal de vreemdeling zich in het derde land van herkomst bevindt. Dit werd ook vastgesteld in het eindverslag van de Commissie Bossuyt (Eindverslag van de Commissie belast met de evaluatie van het beleid inzake de vrijwillige terugkeer en de gedwongen verwijdering van vreemdeling, p. 57). Deze maatregel wordt daarom niet hernomen in dit wetsontwerp » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, p. 26).

B.40.4. Wat betreft de inbewaringgeving van de identiteits- en reisdocumenten, heeft de afdeling wetgeving van de Raad van State opgemerkt, in haar advies nr. 73.307/4 van 8 juni 2023 over het voorontwerp van wet dat heeft geleid tot de bestreden wet :

« In het ontworpen artikel 74/28 wordt het in bewaring geven van de identiteits- of reisdocumenten niet vermeld als een alternatief voor detentie, terwijl die maatregel in het ontworpen artikel 74/27 [...] wel vermeld wordt als een van de preventieve maatregelen die de minister of zijn gemachtigde aan de vreemdeling kan opleggen tijdens de termijn van vrijwillig vertrek of van tijdelijk uitgestelde verwijdering teneinde elk risico op onderduiken te vermijden.

De steller van het voorontwerp moet de gegronde reden kunnen opgeven waarom die maatregel niet in het ontworpen artikel 74/28 vermeld wordt » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, p. 104).

In antwoord hierop vermeldt de parlementaire voorbereiding :

« Dit is een bewuste keuze, aangezien de overhandiging of inbewaringgeving van reis- of identiteitsdocumenten slechts een lichte maatregel is die niet dienstig lijkt als zinvolle minder dwingende maatregel voor vasthouding, dit wil zeggen voor vreemdelingen waarvoor het risico op onderduiken dermate hoog is dat in principe een vasthouding gerechtvaardigd is » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, p. 66).

« [...] de inhouding van de reisdocumenten kan [...] worden aangewend indien de voorbereiding van de vrijwillige terugkeer reeds zeer vergevorderd is, zo bijvoorbeeld wanneer de reis geboekt is en de coach inschat dat het inhouden van de documenten zal bijdragen tot de kans dat de vreemdeling effectief opdaagt op het ogenblik dat hij zijn reis dient aan te vatten. Het inhouden van de documenten in de fase van verwijdering zal in de meeste gevallen de vreemdeling niet verhinderen onder te duiken.

Bijgevolg zullen louter de verplichting om zich regelmatig te melden of de verplichting tot het in bewaring geven van identiteits- of reisdocumenten in veel situaties op zich niet volstaan om te voorkomen dat de vreemdeling onderduikt op het ogenblik dat de effectieve terugkeer dient plaats te vinden [...] » (*Parl. St.*, Kamer, 2022-2023, DOC 55-3599/001, p. 26).

B.40.5. Het is redelijk verantwoord ervan uit te gaan dat, bij een hoog risico op onderduiken, het in bewaring geven van reis- of identiteitsdocumenten geen afdoende maatregel vormt.

Niettemin zijn de gevallen waarin, krachtens de bepalingen van de wet van 15 december 1980, een maatregel van vasthouding kan worden toegepast indien andere minder dwingende maatregelen ontoereikend zijn, niet beperkt tot de gevallen waarin een risico op

onderduiken kan worden vastgesteld. Die bepalingen zijn de artikelen 7, 8*bis*, 27, 44*septies*, 51/5, 51/5/1, 74/6 en 74/9 van de voormelde wet. Alleen de artikelen 51/5 en 51/5/1 daarvan vereisen, voor de toepassing van een maatregel van vasthouding, een risico op onderduiken. De andere bepalingen schrijven niet voor dat een risico op onderduiken vereist is, of voorzien in meerdere alternatieve voorwaarden waaronder een risico op onderduiken. Geen enkele van die bepalingen vereist, *a fortiori*, dat er een « hoog » risico op onderduiken bestaat.

Bovendien is, zoals de afdeling wetgeving van de Raad van State in haar voormelde advies heeft opgemerkt, het in bewaring geven van identiteits- of reisdocumenten in artikel 74/27 van de wet van 15 december 1980 vastgelegd als preventieve maatregel tijdens de termijn van vrijwillig vertrek of van tijdelijk uitgestelde verwijdering, teneinde elk risico op onderduiken te vermijden.

De inbewaringgeving van de voormelde documenten opnemen onder de minder dwingende maatregelen voor vasthouding bedoeld in het voormelde artikel 74/28, zou ten slotte niet impliceren dat in elke situatie gebruik ervan wordt gemaakt. Artikel 74/28 voorziet enkel in de maatregelen die beschikbaar zijn en die moeten worden overwogen alvorens tot vasthouding over te gaan. Hoewel het lichtere karakter van die maatregel kan verantwoorden dat in bepaalde gevallen die onder de artikelen 7, 8*bis*, 27, 44*septies*, 51/5, 51/5/1, 74/6 en 74/9 van de wet van 15 december 1980 vallen, geen gebruik ervan wordt gemaakt, verantwoordt dit niet dat de mogelijkheid om gebruik ervan te maken, volledig wordt weggelaten.

B.40.6. Doordat artikel 74/28 van de bestreden wet slechts in twee minder dwingende maatregelen voor vasthouding voorziet en doordat het, in het bijzonder, onder die maatregelen niet voorziet in de mogelijkheid om de inbewaringgeving op te leggen van de identiteits- of reisdocumenten bij de bevoegde overheid, terwijl die maatregel is bedoeld als preventieve maatregel tijdens de termijn van vrijwillig vertrek of van tijdelijk uitgestelde verwijdering teneinde elk risico op onderduiken te vermijden, schendt het de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de vereiste van subsidiariteit van de maatregelen voor vasthouding die is vervat in de artikelen 8, lid 2, van de richtlijn 2013/33/EU, 15, lid 1, van de richtlijn 2008/115/EG en 28, lid 2, van de verordening (EU) 604/2013.

B.40.7. Het vierde middel in de zaak nr. 8412 is, wat de derde grief betreft, gegrond.

Artikel 74/28 van de wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij artikel 33 van de wet van 12 mei 2024, dient te worden vernietigd in zoverre het in slechts twee soorten van minder dwingende maatregelen voor vasthouding voorziet en in zoverre het, in het bijzonder, onder die soorten maatregelen, niet voorziet in de mogelijkheid om de betrokken vreemdeling te verplichten zijn identiteits- of reisdocumenten bij de bevoegde autoriteit in bewaring te geven.

Om die redenen,

het Hof,

- alvorens ten gronde uitspraak te doen over de twee middelen in de zaak nr. 8411 en over het derde middel in de zaak nr. 8412, stelt aan het Hof van Justitie van de Europese Unie de volgende prejudiciële vragen :

1. Dient artikel 8 van de richtlijn 2008/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 « over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven », al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 1, 3, 4, 7 en 35 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, in die zin te worden geïnterpreteerd dat het zich verzet tegen nationale maatregelen zoals die welke is bepaald in artikel 74/23 van de wet van 15 december 1980 « betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen », ingevoegd bij de wet van 12 mei 2024 « tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen inzake het aanklappend terugkeerbeleid », dat voorziet in de mogelijkheid om een vreemdeling, zo nodig met gebruik van dwang, te onderwerpen aan een verplicht medisch onderzoek met het oog op de uitvoering van een terugkeermaatregel, voor zover dat onderzoek wordt opgelegd als een voorwaarde tot binnenkomst of doorreis door het land van bestemming of doorreis, of als een reisvoorschrift door de vervoerder die instaat voor het vervoer van de vreemdeling, in het kader van een door de Wereldgezondheidsorganisatie uitgeroepen noodsituatie van internationaal belang op het gebied van de volksgezondheid ?

2. Dienen de artikelen 1, 3, 4, 7 en 35 van het Handvest in die zin te worden geïnterpreteerd dat zij zich verzetten tegen nationale maatregelen zoals die welke is bepaald in artikel 74/23 van de voormelde wet van 15 december 1980, ingevoegd bij de voormelde wet van 12 mei 2024, dat voorziet in de mogelijkheid om een vreemdeling, zo nodig met gebruik van dwang, te onderwerpen aan een verplicht medisch onderzoek met het oog op de uitvoering van een terugkeermaatregel, voor zover dat onderzoek wordt opgelegd als een voorwaarde tot binnenkomst of doorreis door het land van bestemming of doorreis, of als een reisvoorschrift

door de vervoerder die instaat voor het vervoer van de vreemdeling, in het kader van een door de Wereldgezondheidsorganisatie uitgeroepen noodsituatie van internationaal belang op het gebied van de volksgezondheid ?

- vernietigt artikel 51/5, § 6, derde lid, 3° en 4°, van de wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij artikel 12 van de wet van 12 mei 2024;

- vernietigt artikel 74/25, § 2, van de wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij artikel 29 van de wet van 12 mei 2024, in zoverre het bepaalt dat indien de vreemdeling niet meewerkt aan het aanklappende begeleidingstraject in het kader van een overdrachtsprocedure, hij wordt geacht te zijn ondergedoken overeenkomstig artikel 51/5, § 6, van de wet van 15 december 1980;

- vernietigt artikel 74/28 van de voormelde wet van 15 december 1980, zoals het werd ingevoegd bij artikel 33 van de wet van 12 mei 2024, in zoverre het in slechts twee soorten van minder dwingende maatregelen voor vasthouding voorziet en in zoverre het, in het bijzonder, onder die soorten maatregelen, niet voorziet in de mogelijkheid om de betrokken vreemdeling te verplichten zijn identiteits- of reisdocumenten bij de bevoegde autoriteit in bewaring te geven;

- onder voorbehoud van de interpretaties die zijn vermeld in B.26.5, B.32.1, B.32.7 en B.39.4, verwerpt het beroep in de zaak nr. 8412 voor het overige.

Aldus gewezen in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 16 juli 2026.

De griffier,

De voorzitter,

Nicolas Dupont

Pierre Nihoul